

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

TELEVİZYON DİZİLERİNİN KÜLTÜREL
YOZLAŞMA AÇISINDAN İNCELENMESİ (FIRAT
ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR
ALAN ARAŞTIRMASI)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Mustafa YAĞBASAN

HAZIRLAYAN
İdil ALADAĞ

ELAZIĞ - 2012

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

TELEVİZYON DİZİLERİNİN KÜLTÜREL YOZLAŞMA
AÇISINDAN İNCELENMESİ (FIRAT ÜNİVERSİTESİ
ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ALAN ARAŞTIRMASI)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Mustafa YAĞBASAN

HAZIRLAYAN

İdil ALADAĞ

Jürimiz, 07.05.2012 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

1. Doç. Dr. Mustafa YAĞBASAN (Başkan)

2. Yrd. Doç. Dr. Ali Sırrı YILMAZ (Üye)

3. Yrd. Doç. Dr. A. Fulya ŞEN (Üye)

4.

5.

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun ..... tarih ve ..... sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Erdal AÇIKSES
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek lisans Tezi****Televizyon Dizilerinin Kültürel Yozlaşma Açısından İncelenmesi
(Fırat Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Alan Araştırması)****İdil ALADAĞ****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****İletişim Bilimleri Anabilim Dalı****Elazığ – 2012, Sayfa: XI+101**

Bilindiği gibi televizyon günümüzün en yaygın kitle iletim araçlarından birisidir. Hem göze, hem kulağa hitap etmesi, aynı anda kitlelere ulaşabilme özelliğiyle diğer iletişim araçlarından ayrılmaktadır. İlerleyen teknoloji ile birlikte özel televizyon kanallarının sayısı artmış ve televizyonda yayınlanan programlar çeşitlenmiştir. 7’den 70’e bugün herkesin ilgisini çeken televizyon programlarından birisi de televizyon dizileridir. Televizyon dizileri sürükleyici özelliği ile izleyicilerin meraklarını artırmakta ve her geçen gün daha çok ilgiyle izlenmektedir. Hayatın içine giren televizyon dizileri ve karakterleri, günlük sohbet ortamlarının da bir parçası haline gelmiş, hatta neredeyse gündemi bile belirler olmuştur.

Bu kadar sevilen ve ilgiyle takip edilen dizilerin toplum üzerinde de birçok etkileri görülebilmektedir. Dizi karakterlerinin giysileri moda, hareketleri model, tavırları da neredeyse davranış kalıplarına dönüşebilmektedir. Dizilerin kültürel yapı ile uyumlu olup olmadığı, kültürü hangi ölçüde desteklediği veya desteklemediği ve bireyleri yozlaştırıp yozlaştırmadığı açık uçlu bir sorudur. Zira özellikle gençlerin, son dönemdeki konuşma biçimlerinin, hal, hareket ve tavırlarının öz kültürle çelişir bir görüntü sergilemeye başladığı söylenebilir. Gençlerde görülen bu kültürel yozlaşmada televizyon dizilerinin etkisini araştırmak ve soruna yönelik görüşlerine baş vurmak bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Amaç doğrultusunda hazırlanan anket formu 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Fırat Üniversitesi'nde eğitim gören ve anket uygulamasını kabul 675 öğrenciye uygulanmıştır. Anket verileri bilgisayar ortamında SPSS 17.0 istatistik programı aracılığıyla analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda; üniversite gençlerinin görüşleri doğrultusunda televizyon dizilerinin daha ziyade toplumdaki kültürel değerlerin yok olmasına neden olduğu, boş zamanı değerlendirme alışkanlıklarını olumsuz etkilediği ve ahlaki / etik değerlere bakış açısını olumsuz etkilediği belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca gençlerin; televizyon dizisi izleme ve televizyon dizisi takip etme alışkanlıklarının durumlarına göre farklılaştığı da saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Kültürel Yozlaşma, Televizyon, Televizyon Dizileri

ABSTRACT**Master Thesis****Investigation of Cultural Degeneration Television Series
(Firat University Students on A Field Survey)****İdil ALADAĞ****The University of Firat
The Institute of Social Science
The Department of Communication Sciences
Elazığ - 2012, Page: XI+101**

As is known in every household today, television is one of the most common means of transmission of mass. Both the eye, ear and other communication tools to address the cellular access at the same time separated from the masses. The number of private television channels has increased with advancing technology and diversified televised programs. Television programs that appeal to everyone from seven to seventy today, one of the sequences of the television. Feature increases the curiosity of the audience with a gripping television series and more with each passing day followed with interest. Entering into life, television series and characters, the environments that become part of everyday conversation, even if almost determines the agenda has been.

This much loved and followed with interest the many effects on society of the arrays seen. Range of fashion clothing characters, movements of the model, attitudes and patterns of behavior has become almost. I wonder how much the cultural structure, but with this series, does our culture improve, or to be degenerating, they are also being discussed. Because the young people, the recent forms of speech, state actions and behavior, self-image began to offer a contradiction to culture. On this cultural degeneration seen in young people, the purpose of this study also formed to investigate the effect of television series.

Purpose, a questionnaire prepared in 2011-2012 academic year studying at the University of the Euphrates, and accepted 675 students applied to the survey

application. Survey data were analyzed using computerized statistical program SPSS 17.0.

Of the research, television series culturally, the more the society to the destruction of cultural values caused an adverse effect on the habits of recreation and moral / ethical values identified an adverse effect on the point of view. In addition, television series and television series to follow the status of monitoring the effects differ according to cultural degeneration has been identified.

Key Words: Culture, Cultural Corruption, Television, Television Shows

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar LİSTESİ	IX
ŞEKİLLER LİSTESİ	X
ÖNSÖZ	XI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KÜLTÜR KAVRAMI VE KÜLTÜREL YOZLAŞMA	3
1.1. Kültürün Tanımı.....	3
1.2. Kültürün Sınıflandırılması	6
1.2.1. Popüler Kültür	6
1.2.2. Folk Kültürü ve Yüksek Kültür	9
1.2.3. Kitle Kültürü Özellikleri.....	11
1.3. Kültürün Fonksiyonları	12
1.4. Kültürün Oluştığı ve Beslendiği Kaynaklar	13
1.4.1. Dil ve Kültür.....	13
1.4.2. Din ve Kültür.....	15
1.4.3. Gelenek ve Görenekler	16
1.4.4. Sanat	17
1.4.5. Yaşam Tarzı veya Dünya Görüşü.....	17
1.4.6. Tarih	17
1.4.7. Teknolojik Gelişmeler	18
1.5. Türk Kültürü.....	19
1.6. Kültürel Yozlaşma	20

İKİNCİ BÖLÜM

2. TELEVİZYON DİZİLERİNİN KÜLTÜREL	25
YOZLAŞMAYA ETKİLERİ	25
2.1. Televizyon.....	25
2.1.1. Televizyonun İcadı	25
2.1.2. Türkiye’de Televizyonun Kuruluşu ve Gelişimi	27
2.1.3. Kitle İletişiminde Televizyonun Yeri	30
2.1.4. Televizyonun Etkileri	31
2.2. Televizyon Dizileri ve Kültürel Yozlaşma	36
2.2.1. Televizyon Dizileri	36
2.2.2. Televizyon Dizilerinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	37
2.2.3. Türkiye’de Dizilerinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	37
2.2.4. Günümüz Televizyon Dizilerinin Özellikleri	38
2.2.5. Televizyon Dizilerinin İzleyiciler Üzerindeki Etkileri	39
2.2.6. Televizyon ve Kültür İlişkisi	42
2.2.7. Televizyonun Kültürel Yozlaşmaya Etkisi.....	44
2.2.8. Televizyon Dizileri ve Gençlik	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TELEVİZYON DİZİLERİNİN GENÇLERİN KÜLTÜREL YOZLAŞMASI	
   ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: FIRAT ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ	
   ÜZERİNDE BİR UYGULAMA	51
3.1. Araştırmanın Metodolojisi	51
3.1.1. Problem Durumu	51
3.1.2. Araştırmanın Amacı	51
3.1.3. Araştırmanın Önemi	52
3.1.4. Hipotezler	52
3.2. Araştırmanın Yöntemi ve Bulguların Değerlendirilmesi	53
3.2.1. Araştırma Modeli.....	53
3.2.2. Evren ve Örneklem.....	53
3.2.3. Veri Toplama Araçları.....	54
3.2.4. Verilerin İstatistiksel Analizi.....	55
3.3. Araştırmanın Bulguları.....	56

3.3.1. Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	56
3.3.2. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Televizyon Dizilerinin Gençler Üzerindeki Kültürel Değişime Etkisini İncelemek Amacıyla Yapılan Sorulara Verdikleri Cevapların Ortalamaları	61
3.3.3. Ankete Katılan Öğrencilerinin Televizyon Dizilerinin Gençler Üzerindeki Kültürel Değişime Etkisini İncelemek Amacıyla Yapılan Sorulara Verdiği Cevapların Ortalamalarının Demografik Özelliklere Göre Farklılaşması.....	64
SONUÇ	89
KAYNAKLAR	93
EKLER	100
ÖZGEÇMİŞ	102

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Televizyon Dizilerinin Gençler Üzerindeki Etkisini İncelemek Amacıyla Yapılan Araştırmanın Faktör Yapısı.....	55
Tablo 2. Örneklem Grubunun Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	56
Tablo 3. Örneklem Grubunun Yaşlarına Göre Dağılımı.....	57
Tablo 4. Örneklem Grubunun Doğum Yerlerine Göre Dağılımı.....	58
Tablo 5. Örneklem Grubunun Öğrenim Gördüğü Fakültelere Göre Dağılımı.....	59
Tablo 6. Örneklem Grubunun Televizyon Dizilerini Takip Etme Durumuna Göre Dağılımı	60
Tablo 7. Örneklem Grubunun Dizileri Takip Etme Sıklıklarına Göre Dağılımı	61
Tablo 8. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Televizyon Dizilerinin Gençler Üzerindeki Kültürel Değişime Etkisini İncelemek Amacıyla Yapılan Sorulara Verdiği Cevapların Ortalamaları	61
Tablo 9. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Televizyon Dizilerinin Gençler Üzerindeki Kültürel Değişime Etkisini İncelemek Amacıyla Yapılan Sorulara Verdiği Cevapların Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşması	64
Tablo 10. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Televizyon Dizilerinin Gençler Üzerindeki Kültürel Değişime Etkisini İncelemek Amacıyla Yapılan Sorulara Verdiği Cevapların Ortalamalarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşması.....	68
Tablo 11. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Televizyon Dizilerinin Gençler Üzerindeki Kültürel Değişime Etkisini İncelemek Amacıyla Yapılan Sorulara Verdiği Cevapların Ortalamalarının Doğum Yeri Değişkenine Göre Farklılaşması.....	73
Tablo 12. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Televizyon Dizilerinin Gençler Üzerindeki Kültürel Değişime Etkisini İncelemek Amacıyla Yapılan Sorulara Verdiği Cevapların Ortalamalarının Televizyon Dizilerini Takip Etme Durumu Değişkenine Göre Farklılaşması	79
Tablo 13. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Televizyon Dizilerinin Gençler Üzerindeki Kültürel Değişime Etkisini İncelemek Amacıyla Yapılan Sorulara Verdiği Cevapların Ortalamalarının Televizyon Dizilerini Takip Etme Sıklığı Değişkenine Göre Farklılaşması.....	84

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Kültür Kavramı: Ana Öğeleri ve Kültür “Haritası”	5
Şekil 2. Örneklem Grubunun Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	56
Şekil 3. Örneklem Grubunun Yaşlarına Göre Dağılımı	58
Şekil 4. Örneklem Grubunun Doğum Yerlerine Göre Dağılımı	59
Şekil 5. Örneklem Grubunun Öğrenim Gördüğü Fakültelere Göre Dağılımı	60
Şekil 6. Örneklem Grubunun Televizyon Dizilerini Takip Etme Durumuna Göre Dağılımı	61
Şekil 7. Örneklem Grubunun Dizileri Takip Etme Sıklıklarına Göre Dağılımı	61

ÖNSÖZ

Araştırma konusunun belirlenmesinde değerli bilgi ve deneyimleri ile bu çalışmanın her aşamasında desteğini ve yardımını esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Mustafa YAĞBASAN' a teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim süresince bana destek veren ve her zaman yol gösteren Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı'nın değerli öğretim üyelerine ve çalışmamın her aşamasında fedakârlıkta bulunan ve eğitimim için desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen aileme teşekkür ederim.

Elazığ-2012

İdil ALADAĞ

GİRİŞ

Kitle iletişim araçlarının toplumsal değişim üzerindeki etkileri, araştırmacılar tarafından ilgi gören konular arasında yer almaktadır. Yapılan araştırmaların (Aziz, 1982, 1984; Batmaz, 1986; Batmaz ve Aksoy 1995, 1982; Şenyapılı, 1981; Tokgöz, 1984) ortak varsayımı, kitle iletişim araçlarının özellikle de televizyonun toplumsal ve kültürel değişim üzerinde önemli etkilerinin olduğu şeklindedir (Yıldız, 2004).

Yirminci yüzyılın ikinci yarısından günümüze kadar en yaygın kültür formu olan televizyon serbest zamanı değerlendirmede kullanılan en etkin araçlardandır (Storey, 2000: 18). Raymond Williams televizyonu, “hem teknolojik, hem de kültürel bir biçim” olarak nitelendirmekte; televizyonun bir yanı sıra teknik bir araç olduğunu, diğer yanı sıra ise kültür üretim, aktarım ve tüketim (yeniden – üretim) ortamı olduğunu ifade etmektedir (Konukman, 2006: 75).

Neil Postman, “Televizyon: Öldüren Eğlence” (2010) adlı eserinde televizyonun diğer tüm kitle iletişim araçlarından farklı bir yapıya sahip olduğunu, hayatın ayrılmaz bir parçası haline geldiğini, hatta merkezileşmiş, toplum bireylerinin politika, spor eğitim, bilim, din gibi konularda bile kavrayış biçimlerini tamamen şekillendiren bir yapı haline geldiğini belirtmektedir.

Kaplan’a (1991: 115, 117) göre, “televizyon ‘çağdaş’ toplumlardaki en yaygın ve etkin kültür üretme makinesidir. Yeni ve farklı bir kültürel dışavurum aracı olarak televizyonun en belirgin, tanımlayıcı özelliği ise, onun ‘çağdaş’ toplumlardaki en önemli öykü anlatma aygıtı olmasıdır”. Sosyal hayatın bir parçası haline gelen televizyonlarda haber, belgesel, dizi gibi farklı yayınlar yapılarak, kitleler televizyon karşısına çekilmektedir. Bu denli geniş bir kitleye aynı anda ulaşabilme özelliği ile televizyon diğer iletişim araçlarından ayrılmaktadır.

Televizyon toplumun değer yargılarını, moral ölçülerini etkileyebilmektedir. Örneğin; yabancı dizilerden gelen birçok şey insanların hayatına hızla girmektedir. Bireylerin duygularına, düşüncelerine, tavırlarına ve davranışlarına şekil vermektedir. Giyim kuşam ve örf ve adetlerdeki değişimle kendini göstermektedir (Anadol, 1992:81).

Cerici’ye (1996: 98) göre kültürün temel unsurları değişiyorsa, toplum da buna paralel olarak değişmek zorundadır. Toplumsal koşullarda ya da kültürel ortamda popüler kültürün rolünün incelenmesi sosyolojik açıdan önemli görülmektedir.

Bu bağlamda çalışmanın amacı, televizyon dizilerinin gençlerin kültürel yozlaşmaları üzerindeki rolünü Fırat Üniversitesi örnekleme bağlamında ve öğrenci görüşleri doğrultusunda belirlemektir.

Araştırma üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk iki bölüm literatür taraması sonucunda elde edilen kaynaklara dayalı olarak kuramsal kısımdan oluşmaktadır. Birinci bölümde öncelikle kültür kavramı açıklanarak, kültürün fonksiyonları irdelenmiş, kültürün beslendiği kaynaklar açıklanarak, kültürel yozlaşmaya yer verilmiştir.

Araştırmanın ikinci bölümünde; televizyon dizilerinin kültürel yozlaşma üzerindeki rolü üzerinde durulmaktadır. Bu doğrultuda öncelikle televizyonun ve televizyon dizilerinin gelişim sürecinden bahsedilmekte, televizyon dizilerinin gençlerin kültürel yozlaşmaları üzerinde olası etkisi açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın son bölümünde ise Fırat Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan anket çalışmasına ilişkin bilgilere verilmiştir. Anketten elde edilen veriler SPSS yardımı ile analiz edilerek sonuç kısmında yorumlanmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KÜLTÜR KAVRAMI VE KÜLTÜREL YOZLAŞMA

1.1. Kültürün Tanımı

İki yüzyıldan daha fazla bir süre önce ortaya atılan kültür kavramı üzerine çok fazla tanım yapılmakla birlikte kültürün açık ve seçik bir tanımını yapmak güçtür. Kültür günlük yaşam içinde eğitim, müzik ve yemek kültüründen tarım, ticaret ve endüstriyel etkinliklere kadar her şeyi içine almaktadır. Bir insan ve toplum kuramı olan kültürü içgüdüsel ve kalıtsal olarak değil, her bireyin doğduktan sonraki yaşantısı içinde kazandığı alışkanlıklar olarak açıklayarak, kültürün öğrenildiği ve eğitimle kazanıldığını belirtmiştir (Deveci, 2009: 2).

Kültür Latince bir sözcüktür ve sözcük anlamı; “el değmemiş doğanın, insan aklı ve yapıcılığıyla işlenmesi ve yararlı hale gelmesi” dir. Sosyal bilimler açısından kültür, teknik bir terimdir ve genellikle bilgi, iman ve adetleri içine alan bir katılım olarak tanımlanır. Kültür kavramı, uygarlık deyimiyile karıştırılmış şekliyle, önceleri insanlığın gelişmesine bağlı olarak düşünülmüş, bir kuşaktan diğerine aktarılan bir toplumsal miras olarak ele alınmıştır (Erdem ve Dikici, 2009: 202-203).

“Kültür sosyo-kültürel evrendeki açık-seçik eylemlerin ve diğer araçların ortaya koyduğu ve nesnelleştirdiği, anlamlar, değerler ve kurallar, bunların etkileşim ve ilişkileri, bütünleşmiş ve bütünleşmemiş gruplardır” (Güvenç, 1972: 102).

Birçok araştırmacı tarafından kültürün tanımı yapılmıştır. Bunlar;

- Durkheim, kültürü toplumsal olguların tümü olarak tanımlamaktadır. O’na göre kültür her yerde vardır, bireyin içindedir ve onu belli bir biçimde davranmaya yöneltir.
- Barker (2008)’da kültürün sosyal anlamların paylaşımı ile ilgili olduğu ve dünyayı algılamanın çeşitli yollarını içerdiği üzerinde durmuştur.
- Linton’a göre, kültür öğrenilmiş davranışlar ve bu davranışların sonuçlarından meydana gelen bir bileşimdir (Deveci, 2009: 2).
- Kültür konusunda en geniş tanım, Taylor tarafından “insanın toplumun bir üyesi olarak elde ettiği, bilgi, inanç, sanat, ahlâk, hukuk, adetle ve diğer yetenekler ile alışkanlıklardan oluşan karmaşık bir bütün” olarak yapılmıştır (Bilge, 2009: 92).

UNESCO uzmanlarının yapmış oldukları tanıma göre kültür: “Bir insan topluluğunun kendi tarihi tekamülü hususunda sahip olduğu şuur demektir; o surette ki, bu insan topluluğu bu tarihi tekamül şuuruna atfen varlığını devam ettirme azmini gösterir ve gelişmesini sağlar” (Kocabaş, 2005:3).

Kültür, bir toplumsal üründür. Doğuştan edinilemez. Biyolojik kalıtımla kuşaktan kuşağa geçememektedir. Çünkü kültür, içgüdüsel bir olay değildir. Kültür, bireyler arası etkileşim sonucu oluşan, öğrenilen davranışlar bütünüdür. Örneğin; dünyaya gelen bir çocuk, bireyler arası etkileşim sayesinde dinini, dilini, yeme-içmeyi, çevresini, sosyal yaşantısını, görgü kurallarını belirli bir kültür kalıbı içerisinde öğrenir. Başka bir ifadeyle; kültür, bireye neyi yapıp yapamayacağı, neyi giyip, kime saygı göstereceği vb. gibi birçok şeyi öğretmektedir. Kısaca kültür, birey yaşantısına yön veren, rehberlik eden bir olgudur (Şahin, 2010: 22).

Kültür, insanların, sosyal davranış geliştirmek ve deneyimlerini yorumlamak için kullandıkları kazanılmış birikimleridir. Bu birikim değerleri oluşturmakta, tutumları yaratmakta ve davranışları etkilemektedir (Güney ve Nurmakhamatuly, 2007: 68).

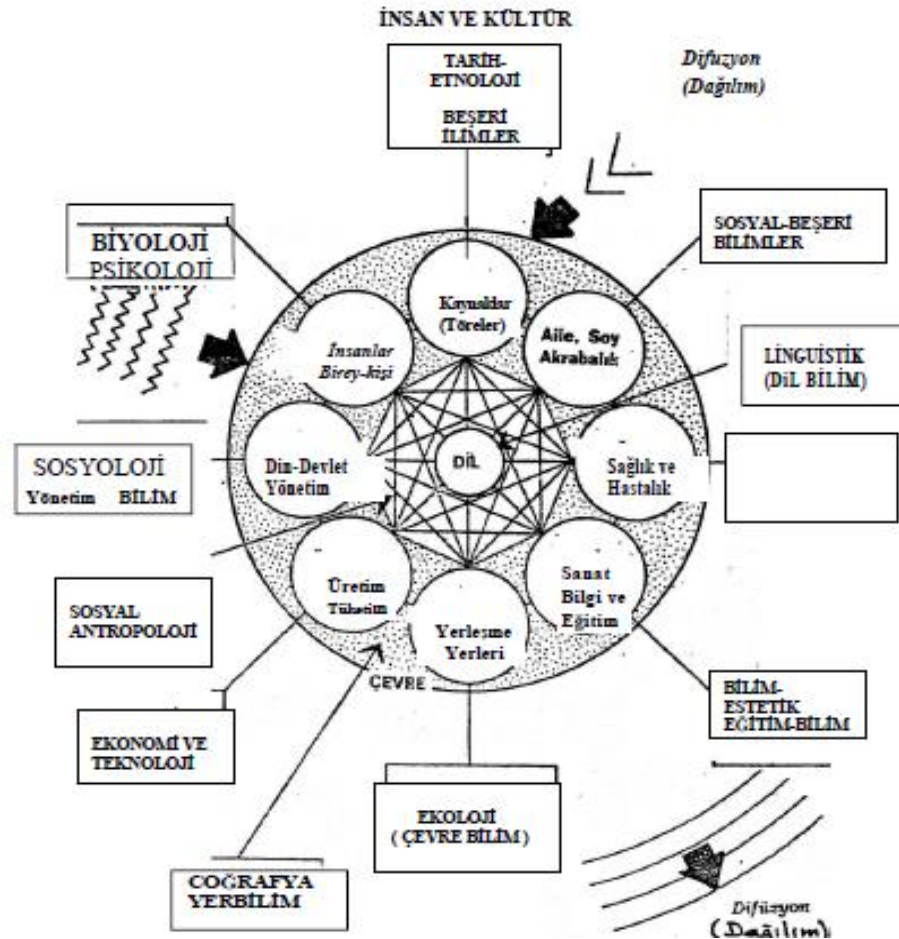
Dilimize ve düşüncemize girmiş olan üçüncü bir kültür kavramı daha bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın merkez kuruluşu ve müsteşarlıkları ise kültürün bu üçüncü anlam ve görevlerini yansıtmaktadır. Bu ayırımı göre kültür, genel ve teknik eğitimi kapsamayan, milli eğitimin yalnızca tiyatro, opera, bale, müzik, resim, heykel, folklor, yayım ve edebiyat gibi halka yönelik olan plastik, fonetik ve yazılı sanatlar ile seyir ve sahne sanatlarını içermektedir. Bu açıklamalar doğrultusunda kültür sözcüğünün dört ayrı anlamda kullanıldığını belirtmek mümkündür. Bunlar;

- Bilim alanındaki kültür: Uygarlıklar.
- Beşeri alandaki kültür: Eğitim sürecinin ürünüdür.
- Estetik alandaki kültür: Güzel sanatlardır.
- Maddi (teknolojik) ve biyolojik alanda kültür: Üretme, tarım, ekin, çoğaltma ve yetiştirme (Güvenç, 1972: 98-99).

Kültür ile ilgili yapılan çeşitli tanımlar incelendiğinde, kültürün özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir. Kültür;

- Toplumsal dayanışmanın temellerinden birini oluşturur,
- Paylaşılır,
- Bir topluma özgü olan değerleri içerir ve onları yorumlar,
- Öğrenilir, tarihidir

- Bir yaşam tasarımıdır,
- İnsanların davranışlarını koordine eden ortak anlayıştır,
- Yer ve zamana göre değişir,
- Bir toplumu diğer toplumlardan ayırmaya yarayan bir işaret gibidir,
- Bir toplumsal yapının hem kalıbını, hem de içeriğini dolduracak, biçimlendirecek malzemeyi sağlar,
- Toplumsal kişiliğin doğuş ve gelişiminde egemen bir etmendir.
- İhtiyaçları karşılayıcı ve tatmin edicidir.
- Kültür ideal veya idealleştirilmiş kurallardır.
- Kültür bütünleştiricidir.
- Kültür tarihi ve süreklidir (Deveci, 2009: 2; Güvenç, 1972: 102-103).

Şekil 1. Kültür Kavramı: Ana Öğeleri ve Kültür “Haritası”

Kaynak: Tosun, 2005: 139.

Yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda kültürün; toplumsal tarihi süreç içerisinde oluşan irade ve yaşam biçimi olarak ele alınabileceği görülmektedir. Bu perspektiften bakıldığında; kültürün, din, dil, gelenek, görenek, sanat, ahlak gibi birçok kavramı içinde barındırdığı ve bir milleti millet yapan ana unsurların başında geldiği söylenebilir. Bu açıdan kültür, geçmişten getirdiklerimiz ile geleceğe aktardıklarımız ve “bireyi ve toplumu özgün kılan değerler” olarak ifade edilebilir. Bireyi birey yapan moral unsurlar, bozulmadan ve yozlaştırılmadan gelecek nesillere aktarılabilirse, kuşkusuz değerlerin sonsuza değin yaşayabilmesi mümkün olacaktır.

1.2. Kültürün Sınıflandırılması

Toplumlar, örgütler sadece bir araya gelen insanlar ya da küçük gruplardan oluşan bir kalabalık değildir. Onları bir arada tutan değerler, tutumlar, davranışlar ve normlardan oluşan kültürleri vardır. Bu bağlamda, dünyada var olan toplumlar sayısında kültürlerin de bulunma olasılığı vardır. Kültür bütünsel bir yapı olmakla birlikte kendi içerisinde farklılaşmaları ifade eden alt-sistemlere de sahiptir. Çağımızda, modern sanayi toplumlarında kültür, kendi içerisinde üç ana gruptan oluşmaktadır. Bunlar; popüler kültür, folk kültürü/yüksek kültürü ve kitle kültürüdür.

1.2.1. Popüler Kültür

“Popüler kültür, gerçekten çetrefilli ve çatışmalı bir alandır. Öyle ki üzerinde yapılan onca tartışma ve çalışmaya karşın popüler kültür kavramının anlamı üzerinde bile henüz bir anlaşma sağlanabilmiş değildir” (Sakar, 2009:389). Ancak geçmişten günümüze farklı ancak birbirine benzer tanımların yapıldığı görülmektedir.

Orta çağda “halk” anlamı kullanımıyla başlayan popüler kültür, günümüzde çoğunluk tarafından “sevilen ve seçilen” anlamında kullanılmaktadır. Yani popüler kültür; halka ait olan, halk tarafından seçilen anlamında kullanılmaktadır (Özgan ve Karadağ, 2008:188). Bu açıdan bakıldığında popüler kültür, “halk”, “nüfusun büyük çoğunluğu, halk/çoğunluk için” ve “halk/çoğunluk tarafından” terimlerini içerir. Dolayısıyla, kavramın ilk bakışta verdiği anlam; popüler kültürün belli bir grubun ürünü veya sahipliğinden ziyade, çoğunluğun ortaklaşa ürünü ve tercihi olmasıdır. Popüler kültür, bir tarihsel dönemden diğerine içerik bakımından değişen kültürel biçim ve pratiklerdir (Şentürk, 2007: 26).

Herhangi bir toplumun herhangi bir zamandaki egemen olan kültürü şeklinde ifade edilen popüler kültür, reklamlar, diziler ve filmler aracılığı ile toplumların değer yargılarında, alışkanlıklarında, davranışlarında değişiklikler meydana getiren bir tüketim kültürüdür. Bilimde, sanatta, politikada, ekonomik pratiklerde, dilin kullanıldığı her yerde” gelişme imkânı bulan popüler kültür “kitle kültüründen farklı olarak bizi ne manipüle eder ne de yansıtır; biz onu yorumlama gücüne, yorum ile dönüştürme gücüne sahip olduğumuz için popüler kültür hemen her yerde bizimlidir.

Popüler kültür ile ilgili yapılan tanımlar incelendiğinde popüler kültürün, “an”lık haz veren, hayatımızın hemen her alanında –farkında olarak veya olmadan- etkisinde bulunduğumuz, toplumda egemen olan kültürün ayrılmaz bir parçası olan ve toplumun büyük bir kesimi tarafından paylaşılan bir kültür dejenerasyonu olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır (Özgan ve Karadağ, 2008:188).

Sosyal bilimler sözlüğüne bakıldığında popüler kültür, en genel anlamıyla hızlı üretilen ve hızlı kaybolan, tarihsel önem, derinlik ya da süreklilik iddiası olmayan, elitlik özelliği tanımayan, ortalama insanların sahip olduğu kültürel özellikler olarak ele alınmaktadır (Beşevli, 2009: 1).

Popüler kültür, sanayinin ve teknolojinin gelişmesi, kent yaşamının genişlemesi ve çeşitlenmesiyle meta olarak tüketilmeye başlanmıştır. Popüler kültür ürünleri kitle iletişim araçları/medya sayesinde evrensel bir boyut kazanabildiği gibi, sıradan bir insanı da alıp bir idol ürün hâline getirebilmektedir. Radyo ve televizyonun yanıltmak, gerçek olmayanın (fantezi) yaratılması, evreni küçültmek ve simgeleri genelleştirmek, herkesin malı yapmak gibi özellikleri de bulunmaktadır. Bu yüzden özellikle televizyon popüler “halka dönük bir sanat” olarak nitelenmektedir. Televizyon gerçekliği, yaşanan bir olayı anında naklediyormuş gibi sunmaktadır; ayrıca doğrudan hitap etme tekniklerinin de kullanımıyla izleyici üzerindeki etkisini daha da arttırmaktadır. Bu sebeple bir yanılısama yaratarak sanki televizyon yayınlarında verilen her mesaj “doğru ve gerçekmiş” gibi algılanabilmektedir (Düzgün, 2004).

Popüler kültür kullanım ve tüketim kültürüdür: Kullanım ve tüketim popülerin üretiminin ilk safhasından son-kullanım safhasına kadar her safhada vardır. Popülerin yaratılmasında, diğer popülerler kullanılır: Popüler spor; popüler sporcu ve sanatçılar; popüler edilen fikirler ve ideolojiler; popülerleştirilmiş anneler ve kaynanalar; popüler televizyon ve televizyon programları; popüler magazin ve dergi kahramanları; ve elbette

zaman ve dil sınırlarını aşan popülerlerin en popülerleri seks ve seksüel umutlar (Erdoğan, 2009).

Popüler kültür olgusunun özelliklerinden birisi de “moda”dır. Televizyon da bunu pekiştirmektedir. Örneğin bir dönem “Biri Bizi Gözetliyor” tarzı yarışmalar modayken şimdi bütün kanallarda ülkemizin tek eksiği olan starlarını (!) bulma yarışı kıyasıya sürmektedir. Bu durumdan katılan, izleyen, yayınlayan, özellikle reklam veren herkes oldukça memnun görünmektedir. Kendi çevresinde yaşanan ilişkilere hoşgörülü olamayan insanlar, ekranda yaşanan aşklara (!) kayıtsız kalmamakta, gece-gündüz uykusuz kalarak hatta yemeklerini yakarak, televizyon kanallarının önlerinde gösteriler yaparak destek olabilmektedirler. Roland Barthes’ın dediği gibi “popüler kültür olguları, filminden deterjan reklamına, resimli dergilerin yemek örneklerinden, haftalık fal sayılarına değin her yoldan yararlanarak yapayı doğal, yüzeyseli derin, geçiciyi sonsuz, yalanı gerçek gibi gösterir.” Böylece kendisine sahte bir cennet yaratan insan, kendisi gibi hazırlanan tek biçimli, sığ ve alçaltıcı bir koşulu gönül rahatlığıyla kabul edebilmektedir. Hatta tüm kalkınan, kentleşen toplumlarda doğal olanın yerini alan modernleşmenin getirdiği yapay ürünler, seri üretimin hızında ve güdümlü tüketimin kendi kendini besleyen koşullarında çoğalmakta ve alışıkça vazgeçilmez olmaktadır (Düzgün, 2004).

Popüler kültürün genel ve ayırt edici özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Biçim olarak orta karmaşıklıktadır.
- Aktarımı ya da iletimi, ortam ve teknoloji olarak dolaylıdır.
- Bilinen bir kaynağı ya da yaratıcısı (üreticisi) vardır.
- Kültürel değerleri ve gelenekleri, yen, formüller biçiminde yansıtır.
- Ürün tüketiciye dönüktür.
- Sistemin ve pazarın çıkarına ise (moda, soda, yiyecek, içecek, eğlence) kolektifliği destekler; çıkarına karşı ise (örneğin: işsizlik, grevler, ücret sorunu gibi.) bireyselliği vurgular;
- Daha çok dileklerin gerçekleşmesini ön plana çıkarır;
- Ahlak ve resmi sansür karşısında risk almaz, çünkü amaca ulaşmak bu tür riski dışlar;
- Halk/folk kültüründen farklı olarak, popüler kültür onu kullanan toplum tarafından üretilen kültürel kaynaklardan oluşmaz;

- Sadece ürün tüketilmez aynı zamanda insanın kendisiyle ve başkalarıyla olan ilişkisel anlamlar da tüketilir ve üretilir;
- Yaratılan duyarlılıkla burjuva üretim ve yaşam tarzı yüceltilir ve idealleştirilir;
- Gösteriş ve imajlar/görüntüler özün üstüne çıkarılır veya önüne geçirilir
- Oldukça ucuza fakat parayla elde edilir (Oktay, 1993: 18; Erdoğan, 2001: 73)

Özet olarak denilebilir ki; popüler kültür gündelik yaşamın kültürüdür. Popüler kültür genelde insanları eğlendirmeye yönelik olup, teknoloji tarafından üretilmektedir. Özellikle başta televizyon olmak üzere kitle iletişim araçları tarafından üretilen ve yayılan bir tüketim kültürüdür.

1.2.2. Folk Kültürü ve Yüksek Kültür

Folk' teriminin 'halk' anlamı vardır. Folk kültürü anonim bir kültürdür. Bu nedenden dolayı mülkiyet sahibi içinden çıktığı topluluktur. Çünkü içinden çıktığı topluluğun değer yargılarını içerir, bu değer yargılarını iletir. Topluma bir şeyler öğretmek, öğütlemek (dayanışma, birliktelik, fedakârlık, çalışkanlık, dürüstlük gibi) amacıyla kullanılmaktadır. Halk tarafından kendi yaşantısına/ihtiyaçlarına cevap verecek tarzda oluşturulan bir kültür olarak iş görmektedir. Folk kültüründe bazı aldanma ve yanılsamalar yaşanmaktadır. Bunun nedeni ise üreticileri ve sunucuları amatör olmasından ve tarım toplumunun eğitim, sağlık ve diğer olanaklar açısından eksik olmasından kaynaklanmaktadır. Folk kültürü popüler kültürden farklı olarak iş ve dinlenmenin birbirine ayrı olmadığı, bitişik olduğu; kültürel iletişimin, mekanik yollarla değil, daha çok yüz yüze ve kişisel olarak yapıldığı dönemin kültürüdür.

Endüstrileşmeyle birlikte fabrika sistemi, zamanı yeni bir biçimde düzenlemeye başlamış, işte harcanan zamanla, iş dışında harcanan zaman farklılaşmasını getirmiştir. Folk ve feodal toplumların kültürleri o toplumun çerçevesi içinde kişisel ve basit ilişkiler yoluyla iletişim kurmaktadır. İletişime girmiş nüfus küçüktür, kişisel ve yüz yüze iletişim kurmak gereklidir. Popüler kültür bu kültürden zevk alan ve bunu kentsel yaşamda sürdürmek isteyen halktan doğmuştur (Kaya, b.t. : 24).

Folk kültürünün özellikleri şu şekilde belirtilebilir:

- Biçimi basittir.
- Her türlü duyu ya da gelenek aracılığıyla doğrudan aktarılabilen veya iletilebilen bir yapıdadır.
- Anonimdir.
- İçinden çıktığı grubun değer yargılarını içerir ve iletir.
- Ürün tüketiciye dönüktür.
- “Genellikle herkes için parasızdır” (Oktay, 1993: 18).
- Ayrıca kullanımı açısından kişiden çok grup mülkiyetindedir.
- Bu kültürel ürünleri üreten ve tüketen arasında toplumsal statü farkı yoktur (Otantik olduğu zaman).
- Bireysel olarak (dans dışında) sunulur ve üreticiler ve sunucular amatördür

Yüksek kültür ise seçkinler sınıfının bir kültürüdür. Yüksek kültür, “klasik müzik, ciddi romanlar, şiir, dans, yüksek sanat ve görece az sayıda eğitilmiş insanın değerini anladığı diğer kültürel ürünleri kapsamaktadır” (Marshall, 1999: 591; Akt: Akgül, 2006: 26). Yüksek kültürde ‘yüksek’ kavramıyla bir sınıfın ayırt edici özelliği ve bu ayırt ediciliğin korunması kastedilmektedir. Yüksek kültür, geçmişin yüksek kültür ürünlerini (klâsikleri) içermektedir ve keşfedici, yaratıcı ve de devrimci bir kültürdür, yani geleceğe de yöneliktir. Yüksek kültür dolayısıyla belli bir sınıfın hayat biçimini (kullandıkları, düşündüklerini) anlatmaktadır. Bu kültür türünde değerli olarak tanımlanan ise tutulan ve aktarılandır. Yüksek kültürün üretimi yüksek kültüre dâhil olanlar ve onun için çalışanlar tarafından, yüksek kültürün kendisi için üretilmektedir. Yüksek kültürü belirleyen pratikler o kültürü oluşturan insanların günlük yaşam biçimleridir. Bu yaşam biçimiyle belli pratikler içeri alınırken diğerleri dışarıda bırakılır ve böylece de yüksek olmayan da belirlenmiş olur. Yüksek kültürün bilinen ünlü bir yaratıcısı vardır ve bunlar genellikle mesleğiyle geçinen profesyonellerdir. Estetik yaratı, sanatçının kendi tabiatından doğmaktadır. Sanatın kutsallığının ve saflığının kaynağı da, dışsal ereklerden yani duyusal zevk, yarar ve ahlâktan bağımsız olmasındadır. Sıradan ürünler ise, kendi dışındaki nedenler sonucunda yaratılmıştır (Akgül, 2006: 26).

Yüksek kültürün özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Karmaşık bir biçimi ve beğenilmesinin estetik ölçütleri vardır.
- Tüketicileri yüksek eğitilmiş kişilerdir, bu yüzden iletilebilme aracı yapının kendisidir.
- Bilinen ve ünlü bir yaratıcısı vardır.
- İlk değerlendirilmesi yine yüksek beğeni sahibi gruplar ya da eleştirmen topluluğunca yapılır. Ekoller ve küçük topluluklar oluşur.
- Ürün (yapıt) yaratıcısının yaratım süreciyle oluşturduğu bir düşünsel ve sanatsal çabayla ortaya çıkmıştır. Ancak bu çabayı göstereceklere dönüktür.
- Ürün pahalı ve değerlidir (Oktay, 1993: 18-19).

Ancak günümüzde teknolojinin ve kitle iletişim araçlarının etkisiyle, folk kültürü ile yüksek kültür arasındaki farkın ve mesafenin kapatılmış olduğu söylenebilir.

1.2.3. Kitle Kültürü Özellikleri

Bir kavram olarak kitle, bir araya gelmiş insan toplulukları olarak düşünüldüğü gibi belirli bir amaç için bir araya gelmiş insanların dayanışması olarak da tanımlanabilir. Buna göre günümüzde kitle kavramı ile sayısı belli olmayan insan çokluğu anlatılmak istenmektedir. Ekonomik alanda kullanılan kitle kavramı ile bilinmeyen sayıdaki tüketici; kültür alanında kullanılan kitle kavramı ile de kültürü tüketen kastedilmektedir (Tuna, 2008: 20).

Kitle kültürü, yöneten ile yönetilen, varlıklı ile yoksulu, özgür olan ile olmayanı, mutsuz insan ile onu mutsuz kılan toplumsal realiteyi özdeş kılacak bir yanılsama oluşturma işleviyle üretilir. Bu kültürü geleneksel kültür tanımlamasından ayıran temel farklılık öğrenilen değil, dayatılan bir kültür olmasıdır. Çünkü teknolojinin ürünüdür ve büyük bir maddi gücün, etkin kişi ve kurumların etkisini yansıtmaması kaçınılmazdır, kısacası; bir endüstri toplumunda yaşadığımız için bütün kaynaklarımız gibi, kuşkusuz kültürümüz de endüstrileşmiş bir kültürdür. İçinde böyle bir kültürün oluşabildiği toplumu da kitle toplumu olarak tanımlamak durumundayız. Kitle toplumu, kapitalizmin ilk aşaması olan Sanayi Devriminin 1700'lü yılların sonlarına doğru İngiltere'de başlaması ile ortaya çıkan kentleşmenin bir sonucudur. Başka bir tanımına göre kitle toplumu: "kitleleşmiş insanların oluşturduğu, insanlar arasındaki başlıca ilişki biçiminin kitle iletişim araçlarıyla gerçekleştiği modern toplumsal formasyonu dile getirmek için kullanılan bir nitelemedir (Batuş, b.t.: 823).

Kitle kültürü, kitleler için üretim yapan bir endüstriyel yapının yarattığı materyal yaşamı gerçekleştirme ve bu oluşumun bilişsel ve düşünsel biçimidir. Kitle kültürü, kitle iletişim araçları ve bu araçların desteklediği küresel pazarın mal, hizmet ve ideolojisiyle birlikte düşünülür. Bir başka deyişle kitle kültürüyle biçimlendirilen dünya kapitalist üretim tarzının egemenliğindeki bir uygarlığı temsil eder. Kitle kültüründe estetik ölçü yoktur ve ortaya konan ürünün başarısı alıcılarının sayısının çokluğu ile ölçülür. Dolayısıyla yaratılan materyalin kitlelere aitliği sadece tüketim aşamasındadır (Sungur, 2008.).

Kitle kültürünün özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz;

- Biçim olarak orta karmaşıklıktadır.
- Aktarım ya da iletimi, ortam ve teknoloji olarak dolaylıdır.
- Oldukça ucuz, fakat parayla elde edilir.
- Copyright, patent ya da sahiplik yoluyla tüketime açıktır.
- Bilinen bir kaynağı ya da üreticisi vardır.
- Standartlaştırılmış, yeniden biçimlendirilmiş ya da çoğaltılmış olarak gösterime sunulur.
- Kültürel değerleri ve gelenekleri yeni formler biçiminde yansıtır.
- Üreten ile tüketilen arasında toplumsal statü farkı vardır.
- Üreticileri ve sunucuları profesyoneldir.
- Ürün tüketiciye dönüktür (Doğan, 1990: 112).

Yapılan açıklamalar doğrultusunda; kitle kültürü kavramı, kitle toplumunun yaşam tarzına göre değişikliklere uğramış bir kültürel yapıyı anlatmak için kullanıldığı, dayatılan kültürel bir yapıyı betimlediği ve teknoloji ile iletildiği söylenebilir.

1.3. Kültürün Fonksiyonları

Kültür, yaşamın ne olduğu ve ne olması gerektiğine dair değerler, tutumlar ve harekete geçme standartları belirlemektedir. Bu düşünceler, neyin doğru neyin yanlış olduğu, neyin iyi neyin kötü olduğu, kişinin ne yapabileceği ve onu nasıl yapması gerektiğine ilişkin tutumlar ortaya çıkarmaktadır (Ay, 2005: 32). Bu özelliklerinden dolayı da kültür Öztürk'e (2009: 6-7) göre; başlıca; kişilerin sosyal gereksinimlerini sistematize etme, toplumda bir yaşama şeması ve deseni sağlama ve bireyin sosyal

kişiliğin oluşmasına katkıda bulunma gibi fonksiyonları üstlenerek, toplumda farklı kişilik ve kimlikleri ifade eden yapının oluşturulmasına öncülük etmektedir.

Başka bir görüşe göre ise kültürün temel fonksiyonlar şu şekilde de sıralanabilmektedir;

- Kültür en genel anlamda bireylere, gruplara, toplumlara yaşam için gerekli davranış kalıplarını (değerler, yazılı ve yazısız normlar, araç ve gereçler)sunar.
- Kültür, toplumları, ulusları, grupları, birbirinden ayıran, onları özgün kılan bir işleve sahiptir. Kültür, içerdiği özelliklerle bir toplumu kendine özgü kılar.
- Bir toplumda, kültürün temel değerleri birey ve gruplara benimsetilerek toplumsal bütünlük ve uyum sağlanır.
- Kültür bireye toplumsal bir kişilik (kültürel kimlik) kazandırır.
- Kültür, bireylerin doğal çevreyi kendi istek ve çıkarları doğrultusunda yeniden şekillendirmesini, anlam vermesini sağlar. İnsan, kültürün maddî öğeleri ile doğal çevreye şekil verir (MEB, 2004: 9- 10).

1.4. Kültürün Oluştığı ve Beslendiği Kaynaklar

Öncelikle bir topluluğun toplum olabilmesi için ortak birtakım değerlere sahip olması gerekmektedir. Bu değerlerin başında insanların birbirlerini anlamlarını sağlayan dil unsuru ön plana çıkmaktadır. Aynı dili konuşan toplum, zamanla aynı şeylere inanmaya başlayıp, aynı değerleri ve kuralları benimsemeye başlar ki bu da ortak din anlayışını ifade etmektedir.

Dil ve din gibi manevi unsurlardan etkilenen kültürlerde, şüphesiz teknolojik gelişmeler etkili olmaktadır. Toplular kendi inaç değerleri, yaşam tarzları ve kurallarına uygun olarak bir takım teknolojileri kültürlerine dahil eder ve böylece kültürlerinin gelişimini sağlamış olur (Koçak, 2009: 14).

1.4.1. Dil ve Kültür

“Dil insanlar arası iletişimin doğrudan aracıdır. Kullandığı araç gereç, insanın istek, duygu ve düşünceleriyle yaşam biçimi olan kültürünün zenginliklerini yansıtan sözcükler ve dil kalıplarındır” (Tosun, 2005: 137). Dil kültürün temeli olduğuna göre, bir milletin dil ile ifade ettiği sözlü, yazılı her şey kültür kavramına girer. Sabahtan akşama kadar evde, sokakta, çarşıda, işyerinde konuşulan halk, farkında olmadan dil tarlasının

ürünlerini eker, biçer. Dilin duygu ve düşünce ile dolmasının sebebi, günlük hayata çok yakın olmasıdır (Kaplan, 2000: 139).

Her şeyden önce dil, kişiler arasında en etkin, sürekli ve en doğal iletişim aracıdır. Birey, duygu, düşünce ve isteklerini hiçbir başka veya aracıya başvurmaksızın dil ile karşısındakine iletir. Aynı zamanda çevresindeki kişilerin duygularını ve isteklerini gene dil sayesinde öğrenir. Toplumda elde edilen bütün bilgi, bulgu ve deneyler de ancak dil aracılığı ile başkalarına aktarılabilir. Kısacası dil, bilimsel, dinsel ya da felsefeye ilişkin her türlü düşüncenin taşıyıcısıdır.

Kültür de yeniden öğrenilip aktarılması gereken tarihsel ve toplumsal bir kalıt olduğuna göre, onu oluşturan öğelerin öğrenilmesinde ve yeni kuşaklara aktarılmasında dile büyük gereksinim vardır. Yaşanılan hayatta bir kültürün içeriğini ve niteliklerini kavrayabilmek için, onun dil yönünden dayandığı anlamlar sistemini bilmek gerekir. Bu nedenle dil, kültürü oluşturan bir öge olmanın yanı başında, onu elde etmek için kullanılan bir araç niteliği de taşımaktadır. Bütün bunların dışında dil, bir ulusu oluşturan ve uluslaşmayı sağlayan ana etkenlerden biri olarak da toplumda önemli bir yer tutmaktadır Çünkü çağımızda ulus denen toplumu oluşturan ana etkenin ırk ya da din birliği değil, dili de içeren kültür birliği olduğu kabul edilmektedir (Turan, 2000: 57).

Dilin zenginliği ya da yoksulluğu, o kültürün zenginliği ya da yoksulluğudur. Dilin sınırlarını, o toplumun kültürü belirler. İlgi alanı artan, idraki açılan, dünyası ve çerçevesi genişleyen bir kültürün dili de o ölçüde zenginleşir. İlim, felsefe, sanat, teknik, fizik, metafizik velhasıl hayatın her alanında problem alanları genişledikçe, bu problemlere çözümler üretme çabası içerisinde dil zenginleşir. Ancak, hayatın her alanını, kendi diliyle yaşamak şarttır. Kültürün problemi dilin problemidir. Kültürün temel sorunları, gelişme sürecinin yönü ve içeriği açılarından ortaya çıkar. Aynı sorunlar dilde de yaşanır. 18. yüzyılın önemli düşünürlerinden Herder, Wilhelm von Humboldt, Whorf dil, toplum ve kültür ilişkisi üzerinde önemle durmuşlar, bu düşünürlerden Humboldt dilin kültürün bir yansıması olduğunu söylemiştir. Ona göre; toplumun dolayısıyla kültürün geçirdiği tüm evrelerden dil de geçmiştir. Bunun sonucu olarak insan topluluklarının yaşamış oldukları olaylar, edinmiş oldukları birikimler en doğru şekilde dil üzerinde durularak öğrenilebilir.

Her dilin kendine özgü atasözleri, deyimleri, vecizeleri, nüktelerinin olması ve bunların başka dillere aktarılmasındaki zorluklar, her dilin ayrı bir inanç yapısının, bakış

açılarının, ayrı bir imkânlar ve yönelişler dünyasının eseri ve aynası olduğunu göstermektedir. Yine her dilin, öfkesini, sevincini, korkusunu, acısını, sevgisini, kederini, saygısını ifade etme biçimleri de bu konularla ilgili deyim ve atasözlerinin zenginlik yahut yoksulluğu da farklıdır. Bazı diller soyut anlatımdaki zenginlikleriyle, bazıları ise somut anlatımdaki zenginlikleriyle ön plana çıkarlar. Bazılarında dışa da yansıyan duygu ve düşüncelerin ifadesinde belli bir sıcaklık ve samimiyet, bazılarında ise tarafsızlık ya da soğukluk vardır. Kısacası toplumun kültürü ne ise, dili de odur. Kültür hangi alanlara yönelmişse, dil de o yönde zenginleşmiştir (Söğütü, 2003).

Bu söylemler doğrultusunda dilin en önemli kültür taşıyıcısı olduğu söylenebilir. Kültürün aynası olan dilin, yaşadığı ve bozulmadığı sürece kültürü taşıyabileceği gerçeğinden hareket edildiğinde yozlaşan bir dilin toplumsal refleksleri, dinamikleri ve özgünlükleri ortadan kaldırılabileceğini söylemek mümkün görünmektedir.

1.4.2. Din ve Kültür

Kültürü oluşturan öğelerin bir diğeri de dindir. Geçmiş dönemlerde din, insan hayatının en önemli unsuru olmuştur. İnsanlar hayatlarını dinlerine göre şekillendirmişlerdir. İnsanlar kendine, birilerine, bir şeylere inanmak ihtiyacındadırlar. İnanma ihtiyacı, her çağda, her toplumda görülmüştür, insanın olduğu her yerde, şöyle veya böyle bir din olmuştur.

Din, insanoğlunun kendini dünyada yapayalnız hissetmemesi, yapıcı ve yaratıcı bir kuvvetin daima arkasında bulunduğu bilinip kendini güvenlik içinde görmesi hususunda en büyük iç dinamiktir. Kişiliğin oluşması ve kişinin toplumda ahenk içinde yaşamasında bu dinamiğin de etkisi bulunmaktadır. Böylece toplumun kültürel biçimlenmesinde din unsurunun da etkili olduğu görülmektedir (Koçak, 2009: 15-16).

Kültür öğeleri zamana ve şartlara göre gelişir ve değişir. Bu nedenle, dinin sosyo-kültürel yapı içerisindeki görevleri de durum ve şartlara göre değişebilmektedir. Geleneklerin hâkim olduğu toplumlarda din, kültürün bütün yapısını etkiler. Bu bakımdan, bu tür toplumlarda din kurumu, kültürün özünü oluşturur ve toplumun her alanını belirler. Toplumlara parçalanma ve bölünme tehlikelerine karşı korur. Din, modern toplumlarda bile kültürden ayrılması mümkün olmayan bir öğedir. Bu nedenle din, kültür ağacının bir dalı değil gövdesidir. Dinin toplum hayatındaki özellikle yapıcı ve birleştirici işlevi kültürel açıdan önemlidir. Dindeki kardeşlik ve dostluk görüşleri, toplumda birlik ve beraberliğin sağlanmasında önemli bir yer tutmaktadır. Toplumsal

yapıdaki hızlı değişme sürecinde öz değerleri koruyarak birlik ve beraberliğin sağlanması da dinî kültürün etkisi büyük olmuştur. İnsan, toplum hâlinde yaşıyan sosyal bir varlıktır. Bu, onun önemli özelliklerinden biridir (Tatlılıoğlu, 2007).

Bu bağlamda, teolojik yaygınlığın yanı sıra ve ritüellerin ve kodların kültür ile girift bir ilişki içerisinde olduğu, birbirlerini etkileyebildikleri ve bireylerin yaşıamlarını şekillendirebildikleri, hatta kişiliklerini etkileyebildiklerini de söylemek mümkün görünmektedir.

1.4.3. Gelenek ve Görenekler

Kültürün iskeleti gelenek ve greneklerdir. Geleneklerini ve göreneklerini toplumlar, uzun zaman içinde kazanırlar ve değişmeleri de zordur. Milletleri diğer milletlerden ayıran özelliklerden biri gelenek ve grenektir. Bir toplumun devamlılığı için geleneklerinin yeni nesillerde yaşıatılması önemlidir. Türk toplumunun, bazı önemli gelenekleri şöyle sıralanabilmektedir: Dini yaşıayışı, sanat gelenekleri, dilin yapısı ve devletsiz kalmama geleneği gibi (Dikici, 2001: 251).

Toplumun sahip olduğu yazılı olmayan veya hepsi yazılı olmayan kanunlarıdır. Yazılı kanunların çoğu gelenek ve göreneklere göre düzenlenmiştir. Kanun insanın toplum içerisindeki davranışlarını düzenler. İnsanlar bu düzeni asırlar boyunca gelenek ve göreneklerle sağlamışlardır. Fakat günümüzde bile yazılı anayasası bulunmayan ülkeler vardır. Bunlar toplum düzeninin hâla gelenek ve göreneklerle sağlamaktadırlar. Aslında kişinin bütün hal ve hareketlerinin yazılı kanunlarla tanzim etmek mümkün değildir. Çünkü yasalar genellikle hakları ve cezaları tayin etmektedir. Oysa insanın toplumda birçok sosyal ilişkileri bulunmaktadır: Özür dilemek, selamlaşmak, saygı göstermek, davetlere katılmak, konuşmak, tartışmak gibi. Söz konusu bu eylemlerin nasıl gerekleştireleceği kanunlarda yazılı olarak yer almaz ancak toplumsal usul ve gelenekler bunların şeklini ve yönünü tayin eder (Işıık, 2009: 854-855).

Görüldüğü üzere; gelenek ve göreneklerin, bireylerin yaşıam biçimlerini etkileyebildiği, toplumsal düzende önemli yeri olan bu değerlerin ön plana çıktığı ve kültürün oluşımasında önemli yapı taşlarını oluşıturdukları söylenbilir.

1.4.4. Sanat

Sosyal/ kültürel sistemlerin üzerinde yaşadıkları doğal çevre, çevre üzerinde yer alan inorganik ve organik (canlı) varlıklarla, İnsanoğullarının kendileri ve bunların oluşturduğu kültürel varlıklar çeşitli bilim ve sanatlara konu teşkil ederler (Güvenç, 1972: 111).

Sanat; bir toplumu diğer toplumlardan ayıran, bir millete has duygu ve zevklerin ortaya çıkması ve şekillenmesidir. Sanat bir toplumun güzeli yaratma ve bulma yöntemidir. İnsanoğlu barınır, beslenir, sosyal ve ruhsal ihtiyaçlarını gidermeye çalışır. Bunları yaparken oyalanmak, ruhunu okşamak, güzeli yakalamak, yeni güzellikler ortaya koymak ister. Bunun sonucunda sanat eseri ortaya çıkar. Her toplumun sanat eğilimi ayrı bir özellik taşır. Söz, ses, mekan, renk ışık zevk ve anlayışı farklıdır. Edebiyat, resim, mimari, heykel, şiir, roman gibi örnekler sanatın türlerine örnek olarak verilebilir (Işık, 2009: 854- 855).

Sanat, kültürü oluşturan önemli bir unsurdur. Bir milleti, diğer milletlerden ayıran önemli öğeleri içermektedir. Örneğin çini ve ebru sanatı, sanat müziği gibi farklı alanlar Türklere özgüdür ve Türkleri diğer kültürlerinden ayıran önemli sanat dallarıdır.

1.4.5. Yaşam Tarzı veya Dünya Görüşü

Yaşam tarzı ve dünya görüşünün anlamı bir toplumun başka toplumlardan farklı olan hayat felsefesidir. Bir ulusun bireyleri ortak kültür dolayısıyla tutum, zihniyet ve davranış bakımından çeşitli ortak özellikler gösterirler. Sosyal ve diğer olaylar karşısında bireylerin bu ortak tutum ve davranışları o milletin dünya görüşünü meydana getirir. Bunun için her toplumda değerler ve değer yargıları farklıdır. Askerlik, kahramanlık, aşk, madde, namus, temizlik, ahlak, ölüm, eğlence vs. gibi gündelik yaşam olayları her toplumda farklı karşılanır ve algılanır (Işık, 2009: 854- 855).

1.4.6. Tarih

Hiçbir sosyal- kültürel sistem ne gökten iner; ne de durup dururken yok olur. Her toplumun bir dünü, evvelsi günü, kısa veya uzun bir tarihi vardır. Bugünkü kurumlar ve değişkenler, az veya çok farklı olarak, dün de, evvelsi gün de, geçen yüzyıllarda da var idiler. Sistemin kendisi tarihi bir varlık olduğu gibi, onu oluşturan her kurum ve değişkenin de kendi özel tarihçeleri vardır. Eğitim tarihi, Tıp tarihi, Harp tarihi, din tarihi vb. gibi. Çoğu zaman, yazılı olmamakla birlikte, gelenek ve

göreneklerin de bir tarihi vardır. Bu tarihler kültürel kaynaklarımızı ve bugünkü kurumlarımızı belirler (Güvenç, 1972: 109- 110).

Toplum, dolayısıyla kültürü meydana getiren unsurlardan birisidir ve bir toplumun çağlar içindeki yürüyüş ve görünüşüdür. Tarih mazidir, fakat bu mazi bugünün ve dünün bireylerini toplum içinde birbirine bağlayarak geleceğe taşır. Bireyleri birbirleriyle kader birliğine yönlendirir (Işık, 2009: 854- 855).

Kültür geçmişten getirilen, geleceğe aktarılan temel değerler olarak ele alındığında; geçmişten (tarihten) getireceği değerleri olmayanların, geleceğe aktaracağı değerleri olamayacağı için, kültürün oluşumunda en önemli unsuru olduğu söylenebilir.

1.4.7. Teknolojik Gelişmeler

Teknolojik değişimler toplumların gelişmesinde önemli bir etken olarak görülmektedir. “Bir toplumun çok ilerde olmasını sağlayan önemli ölçüde teknolojik değişimin hızının yüksek olmasıdır. İnsanoğlunun evriminin belirleyici ögesi teknolojidir.” Dolayısıyla teknolojinin, ilk insanlardan günümüz uygarlıklarına kadar insanlığın gelişiminde doğrudan başka bir unsur olduğu söylenebilir. Günümüz toplumlarının gelişmişliğinde teknolojinin etkisinin gittikçe arttığı görülmektedir.

Özellikle teknolojik değişimin toplumlar arası iletişim yoğunluğunu artırmış olması, siyasal ve ekonomik ortaklıkların çok büyük bir hızla gelişmesi, çok kültürlü yapılanmaları gündeme getirmiştir. Yerel kültürler teknolojideki değişimlerin de katkısıyla evrensel kültürün öğelerini eskiye oranla daha geniş ölçüde içerir hale gelmiştir. Böylece teknolojik gelişmeler arasında kültürü ve kültürün evrenselleşmesini sağlayan en büyük gelişme olarak iletişim araçları gösterilebilmektedir.

Teknolojideki değişmelerin, insanların tavır, davranış ve düşüncelerinde de değişikliklere yol açtığı bir gerçektir, iletişim biçimindeki teknolojik değişiklikler ulaşım biçimindeki değişikliklere göre daha fazla ideoloji yüklüdür. Görüntülerin ışık hızıyla iletilmesinin bir kültür devrimine yol açacağını, bunun için de bütün gerekli olan şeyin ilerlemenin gerekliliğine körü körüne inanan bir halkın olduğu bilinmektedir (Koçak, 2009: 17-18). Bu tür yeni teknolojik gelişmelerin toplum tarafından kabul edilip edilmeyeceği ise toplumun yapısıyla ilişkilidir. Dolayısıyla bilimsel gelişmeler birtakım koşullara bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Bilimsel gelişmenin koşulları;

- Toplumsal değerler
- Yasal dzenlemeler
- Siyasal iktidarların tutumları
- Parasal ve teknik olanaklar
- Verilerin gözden geçirilmesi,
- Neden sonuç ilişkilerini gözetme
- Uygulamaya dönüşümdür.

Günümüzde yaşanan teknolojik ve bilimsel gelişmeler toplumların kültürlerinin oluşumunda ve değişimlerinde etkili olmaktadır. Örneğin; yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmeler ile son dönemde ortaya çıkan cep telefonlarının bireylerin hayatına girmesi ile, bayram, yeni yıl vb. özel günlerde mesajlaşma kültürü ortaya çıkmıştır.

1.5. Türk Kültürü

Geçmişten günümüze kadar taşınan yaşam tarzı, değerler, gelenek ve görenekler, dil, din, sanat, tarihi özellikler, yemek alışkanlıkları gibi unsurlar Türk kültürünün hatlarını oluşturmuştur. Türk kültürünün genel özellikleri şöyledir;

- Türk kültürü çok eski ve köklü bir kültürdür.
- Türk kültürü hem göçebe hem de yerleşik özellikler taşır.
- Türk kültürü karasal özelliklerin etkisinde kalmıştır.
- Türk kültürü, yayılış alanının coğrafi konumu nedeniyle birçok kültürden etkilenmiş ve bu kültürleri etkilemiştir.

Eski Türk devletlerinin dayandığı iki temel sosyal birlik, aile ve ordu olmuştur bu yüzden, Türk kültüründe sosyal hayat, aile ve akrabalık bağları temelinin üzerine kurulmuştur. Askerlik bir kültür unsuru olarak Türk kültüründe önemli bir işleve sahiptir. Askerlik yapmamış gençlere kız verilmemesi hâlâ yaygın bir adettir. Türk ahlakı yiğitlik, kahramanlık üzerine kuruludur. Türk ahlak anlayışına göre, yüksek karakterli ve temiz kalpli olmak, korkusuz, inançlı, irfanlı ve milliyetperver olmak Türk insanında olması gereken özelliklerdendir. Ayrıca cesaret, onur, gurur, şeref, misafirperverlik, dürüstlük ve merhamet Türk ahlak anlayışının temel taşlarını oluşturur. Türk kültüründe doğum dünyanın her yerinde olduğu gibi her zaman mutlu

bir olay olarak kabul edilmiştir. Ancak evlilik dışı çocuk sahibi olmak Türk kültürüne göre ayıp ve günahdır. Aile kurumu olduktan sonra çocuk sahibi olmak kabul görür. Dünyaya gelen her çocuk sadece anne babayı değil aynı zamanda akrabaları, komşuları, soyu ve sopyu da sevindirmektedir. Çünkü Türk kültüründe soyun devamlılığı önemlidir ve her doğum ailenin akrabaların soyun, sopyu sayısını artırmaktadır. Geleneksel Türk El Sanatları; halıcılık, kilimcilik, cicim zili, sumak, kumaş dokumacılığı, yazmacılık, çinicilik, seramik-çömlek yapımıcılığı, işlemecilik, oya yapımıcılığı, deri işçiliği, müzik aletleri yapımıcılığı, taş işçiliği, bakırcılık, sepetçilik, semercilik, maden işçiliği, keçe yapımıcılığı, örmecilik, ahşap ve ağaç işçiliği, arabacılık vb. sıralanabilir. Türk sanatı çini, hat, ebru, seramik, tezhip ve halıcılıkta gelişmiştir. Müzik gerek sivil gerek askeri müzikte sanat müziğinden hafif müziğe çevrilir. Dini müzik Türk müziğinin önemli unsurudur. Halk müziği, klasik ve arabesk özelliktedir. Halk oyunları düğünlerde, nişanlarda, askere uğurlamada, yaylaya çıkış ve inişte, doğumda, dini ve milli bayramlarda, kazanılan zaferin sonucunda, sıra gezmesi, yaren sohbeti gibi toplantılarda oynanmaktadır. Oyunlar genellikle oyun oynamaya elverişli açık alanlarda oynandığı gibi kapalı yerlerde oynanır. (Balaban, 2006)

1.6. Kültürel Yozlaşma

Türkçeye yozlaşma olarak çevrilen “corruption” kelimesinin tam karşılığı olan bir tanım yapılamamakla birlikte, terim olarak yozlaşma Türkçe sözlükte “dejenerasyon” olarak karşılık bulmaktadır.

Yozlaşma; çürüme, bozulma, değer düşmesi, ahlaka uygun olmayan eylem ve davranışların yapılması anlamına gelmektedir (Caiden, 1988:7). Yozlaşma, bir şeyin gerçek özelliklerinden uzaklaştırılması ya da uzaklaşması, "özünden ayrılma" olarak da tanımlanmaktadır. Bir şey, gerçeğine bağlı kalmadığında, aslından uzaklaştığında, özündeki iyi şeyleri kaybettiğine yozlaşmış olur (Adal, 2011). Kültürel açıdan ele aldığımızda ise kültürel değerlerimizin olumsuz olarak değişmesi, yıpranması anlamında ifade edilebilir.

“Kültürel yozlaşma, bir kültürün eskimiş ve artık işlevsizleşmiş kısımlarının gereksiz yere korunmaya devam edilmesiyle oluşan değer boşluğudur” (Bilgin, 2011:22). Bir toplumun kültürü, toplumu bir arada tutan, güçlü kılan en önemli özelliklerindedir. Kültürel yozlaşma ile toplumların birliktelikleri, bağlılıkları da zedelenmektedir. Kültürel yozlaşma yoluyla toplumların siyasi, ekonomik, bilimsel ve

genel anlamıyla kültürel ilerlemesinin önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Özellikle geri kalmış ülkelerin gelişmiş ülkelere bağımlılığıyla sonuçlanan yozlaşmanın en güçlü alanı dildeki yozlaşmadır.

Dilde görülen yozlaşma oldukça hat safhalara ulaşmış, Türkçe'nin yapısını bozmuştur. Türkçe'nin bir abecesi vardır, her harfi tek tek okumak gerekirse nasıl okunacağı bellidir; kural olarak yazılmıştır. Ad, sıfat ya da önad, ilgeç, belirteç, eylem gibi söz bölüklerinin nasıl kullanılacakları, ad ve önad gibi sözcükleri kullanarak nasıl tamlamalar yapılabileceği, hangi ekin hangi köke hangi sırayla geleceği, yapım ve çekim eklerinin özellik ve işlevleri, tümce yapma, soru, olumsuz ve devrik tümcelerin özellik ve kullanım alanları olsun hepsinin Türk Dil Bilgisinde tek tek yeri ve kuralları belirlenmiş olup, bu düzen ve uyum içinde anadil öğrenilmiş, konuşulmuş ve yazılmıştır. Dilin yıllardır tam bir uzlaşıyla sürdürdüğü ve uyguladığı bu kurallara aykırı olan ve Türkçe'ye sokulmak istenen her türlü sözcük ve yabancı kurallı kullanım bir virüs gibi, Türkçe'nin bünyesini, metabolizmasını, sağlığını, güzelliğini, doğallık ve özbenliğini bozmaktadır. *İşte bu yozlaşmadır.* Şöyle bir bakıldığında **Holding, Franchising, Leasing, Mortgage, cafe, card, City Bank, club, center, , cep to cep, aids** gibi sözcüklerin sırasıyla içinde bulunan ve uzun *i* okunan **ea**, iki ünlü arasında kaldığı için *z* okunan **s** (Leasing'deki); **mortgage**'da okunmayan *t*; *ı* sesi veren **a**, önce *g* sesi verip burada **c** okunan *g*'ler ve okunmayan **e**; **cafe, card, club**, sözcüklerinde **k** sesi veren **c**, buna karşılık **City Bank, center** sözcüklerinde *s* okunan aynı **c**; **mood** ve **cool**'da uzun *u* sesi veren çift **o**'lar **Cep to Cep**'te *t*'den sonra gelip kısa kısa '**u**' okunan **o** ve '**aids**' sözcüğünde **ey** okunan **ai**, ; ve **Franchising**'de '**ç**'okunan **ch** harfleri bütünüyle okunmuş ve yazım yönünden Türk sesletim ve yazım kurallarına ters düşen, onu bozan tepeden inme durumlarıdır (Tosun, 2005:146-147). Bu tür durumlar sosyal hayatın her anında işyeri tabelalarında, afişlerde, yazılı ve görsel basında yer almakta ve dilimizin içine yerleşmektedir.

Dildeki yozlaşmaya ilişkin Gökçora'nın (2004) ulaştığı veriler dikkat çekicidir:

“Çocuk Cerrahisi topluluğundan 2003 yılında yapılmış bir bilimsel çalışmada; 1987-2001 arası yayınlanmış uzmanlık dergisinin 15 cildi (33 dergi, 269 makale) yazı başlığı, özet, anahtar sözcükler ve makale içeriğinde bulunan yabancı sözcükler yönünden incelenmiştir: Yazı başlıklarının %47'sini yabancı dil oluşturmaktadır. Ancak %15'in tam Türkçe karşılıkları bulunmaktadır. Ancak %6 başlıkta yabancı sözcük yoktur. Türkçe özetlerin ancak %28'i yabancı dille aynı bilgileri içermektedir. Anahtar

sözcüklerin ancak %62'si hem Türkçede hem de yabancı dilde ortak bulunmuştur. Makale içeriğinin %30'undan fazlası yabancı sözlük ile dolu bulunmuştur. Dilde karşılığı bulunan sözcüklerin yerine yabancı olanların kullanılması: "Dil Yozlaşması" ve abecemizde bulunmayan "q,x,w" gibi harfler ve anlamına gelen "&" işareti giderek yaygınlaşmaktadır: "Dil Kirlenmesi" vardır."

Görsel medyada toplumun önündeki kişiler bizzat Türkçeyi yanlış kullanarak dilin yozlaşmasına neden olmaktadır. Televizyon kanallarının isminden (Star, Show, NTV, TNT), program isimlerinden (Pop Star, Magazin Forever) tutun, haber programlarında kullanılan dil, üslup, yabancı filmlerin çevirilerindeki hatalar, televizyonda sıklıkla karşılaştığımız Türkçe yanlışlarıdır.

Yazılı basında da durum farklı değildir. Türkçenin yazım hatalarından, anlam bozukluklarına kadar geniş bir yelpazede ele alınabilir.

Yazılı basınımızın değerli temsilcilerinden Türkçe kullanım hataları bulmak hiç de zor değil ama bu örnekleri tek tek sıralamak için kitap yazmak gerekir. Türkçe için en büyük tehlike ise yabancı kelimelerin dilimizde daha çok yer almasıdır. Dilde yabancılaştırmanın yanı sıra, en çok yapılan hataları başlıklar halinde sıralarsak: İlk sırayı noktalama hataları alıyor. Eklerin bağlaç, bağlaçların ek olarak yazılması da en çok yapılan hatalar arasında. Sonra, tamlama hataları, kısaltmalar ve yabancı sözcüklerin yanlış kullanımı gibi bir dizi örnek verilebilir (Çağlak, 2003: 132).

Dilimiz kimliğimiz olduğuna göre dilimizi yitirirsek kimliğimizi de yitireceğimiz bellidir. Her dile yabancı sözcükler girebilir, ancak bu sözcüklerin okunup yazılmaları ve girdikleri dildeki kullanımları bu dilin kurallarına kesinlikle aykırı olamaz. Bütün dilbilimcilerin paylaştıkları ortak görüş, sözcükleri alınsa bile, 'yabancı kural alınmaz' dır. (Tosun, 2005:146-147).

Dildeki yaşanan yozlaşma bunlarla da sınırlı değildir. Günlük hayatta "Allaha ısmarladık", "Güle güle" yerine "Bye bye", "Kendine iyi bak" kelimeleri yer almıştır. Gençlerin kendi aralarında konuşmalardaki seviyesizlik ve basitlikte dildeki yozlaşmanın göstergelerindedir. Ayrıca son dönemde çok hızlı bir şekilde hayatımızın içine giren internet ve cep telefonu ortamlarındaki yazışmalarda da dilin yozlaşmasının örnekleri görülmektedir. Sesli harflerin kullanımı kalkmış "Selam", "Slm" olmuş, "Naber", "Nbr" olmuş ve her geçen gün bu kısaltma sözcüklerin kullanımı maalesef artar olmuştur.

Diğer taraf yapılan ve dinlenen müziklerdeki yozlaşmada oldukça dikkat çekicidir. Popüler müzik eserlerinde Türkçe'nin yanlış kullanılması ve argo kelimelerin çokluğundan kültürel değerler ve geleneksel müzik yozlaşmaktadır. “Çeksene elini kırcanmı belimi”, “muz muz çikita muz”, “Çakkıdı çakkıdı oynaşalım kız.” gibi müzik diye dinletilen şeyler müzik alanında yozlaşmaya örnek verilebilir.

Günümüzde yozlaşmış, içerik ve işlevi değişmiş müzik türleri geleneksel müzik diye sunulmaktadır. Bu değişimlerle geleneksel müziğimizin doğallığı değiştirilerek, insanları karamsar duygulara iten müzikler ortaya çıkmaktadır. Böylece popüler kültür geleneksel kültürü yok etmektedir. Bir başka yozlaşma da “ağıt” olarak yakılan türkülerimizin son yıllarda icra edilirken oyun havasına dönüştüğüdür (Kürkçüoğlu, 2007).

Diğer taraftan Türk kültüründe kutsal kabul edilen evlilik ve aile kurumu da her geçen gün önemini ve değerini yitirmektedir. Öyle ki evlilik dışı yaşam, evlilik dışı çocuk sahibi olmak aleniyet kazanmış durumdadır (Özen, 2004: 98). Önceden ayıp olarak bilinen bu tür ilişkiler o kadar olağan bir hal aldı ki kimse saklama gereği bile duymaz oldu. Evlilik dışı ilişkinin adı hayat arkadaşlığı oldu. Bunda en büyük etkinin medyada göz önünde bulunan kişilerin özendirilen kültürümüzle asla bağdaşmayan hayatlarının ve ilgili haberlerin etkisinin çok olduğu düşünülmektedir.

Kültürümüzün her alanında yaşanan yozlaşmayı sınırlandırmak oldukça zor görünmektedir. Geleneksel yapımıza uygun olmayan hoş görülmeyen birçok davranış kalıbının da normal karşılanmaya başlaması oldukça düşündürücüdür. Bizi biz yapan değerlerden, ana-babaya, büyüklere saygı neredeyse ortadan kalkmıştır. Bir büyük geldiğinde ayağa kalkılıp yer verilmesi, bayramlarda büyüklerin ziyaret edilmesi, büyüklerin yanında konuşma üslubuna ve ses seviyesine dikkat edilmesi gibi güzel değerler maalesef yok olmaya yüz tutmaktadır. Saygısızlık öyle bir hal almıştır ki, bayanların sokakta sakız çiğnemesi, sigara içmesi, yüksek sesle konuşması, yollarda otobüs duraklarında sarmaş dolaş öpüşme görüntüleri hemen hemen her gün herkesin karşılaşabileceği sıradan şeyler halini almıştır.

Moda adına, kültürümüzle ve değerlerimizle bağdaşmayan kıyafetler; herkesin üzerinde görünür olmuştur.

“Acaip saç ve sakal modelleri, çeneye kadar uzanan favoriler, kırmızıdan mora, sarıdan yeşile çalan renkler, boyunlarda kolyeler, parmaklarda yüzükler, kollarda bilezikler. Oy oy Emine... Burunda hızma, ayak bileğinde halhal, göbeklerde halkalar,

Yanakta-alında, omuzda-kolda, sırtta-karında, kalçada baldırlarda çeşit çeşit dövmeleler, Cepte metelik olmasa, karın doymasa, aç gezilse ne çıkar? Her şeyden önce modaya uymak var (Özen, 2004: 83).

Sonuç olarak kültürel yozlaşmanın çok yönlü olduğu ve birçok alana yayıldığı, önlem alınmadığında ise kültürün yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalabileceği söylenebilir.

Kültürel alanda yaşanan yozlaşma; dilden başlayarak, ahlak, giyim kuşam, aile ve evlilik kurumu, müzik, adet ve geleneklere kadar genişleyen bir yelpazede sürmektedir. Yaşanan bu kültürel yozlaşmanın en çok etki alanı geleceğimiz olarak nitelendirdiğimiz genç nesillerdir. Bir ülkenin geleceğinde yer alacak ve geleceğini temsil edecek gençlerin, geçmişten gelen kültürel değerlerle birlikte yetişmesi, ülkenin geleceği açısından son derece önemliken, maalesef gençlerimiz başta basın yayın organlarının etkisiyle her geçen gün yozlaşarak, milli kültürümüzden ve öz benliklerinden uzaklaşmaktadırlar.

İKİNCİ BÖLÜM

2. TELEVİZYON DİZİLERİNİN KÜLTÜREL YOZLAŞMAYA ETKİLERİ

2.1. Televizyon

Günlük hayatımızdaki yeri bağlamında televizyon, hem modern günlük bilgiyi inşa eden yeni anlam örüntülerinin ve sosyal temsillerin başlıca taşıyıcısı hem de yeni imajların nasıl ve hangi eylemlerle sahiplenildiğini (ya da eski'nin nasıl dönüşmekte olduğunu) göstererek praksiyi tarif eden bir aracı olma niteliği kazanmıştır (Cesur ve Paker, 2007: 106).

Televizyon insanın zaman ve mekân sınırlılıklarıyla çizili gündelik yaşam deneyiminin sınırlarını geliştiren, geliştirmekle de kalmayıp, bu deneyimin nitel ve nicel örüntüsünde önemli değişikliklere yol açan bir teknolojik olanaktır (Kocadaş, 2005: 6).

2.1.1. Televizyonun İcadı

Televizyonun toplum yararına sunulduğu yani kitle iletişim aracı olarak kullanılmaya başlanması çok daha eskiye uzanmaktadır. Görüntüyü aktarmak için yapılan ilk çalışmalar, Avrupalı bilim adamlarınca yapılmıştır. Yapılan deneme ve buluşların karmaşık olduğunu, daha yavaş ilerlediğini belirtmek gerekir.

İlk Denemeler: Televizyonun bulunuşunda birçok kişinin, ilim adamının rolü olmuştur. Değişik zaman ve yerlerde yapılan buluşlar sonucu televizyon tekniği bugünkü durumuna gelmiştir. Bir ilim adamının kuramsal olarak ortaya attığı bir buluş diğeri tarafından kanıtlanmış, aynı buluş değişik ülkelerde farklı kişilerce yapılmıştır. Televizyonun görüntüsel niteliğinden ötürü daha karmaşık bir tekniğe sahip oluşu, yavaş gelişmesine neden olmuştur (Azizi, 1981: 12).

Televizyon ile ilgili olarak ilk teknik buluş İrlanda'lı bir telgrafçı olan Andrew May tarafından 1873 yılında yapılmıştır. May, ışık dalgalarının elektrik akımına çevrilebildiğini ve selenyum adlı kimyasal maddenin elektriğe karşı dirençli olduğunu ve bu direncin güneş ışığında daha da azaldığını buldu. May'm bu buluşundan on yıl kadar sonra bir Alman bilim adamı Paul Nipkow, bir resmi dönerken tarayabilen bir araç geliştirdi. "Döner disk" adı ile anılan bu aracın içinde kenarlardan başlayarak helozonik şekilde yerleştirilen karedelikler, küçük bir delikten geçirilerek verilen

elektrik ışınları ile baştan başlayarak dönerek taranmakta ve bu taranan yerler ışık ve gölge olarak bir diğer yerde görüntü olarak elde edilmekte idi. Bu araç görüntüyü başka yere aktaran ilk araç olması bakımından önemli bir buluştur. Nipkow'un bu buluşuna benzer bir başka çalışma da Lazarre Weiller tarafından 1899 yılında denenmiştir. Nipkow' un daha sonraları mekanik tarama olarak adlandırılacak olan bu buluşu, 1920'lerden sonra bilginlerce uygulama alanına konuldu. 1923 yılında Amerikalı Jenkins, 1925 de ise İngiliz Logie Baird, Nipkow' un döner diskini kullanarak ilk deneme yayınlarını yaptılar. Ancak, alınan sonuçlar belli belirsiz kaba çizgilerden ileri gitmiyordu. 1936 yılında ise Baird yaptığı denemede daha net bir görüntü elde etti. Baird'in bu buluşu İngiliz televizyon yayınlarında başlangıçta kullanılan mekanik tarama sisteminin temeli olmuştur (Azizi, 1981: 12).

1907 yılında İngiliz Alan Campbell Swinton ile Rus bilgini olan Boris Rosing tarafından görüntüyü elektronik yöntemlerle tarayarak vermek ile ilgili olarak ayrı ayrı denemeler yapılmıştır. Elektrik mühendisi olan Swinton ile Rosing yaptıkları denemelerde katod ışınlarından (cathod ray) görüntü aktarmada yararlanılabileceğini, elektronların boşlukta yer değiştirirken televizyon sinyallerini göndermede ve bu sinyallerin alıcı tarafından alınmasında kullanılabileceğini kanıtladılar. 1911 yılında ise Campbell, buluşunda bir adım daha atarak, televizyon kamerası için gerekli olan mozaik (mosaic) adlı bir aracın ışık enerjisini elektrik enerjisine çevirebileceğini buldu (Azizi, 1981: 13).

Görüntünün bir yerden bir yere aktarılması için bazı mekanik tarama cihazlarının geliştirildiği bu yıllardan sonra, 1923 yılında Pittsburgh Westinghouse laboratuvarlarında çalışan Rus asıllı Vladimir Zworskin, tamamen elektronik bir televizyon sisteminin patentini almıştır. Patentini aldığı araç 'iconoscope' denilen ve ortasında bir kamera tüpü bulunan bir cihazdır. Zworskin, 1926 yılında da bir alıcı cihaz olan 'kinescope' u icat etmiştir. Kinescope bugünün 525 yayın standardına karşılık gelen 30 yatay çizgiden oluşan bir görüntüyü taşıyabilen katot ısın tüpüdür. Bu cihazla ilk uygulama 1928 yılında yapılmıştır. Bu dönemlerde başka firmalar da patent elde etme mücadelesi içerisine girmişlerdir. Bu durum üniversitelere kadar yayılmıştır (Tekinalp, 2003: 127-128).

Elektronik taramada gelişme, 1930 yılında Philo Farnsworth'un denemeleri ile olmuştur. Farnsworth, verici ile alıcı arasında etkili bir senkronizasyon (aynılık) olması üzerinde durdu. Böylece vericiden verilen görüntü sinyallerinin elektromanyetik

dalgalar aracılığı ile alıcılarda daha net bir biçimde izlenme olanağı elde edilmiş oluyordu. 1931 yılında ilk kez bu teknikle çalışan alıcıların yapımına başlanıldı. 1932 yılında ise radyo ve televizyon frekanslarının aynı olmasının televizyon yayınlarını etkilediği görüldüğünden VHF (Very High Frequency-Çok Yüksek Frekans)'e geçildi (Azizi, 1981: 14).

İlk Yayınlar: 27 Ocak 1926' da İngiliz bilim adamı Baird, bir elektrik devresi aracılığıyla, Londra' da Frith Caddesi 23 numaralı evin çatı katından başka bir yere aktardığı titreşim, silüet biçimindeki görüntülerle ilk televizyon yayını sunmuştur. Baird' in bu yayını, İngiliz Kraliyet Enstitüsü'nden 40 kadar üye ile bu olayı ilgilenmeye değer bulan tek gazete The Times' ın muhabiri tarafından izlenmiştir İlk konulu televizyon yayını 1927 yılında bir firma tarafından, New York ve Washington D.C. arasında kısa dalga radyo frekansları üzerinden yapılmıştır (Tekinalp, 2003: 128 (İmik, 2006:7).

Yapılan bu denemelerden sonra elektronik tarama tekniğini kullanarak yapılan ilk düzenli televizyon yayını 1936 yılında İngiltere'de başladı.

Televizyonun diğer kitle iletişim araçlarına göre işitme ve görme gibi iki duyuya seslenmesinin kitleleri çekmesi, bu aracın kısa zamanda diğer ülkelerde hızla yayılmasını sağlamıştır (Azizi, 1981: 15). Günümüzde ise televizyon; her evde en az bir tane bulunan en yaygın kullanıma sahip kitle iletişim aracı haline gelmiştir.

2.1.2. Türkiye'de Televizyonun Kuruluşu ve Gelişimi

İTÜ' nün TV Yayıncılığı Denemeleri: İstanbul Teknik Üniversitesi'nin (İTÜ) bir laboratuvar çalışması olarak 1952'de başlattığı ilk deneme yayınları televizyonun Türkiye'de başlama tarihi olarak kabul edilebilir. İTÜ'nün Taşkışla binasında başlayan bu yayınlar, televizyon alıcısı fazla bulunmadığı için ilk başlarda halk tarafından İTÜ'nün Taksim Gümüşsuyu'ndaki binasında, daha sonraları Beyoğlu bölgesinde izlenmiştir. İlk yayında Kore Savaşı ile ilgili bir film gösterilmiş, ardından dönemin ünlü gazetecisi Burhan Felek'in bir konuşması canlı yayınlanmıştır. Yayınların içeriğini tiyatro, klasik Batı müziği, Türk sanat ve halk müziği konserleri, sağlık, çocuk ve kültür programları oluşturmuştur (Tekinalp, 2003: 239).

Son derece kısıtlı imkânlarla yapılan bu programlar zamanla daha da çeşitlendi ve yayın saatleri arttırıldı. Buna bağlı olarak da televizyon satışları hareketlendi. 1966 yılına gelindiğinde evlerde ve iş yerlerindeki alıcı cihaz sayısı iki bin civarındaydı.

İTÜ'nün yayınları terör ve şiddet olaylarının yoğun olduğu 1970'e kadar sürmüştür. Televizyonu "kapitalist bir grubun ayrıcalığı" olarak gören marjinal bir grup öğrenci İTÜ'nün yayın yaptığı stüdyoları bastı. Bu olay üzerine üniversite yönetimi, teknik cihazları 2 yıl önce, 1968'de yayına başlayan TRT'ye devrederek yaklaşık 20 yıldır süren yayınlara son vermiştir (MEGEP, 2008: 35-36).

TRT'nin TV Yayınlarının Başlaması ve Gelişmesi: TRT'nin ilk televizyon yayınları 1968 yılında başlamıştır. TRT'nin 30 Ocak 1968'de gerçekleştirilen ilk yayını, Televizyon Daire Müdürü Mahmut Tali Öngören' in "Başlarken" adlı bir konuşmasıyla açıldı ve spiker Zafer Cilasun'un sunduğu haberlerle devam etti. TRT'nin ilk dönem yayınları günde 2 saat kadar sürüyordu. Bu dönemdeki yayınların içerikleri incelendiğinde yayıncıların eğlenceyi bir amaç değil; araç olarak gördüğü ve programları bu felsefe ile oluşturduğu görülür (MEGEP, 2008: 37-38).

1971'de yapılan askeri darbe sonrasında TRT Kanunu değiştirildi ve bu kurum özerk olmaktan çıkartılarak "tarafsız bir kamu iktisadi kuruluşu" haline getirildi (Tekinlap, 2003: 244). Yine bu dönemde TRT'de önemli ölçüde teknik gelişme yaşandı. Vericilerin gücü artırıldı, spor karşılaşmaları, olimpiyatlar ve Eurovision Şarkı Yarışmaları naklen yayınlanmaya başlandı.

TRT 1974 yılının Temmuz ve Ağustos aylarında gerçekleştirilen Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında çatışma bölgelerinden naklen haberler sundu. Harekâtın televizyonda adım adım verilmesi halkın televizyona olan ilgisini artırdı. 1970'lerde TRT, Halit Refiğ, Metin Erksan ve Lütfi Akad gibi önemli film yönetmenlerine beğeniyle izlenen televizyon dizileri çekti. 1980'lerde televizyon yayıncılığında en önemli yenilik, renkli televizyondur. Ayrıca bu yıllarda eğitim programlarına önem verildi, Milli Eğitim Bakanlığının iş birliğiyle okuma yazma bilmeyenler veya üniversiteye hazırlananlar için özel programlar hazırlandı, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi işbirliğiyle bu fakültenin dersleri televizyondan yayınlandı. Turgut Özal, başbakanlığı döneminde hükümetinin icraatlarını halka anlatmak için düzenli yayınlanan "İcraatın İçinden" programını başlattı. Televizyonun giderek artan etkisi, siyasi partiler arasında da çekişmelere sebep oldu. Televizyondan parti propagandası konusu, iktidar ve muhalefet partileri arasında uzun yıllar süren bir söz dalaşı haline geldi. TRT'nin kanal sayısı da giderek arttı. 1986 yılında TRT 2, 1989'da TRT 3 ve TRT GAP yayına geçti.

TRT 1990'larda özel televizyonların yayına başlamasıyla değişime ve rekabete ayak uydurmaya çalıştı. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, günümüzde TRT 1, TRT

2, TRT 3, TRT 4, TRT GAP, TBMM TV, TRT-INT ve TRT-TÜRK kanallarıyla TV yayıncılığı yapmaktadır (MEGEP, 2008: 37).

Özel TV'lerin Kurulması ve Gelişmesi: Özel girişimciler 1989 yılında, Eutelsat'tan Magic Box (Star 1) için iki yayın kiralamıştır. 8 kanaldan tüm Doğu Avrupa ve Türkiye'ye Çeşitli dillerden yayın yapacak eğlence kanalı Magic Box girişimcileri Hükümetin bilgisi dahilinde çalışmalarına 1990 yılında başlamışlardır. Bu kanalın yayınları CNN, BBC, RTL benzeri yabancı kanallar gibi çanak antenlerle izlenebiliyordu. Ancak yurtdışından yayın yapan yabancı kanallarla aynı yasal haklara sahipmiş gibi görünüyordu; ancak bu kanalın bazı önemli farkları vardı. Birincisi, yayınlar Türk seyircisi için hazırlanıyor, Türk seyircisine yönelik reklam yapıyordu. İkinci ve daha önemli fark ise, programların Türkiye'deki stüdyolarda hazırlanıp uyduyla Almanya'ya çıkarılması ve sonra yine uydu üzerinden Türkiye'ye veriliyordu. Kanalın sahipleri, Anayasa ve kanunlarımız özel bir kanala izin vermediği için böyle bir yöntem seçmişlerdi (Tekinlap, 2003: 277).

Star 1 yayınları daha sonraları İstanbul'da ve diğer şehirlerde kurulan yer vericileri sayesinde çanak anteni olmayan evlerde de izlenebilmeye başlandı. Bu özel kanal çok yüklü bir ücret ödeyerek daha önceleri TRT'nin yayınladığı 1. Futbol Ligi'nin yayın hakkını da satın aldı. Star 1 yayınlarının tutmasıyla aynı şirket eğlence ağırlıklı TELEON kanalını yayına soktu. Bu iki kanalı Show TV, Kanal 6, ATV, HBB, TGRT, Samanyolu, Kanal D, Kanal 7 ve Flash TV gibi diğer özel girişimler izledi. Türkiye'nin ilk paralı kanalı ise Cine 5'tir. Kanunlara aykırı bir şekilde yayın yapan bu kanalların durumu uzun sürecek bir tartışmayı başlattı. Çünkü 1982 Anayasası'nın 133'üncü maddesi "Radyo ve televizyon istasyonları, ancak devlet eliyle kurulur ve idareleri tarafsız bir kamu tüzel kişiliği halinde düzenlenir" demektedir. Kimileri yayının yurtdışından yapıldığını söyleyerek özel kanalları savunuyor, kimileri ise Anayasa'nın ihlal edildiğini söylüyordu (MEGEP, 2008: 40).

1993 yılında Anayasa'nın 133. maddesi "Radyo ve televizyon istasyonları kurmak ve işletmek kanunla düzenlenecek şartlar çerçevesinde serbesttir." şeklinde değiştirilerek hem özel radyolara hem de özel TV'lere yasal dayanak sağlandı. 1994'de 3984 sayılı "Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun" meclisten geçti. Bu kanuna gereği olarak aynı yıl Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) kuruldu. RTÜK, ulusal, bölgesel ve yerel boyuttaki radyo-TV kuruluşlarını denetleyerek uyarı, program yayını durdurma ve para cezaları verme yetkisine sahiptir.

Günümüzde frekans tahsisi için RTÜK'e başvuruda bulunmuş 23 ulusal kanal mevcuttur (NTV, Samanyolu, Kanal 6, ATV, Kral, Kanal 7, Meltem TV, HBB, BRT, CNBC-e, Kanal 1, Işık, Türkeli, Show TV, Cine 5, CNN Türk, Flash TV, TGRT, Star, TV 8, TV 5 ve Tempo TV). Ayrıca RTÜK'te kayıtlı 16 bölgesel, 224 yerel TV kanalı vardır (MEGEP, 2008: 41).

2.1.3. Kitle İletişiminde Televizyonun Yeri

İletişim tarihinde; kitle iletişim araçlarından önce basılı araçların, sonra hareketli filmlerin, daha sonra radyonun, en son olarak da televizyonun geliştiği bilinmektedir. Televizyon yayınlarının başlaması ve gelişmesiyle birlikte diğer kitle iletişim araçlarına karşı duyulan ilginin azaldığı görülmektedir. Televizyonun önde gelen işlevleri arasında eğlendirici ve öğretici nitelikleri sayılabilir. Bunun yanında televizyon bireylerin kendilerini tanımlarına, kişiliklerini geliştirmelerine ortam hazırlayan, zaman zaman izleyicilere düşünme ve eleştirme fırsatı veren önemli bir araçtır (Aral ve Aktaş, 1997: 99).

Televizyon sadece teknolojik bir ilerlemenin sonucu olan bir iletişim aracı değildir. Eğitim düzeyi, gelir durumu, dünya görüşü, yaşı, cinsiyeti gibi farklı olan milyonlarca insanın hayatında bir yeri olan televizyon, bu insanlarla belki de daha derin bir ilişki içindedir. Ayrıca televizyon, sadece "teknolojik bir araç değil aynı zamanda, toplumsal, kültürel ve endüstriyel bir biçimdir" (Mutlu, 1991: 16).

Televizyon bir kitle haberleşme aracıdır. Yayını herkes tarafından alınabilir, herkese aynı programları sunar. Ancak, bu programlar herkesçe aynı biçimde algılanmamaktadır. Programlar elbette önemlidir ama televizyon seyircisi de önemlidir. Televizyon seyircisi, önceleri sanıldığından daha az edilgen (pasif) dir. Önemli olan, kendisine sunulan programı nasıl değerlendirdiğidir (Wangermee, 1977: 490).

Televizyonun tüm diğer kitle iletişim araçlarından farklı bir yapıya sahiptir. Postman'ın da ifade ettiği gibi, televizyon mesajlarını görsel imajlar kullanarak aktarmaktadır, dolayısıyla televizyonda mesajlar, konuşmalar yerine görüntülerle aktarılmaktadır. Televizyon'un içeriğinin belirli konularla sınırlı olmasının da sebebi budur.

Marshall McLuhan'ın belirttiği gibi "araç, mesajdır" (medium is the message) işte bu nedenle televizyonda Postman'ın belirttiği gibi politik felsefe yapılamaz, çünkü televizyonun içeriği bu biçimi destekleyici yapıda değildir. Belki de bu sebeple

televizyon bir bilgilenme aracı olmak yerine daha çok bir eğlence aracı olarak algılanmaktadır (Postman, 2010: 16-17).

İnsanların kimi zaman can sıkıntısından, kimi zaman vakit geçirmek için, kimi zaman da eğlenmek ve bilgilenmek amacıyla karşısına geçtiği televizyon çağımızın popüler iletişim araçlarından biri olmaya devam etmektedir. Hem eğlendirme hem de eğitime işlevini, insanları hiçbir zahmete sokmadan gerçekleştiren televizyon; iş yaparken, kitap okurken, hatta eğlenirken dahi izlenebilme özelliğine sahiptir. Bu nedenle “televizyon, tarihte ilk kez, milyarlarca insan tarafından, kolaylıkla ve yaygınlıkla izlenebilen yegane iletişim aracıdır. TV yığınlarına sunulan bir anlamda “elma şekeridir”. “Çağımız insanının büyük tutkusu, milyonlarca insanı, boyutları daha önce şu ya da bu şekilde saptanmış bir kalıplaşmadan geçirme aracı”dır (Özkan, 2004).

Televizyonun görselliği, imajın, görselliğin önemini günümüzde arttırmıştır. Postman, bu görselliğin içerikten daha da önemli bir hale geldiğini belirtirken, dış görünümün politik seçimler gibi konularda da önemli olmaya başladığına değinir. Bu tür bir anlayışın ise televizyonun giderek önem kazanan bir kitle iletişim aracı olmasından ve her konuda hayatımızın bir parçası olmasından kaynaklandığını belirtmiştir. Politik seçimlerde televizyonun önemi göz ardı edilemeyecek kadar farklıdır, aynı zamanda da şişman insanlar hatta kel insanlar Postman’a göre bu politik yarışların dışında kalmaktadırlar. Bunun sebebi, görselliğin önemli oluşu ve televizyonun bir gösteri dünyası oluşudur (show business) (Postman, 2010: 12).

2.1.4. Televizyonun Etkileri

Başlangıçta yapılan siyah beyaz ve kısıtlı saatlerde yapılan yayınlar düşünülecek olursa, televizyon –birey iletişiminin bugünkü bağlamdan çok uzakta olduğu görülmektedir. Televizyon yayınlarının gitgide 24 saate yayılması, yayınların renklenmesi ile birlikte, bireyin televizyona olan ilgisinin daha arttığı söylenebilir. Yine pek çok açıdan televizyonda yayınlanan programların yenilenmesi, ya da bireylerin ilgisini çekecek derecede cazipleşmesi bireyin televizyonu bir arkadaş, bir ilgi kaynağı hatta bir dil edinim ve öğrenim aracı olarak görmesine neden olmuştur (Pembecioğlu, 2006: 260).

Günümüzün en yaygın kitle iletişim aracı olan televizyon, insanlara bir yandan, hem görsel hem de işitsel uyarın sunarken, bir yandan da gerçek dünyalardan sanal dünyalara kadar birçok durumu göstermektedir. Bunların sonucu olarak da dünyaya

açılan bir çeşit pencere görevini üstlenerek birçok evde başköşededir. Televizyonun tüm insanlar, özellikle de çocuklar üzerinde görsel ve işitsel bir materyal olarak pek çok olumsuz etkileri olduğu tartışılmaktadır. Yaşantımıza giren her yeni şey gibi televizyonun da insanlar üzerindeki etkileri birçok araştırmaya konu olmuştur. Evrensel bir araç olan televizyonun etkileri de genellikle evrenseldir. Ancak her toplum ve kültüre göre televizyonun etkileri bazı farklılıklar gösterebilmektedir. Ülkemizde de son yirmi yıl içerisinde televizyonun maddi açıdan ucuzlaması ve herkesin alabileceği bir fiyata inmesi, özel kanalların açılması, kablolu yayınların yaygınlaşması televizyonun bireyler üzerindeki etkilerinin arttığını düşündürmektedir (Yapıcı, 2006).

Televizyon yayınlarının topluma etkisi ancak sürekli bir izlenme sonucu ortaya çıkabilecek etkilerdir. Televizyon alıcılarından izlenen şeyler sonucu kişinin bilgi, kültür, haber ve eğlence gibi gereksinimleri karşılanmış olmaktadır. Ancak bunun derecesi ülkelere göre, gerek yayın örgütünün verdikleri, gerekse izleyenin eğitim ve kültür düzeyi ile deneyim sonucu farklı olduğundan izlenme durumu ve bunun doğal sonucu olan etkilene de farklı olmaktadır (Yılmaz, 2001: 70).

Bir taraftan hem toplumu kendi öz kimliği içerisinde tanımlayacak ortak bir kültürün ya da ideolojinin oluşup yaygınlık kazanmasında, hem de yeniliklerden ve olup bitenden tüm bireylerin haberdar olmasında; diğer taraftan ise, bilgilenme, öğrenme ve eğlenme gibi toplumsal dinamiklerin gerçeklik kazanmasında kitle iletişim araçları, başka herhangi bir olguyla telâfi edilmeyecek ölçüde büyük ve etkili bir işlev yürütür. Özellikle diğer kitle iletişim araçlarına göre görüntü gücü ve uyarıcı zenginliği avantajıyla büyük bir ayrıcalığa sahip olan TV, bu tür toplumsal hizmetlerin sürdürülmesinde yeri doldurulamayacak eşsiz bir teknolojik araçtır. Böyle olmakla birlikte TV, içerdiği programlar açısından, toplumsal değerlerin dejenerasyonunda en etkili araç olabilme potansiyeline de sahiptir. Hangi açılardan olursa olsun insanı etkileyen fenomenlerde dikkate alınması gereken öncelik, sağlayabileceği yararlardan ziyade yol açabileceği zararlardır (Bahadır, 2005: 30).

Kitle iletişim aracı olarak televizyon sadece bireyler üzerinde doğrudan etkili olmakla kalmaz, aynı zamanda kültürü, bilgi birikimi, normlar ve toplumsal değerleri de etkiler. İzleyici bireylerin, kendi davranış kalıplarına uygun seçimleri doğrultusunda imaj, düşünce ve değerlendirme kümelerini oluşturmalarına olanak sağlar (Yılmaz, 2001: 73).

Kitle iletişim araçlarının, kişilerde ne oranda değişim, davranış farklılığı yarattığı konusunda net cevaplar sağlanamamış olsa da olumlu ve olumsuz olmak üzere, etkileri iki kategoride incelenebilir.

Olumsuz sonuçlar; Televizyon, filmi resimli romanlarda yer verilen, seks, suç ve şiddet gösterileri çocuk suç oranlarını arttırabilmektedir. Ekonomik çıkar grupları, kitle iletişim araçlarını kendi lehlerine ya da toplumsal-ekonomik duruma uyum sağlayacak biçimde kullanarak toplumsal eleştiri güçlerini zayıflatabilirler. Boş zamanlar gereksiz israf edilebilir. İleri sürülen bir diğer olumsuz sonuç, özellikle televizyonun, insanların kitap okuma, spor yapma, aile içi iletişim gibi uğraşlardan alıkoyması, bireyi kendisi dışındaki gruplardan soyutlaması, çocukların uyku ve oyun alışkanlıklarını azaltması, yaratıcılık ve zihinsel gelişimlerinin engellenmesidir. Gerçeklikten kaçarak insanlara hayal dünyalarının kapılarını fazlaca açması ve insanları edilgen ve hareketsiz bir konuma getirdiği ileri sürülmektedir.

Olumlu sonuçlar; Kitle iletişim araçlarının özellikle az gelişmiş ülkelerde, ekonomik ve sosyo-kültürel kalkınmaya yardımcı olduğu söylenmektedir. Yeni buluşlar, ekonomik gelişmeler hakkında insanlara bilgi vermek, vatandaşlık hak ve görevlerini öğrenme, kitle iletişim araçları sayesinde gerçekleşebilir (Uygunkan, 2005: 209-210).

Diğer bir sınıflandırma ise, televizyonun kişiye ve onun oluşturduğu topluma etkileri üç grupta toplanmaktadır;

- Toplumsal (sosyal) etkiler,
- Ruhsal (psikolojik) etkiler,
- Bedensel (fizyolojik-biyolojik) etkiler.

Toplumsal (Sosyal) Etkiler: Genel olarak televizyonun toplumsal etkilerinden söz ederken bu aracın, yayın içeriklerine bağlı kalarak, yersel (mahalli) kültürü yıktığı, kültür düzeyini düşürdüğü savı ileri sürülmektedir. Gerçekten de, özellikle geleneksel, geçiş durumundaki toplumlarda fazla kanallı olmayan televizyon, çoğunlukla şebeke yayınları yaptıklarından, belirli bir düzeydeki bu da genellikle herkese seslenebilen niteliktedir-yayın yapmaktadır. Bu genel toplumsal etkiden bireysel etkiye gelindiğinde ise, televizyonun kişinin yaşantısında önemli bir yer tutmakta olduğu ve yaşantısını birçok yönlerden etkilediği görülmektedir. Ancak, burada kişinin televizyondan etkilenmesinin daha önce açıklandığı üzere, kişinin bu aracın açık olması, bu aracın

kişiyi ulaşabilmesi önkoşulu ile olanaklı olduğunu da belirtmek gerekir (Aziz, 1981: 89). Kişinin televizyondan etkilenmesi toplumsal yönden şu hususlarda görülür;

- **Aile düzen etkisi:** Yayınların geç saatlerde kadar sürmesi uyku düzenini bozmakta, alıcının belirli yerde aile fertlerinin orada toplanmasını gerektirmekte, ailenin olağan gezintilerini yayınlara göre ayarlamalı gibi hususlar ailenin düzenini büyük çapta etkilemektedir.
- **Serbest zaman etkisi:** televizyon, kişinin haber ve diğer gereksinimleri yanında eğlence gereksinimlerini de karşıladığından, konser, gece kulüpleri, sinema, maç, opera, tiyatro gibi yerlere olan ilgisini azaltmıştır.
- **Eğitim ve öğrenme etkisi:** Günümüzde televizyon gerek gelişmiş, gerekse gelişmekte olan ülkelerde eğitim ve öğretim için etkin bir kitle iletişim aracı olarak kullanılmaktadır.
- **Tutum ve davranışlara etkisi:** televizyon daha çok, haber, programında ve reklam yayınları yolu ile farklı tutum ve davranışlara yol açmaktadır.
- **Ekonomik etkisi:** Televizyon, eğlence yaşamı için kabul edilen sinema, tiyatro, eğlence yerlerine gitmeyi azaltması bu konuda yapılan harcamaları azaltmıştır (Yılmaz, 2001: 72).

Ruhsal (Psikolojik) Etkiler: Televizyonun kişinin toplumsal yaşamına olan etkileri yanında, onun ruhsal durumuna etkisinden de söz edilebilmektedir. Televizyonda hayal gücünü çalıştırma, görüntü unsurunun verilmiş olmasından ötürü, azdır. Bu hayal gücünün fazla çalışmamasına karşılık dikkatin odaklaşması gibi bir başka psikolojik durumla karşılaşılmaktadır. Bu ise, başka şeylere dikkatin azalmasına, sınırların uyuşmasına, pasifleşmeye, zihinsel bir tembelliğe yol açmaktadır (Aziz, 1981: 101).

Televizyonu aşırı izlemenin duygusal ve ruhsal etkileriyle beraber çok yönlü sakıncaları da olduğu düşünülmektedir. Dizilerde işlenen; ölüm, panik, yaralanma ve şiddet görüntüleri çocukların ruh sağlığı yönünden önemli izler bırakabilmektedir. Çocukta, belirtilen nitelikteki dizileri izledikten sonra uyku bozukluğu, kaygı, iştah sorunu, algılama bozukluğu, düşünce ve yargılamada tutarsızlığa neden olabildiği gibi çocukların bilişsel ve ruhsal gelişimlerine de zarar verebilir (Balcı, b.t.).

Bedensel (Fizyolojik-Biyolojik) Etkiler: Televizyonun bedensel ya da biyolojik etkileri, özellikle son yirmi yıldan beri televizyonun yaygınlaşması ile ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmalarda ve gözlemlerde televizyonun kişi sağlığına zarar

verdiği; örneğin göz bozulması, mide bulantısı, baş dönmesi, sara nöbetleri, sinir bozuklukları gibi hastalıklara neden olduğu saptanmıştır. Özellikle, sürekli izlemenin vücudun atıl olarak, hareketsiz bir durumda saatlerce kalmasına, bundan ötürü sindirim bozukluklarına neden olabileceği açıktır. Özetle televizyonun kişi üzerinde ses ve görüntünün özelliklerinden ötürü toplumsal, ruhsal ve bedensel etkileri görülmektedir. Bu etkiler, izleyenin cinsiyet yaşı, eğitim, kültür ve gelir düzeylerine göre farklı olarak kendini göstermektedir (Aziz, 1981: 102-103).

Televizyonun izleyiciye ve topluma olan etkisi daha birçok açıdan ifade edilebilmektedir. Çünkü televizyonun hedef kitlesi toplumu oluşturan piramidin tümüdür. Ancak en fazla etki bıraktığı ve değer bulduğu yer ise alt gruplardır. Özellikle pembe dizi ve hayallerin işlendiği filmler bu değer bulmada önemli bir etkiye sahiptirler. Metropollerdeki kimi evlerde iki, hatta üç televizyon bulunduğu bir gerçektir. Dolayısı ile vaktini televizyon başında geçiren insan sayısı yükselmektedir (Çimen, 2000:74).

Aydoğan (2005)'ın yaptığı "New York'tan Nevşehir'e: Asmalı Konak" isimli çalışmasında Türk televizyonlarında belli dizilerin çılgınlığa varacak oranda izlendiği, herkesin bu dizileri beklediğinden, akşam gezmelerini bile bu dizilere göre ayarladığı, hatta hayatlarının anlamını bu diziyle buldukları belirtilip, Asmalı Konak dizisini çok perspektifli eleştirel açıdan incelenmiştir. Çalışma sonucu olarak Türk medyasının Asmalı Konak gibi Doğu ile Batı'nın birbirine sentezlendiği, ikisinin bir arada mutlu bir biçimde yansıtıldığı dizileri en iyi biçimde pazarladığı ve medyada sıkça yer alan Asmalı Konak gibi dizilerle bireylere özdeşleşemeyecekleri, gerçekte var olmayan modeller sunulması maalesef yalnızca, burjuva kültürü ve tüketim kültürü özümsetildiği vurgulanmıştır.

Sedat Cerci'nin yaptığı araştırma da 68 izleyiciden 60'ının her gün ve RTÜK'ün araştırmasıyla benzer şekilde günde 2-5 saat arası televizyon izledikleri görülmektedir. Televizyonsuz ortamda ne yaptıkları sorusuna gençlerin okumak gibi kültürel edimler yerine, televizyonun işlevini yerine getirdiği sohbete ya da boş oturmaya yöneldikleri saptanmıştır. Ayrıca Cerci'nin vardığı sonuçlardan biri de bireylerin birbirleriyle kurdukları ilişkilerde televizyondan öğrendikleriyle hareket ettikleri gerçeğidir (Cerci, 1996: 94-103).

2.2. Televizyon Dizileri ve Kültürel Yozlaşma

Araştırmanın bu bölümünde televizyon dizileri ve etkilerinden, televizyon dizilerinde gençlerin kültürel yozlaşmasına neden olabilecek unsurlardan bahsedilmektedir.

2.2.1. Televizyon Dizileri

Televizyon ileti sistemlerini ve sembolleri üretirken bunu kendine özgü anlatım biçimlerini sergileyebildiği değişik program türlerinden yararlanarak yapar. Bu program türlerinden biri de dizilerdir. Dizilerin formatları televizyonun yapısal özelliklerine çok uygun olmasından dolayı izleyici algılama, bağlantı, kurma gibi durumları diğerlerine göre daha kolay yapmaktadır. Gündelik yaşamın ayrılmaz bir parçası ve kültürel aracı olan televizyonda yayınlanan dizilerin toplumsal ve kültürel yapıyı yansıtması, pekiştirmesi ve zaman zaman da biçimlendirmesi kaçınılmazdır (Oğuz, 2005: 170-171).

Filmler ve televizyon dizileri, bireylerin dünyasına hızla nüfuz edebilen ve insanların algılamalarını değiştirebilen kitle iletişim araçları olarak nitelendirilebilirler. Bu çerçevede değerlendirildiğinde, filmler ve televizyon dizileri, insanların düşüncelerini etkileyen ve belirli konularda tavır almalarını sağlayan, kişiler, mekânlar vd. ile ilgili imaj oluşturma gücüne sahip olan, temel bir araç konumuna gelmişlerdir (Şahbaz ve Kılıçlar, 2009: 32).

Dizi filmler, televizyonun en önemli yayın türlerinden birini oluşturmaktadır. Günümüzde televizyon izleyen kişilerin, televizyon başında harcadıkları sürenin büyük bir kısmını kapsayan diziler seriyaller ile aynı nitelikler kazanmaya başlamıştır.

Günümüz televizyonlarında iki ayrı formatın olumlu unsurlarını birleştirip, olumsuz unsurlarını gideren dizi seriyalleri ortaya çıkmıştır. Tek başına dizi ve seriyal formatı da bulunmaktadır. Ama çoğu televizyon draması bu iki formatın birleşimi şeklindedir. Bu birleşik formatta her bölüm açılıp kapanan bir öyküyü anlattığı gibi, devam eden bir öyküyü de anlatmaktadır. Böylece izleyicinin bir bölümü kaçırmaması onu programdan uzaklaştırmamaktadır. Ayrıca devam eden öykü sayesinde, programa bağımlı bir izler kitle de oluşturulmaktadır. Her bölümün kendi içinde bütünlük oluşturması, zaman ve mekânın bölümden bölüme açılması da tempoyu arttırmaktadır (İmik ve Yağbasan, 2007: 2).

Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler ile internetin ortaya çıkması ve kullanımının yaygınlaşması; dizi filmler üzerinde de etkili olmuştur. Televizyonda yer

alan dizilerin bölümleri internet ortamında seyircilere tekrar sunulabilmekte ve herhangi bir nedenle kaçırılan diziler izleyicilere izletilebilmektedir.

2.2.2. Televizyon Dizilerinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Dizi, aynı ana karakterler, bazen sürekli bir mekân ortak paydasına dayanan ama bir birinden farklı olay dizilerinden oluşan dramatik anlatılar bütününe dile getirmektedir. Bu bütünü meydana getiren bölümlerin her biri küçük bir televizyon oyunu ya da filmidirler ve kendi içlerinde eksiksiz bir bütünlük oluştururlar. Bir bölüm sona erdiğinde, o bölümün olay dizisini harekete geçiren sorunlar çözülmüş, sonraki bölüme sarkacak hiçbir pürüz kalmamıştır. Böylelikle her bölüm yeni bir sorunla, yepyeni bir başlangıç yapabilir (Mutlu, 1991:197).

Televizyonun ilk yıllarında, dramatik yapımların genellikle canlı ve tek bölümlük oyunlarla kısıtlıydı. Ancak 1950'lerden yılların sonlarından başlayarak diziler diğer formatları çekicilik bakımından geride bıraktı. 1958–1959 yayın mevsiminde Amerikan televizyon şebekelerinin en popüler on programından dokuzunu dramatik diziler oluşturmuştur. Dizilerin televizyonlara bu kadar hakim olmasının nedeni ise; canlı televizyon yöntemlerinden, film ve videotape geçiş ile gerçekleşmiştir. Diğer etkili unsur ise; dramatik programların, büyük ölçüde Hollywood'da gerçekleştirilmeye başlanmasıdır. Televizyon yapımlarının New York'tan Hollywood'a taşınması, canlı televizyon dramasının bir tür olarak ortadan kalkmasında etkili bir rol oynamıştır. Nitekim canlı televizyon oyunlarının en popüler drama türü olduğu 1953 yılında televizyon yayınlarının yüzde 80'i canlıyken, bu oran televizyon dizilerinin yoğunlaştığı 1980'lerde yüzde 33'e gerçekleştirilmiştir (Mutlu, 1991:203). Günümüzde ise özellikle prime time diye adlandırılan, en fazla televizyonun izlendiği zaman dilimlerinde dizilerin yer aldığı ve toplum tarafından ilgiyle izlendiği gözlenmektedir.

2.2.3. Türkiye'de Dizilerinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Türkiye'de yerli dizi üretimi 1997'den sonra hız kazanmıştır. Bu diziler Yeşilçam filmleriyle batı tarzı soap operaların karışımıdır. Bu türden televizyona ait popüler metinlerde sadece kadına ya da erkeğe yönelik toplumun genel geçer kurallarına uyumlanmanın paternleri değil, ayrıca vazgeçme ve isyan modelleri de sunulmaktadır ve bu da kitlenin ilgisini çekecek şekilde yapılmaktadır. “Eğlence içine saklanıp sığılabilecek ‘daha iyi bir şeylerin’ imgesini ya da bizlerin gündelik

yaşamlarının sağlayamayacağı, içten içe istediğimiz bazı şeyleri sunar (Pişkin, 2008: 43).

Dizilerin gelişim süreci toplumsal dönüşümümüzün de bir tür aynası gibi düşünülebilir. Yaşı otuzun üzerinde olanların rahatlıkla hatırlayacağı Aşk-ı Memnu, Kartallar Yüksek Uçar, Belene, Yarım Artık Bugündür, Uğurlugiller, Kuruntu Ailesi, Kaynanalar, Perihan Abla gibi yapımlar, doksanlı yıllarda yerlerini Alem Buysa Kral Benim, Küçük İbo, Tirvana gibi dizilerine bıraktılar ve iyiyle kötünün, doğruyla yanlışın, had ile hödüklüğün birbirine girdiği zamanlarda özel televizyonlar bu dizilerle doldu taşı. Şimdilerde sektörün halkın dizilerle kurduğu güçlü bağdan yararlanarak, Binbir Gece, Kurtlar Vadisi, Asmalı Konak gibi bambaşka yapımlar görülmektedir (Saraçoğlu, 2007). Bir zamanlar ekranlarda Perihan Abla, Süper Baba, Mahallenin Muhtarları, İkinci Bahar gibi bugün artık hayatımızdan neredeyse tamamen yok olan mahalle yaşamını ve kuvvetli aile bağlarını anlatan diziler varken, şimdi ise bu dizilerin yerini bireysel sahte mutluluklar, para ve menfaati öne çıkaran diziler almıştır. Bin Bir Gece, Hayatım Sana Fedâ, Gümüş, Beyaz Gelincik gibi ahlaksız teklifleri, aldatmayı, parçalanmış aileleri ele alan diziler rağbet görmektedir (Ersoy, 2007: 15).

Türk dizileri son yıllarda oldukça gelişme kaydetmiştir. Gerek Türkiye’de izlenme rekorları kıran diziler, yurtdışında da rağbet görmekte, dizilerin yurtdışındaki birçok ülkeye satıldığı, ilgiyle izlendiği ve dizi yıldızlarının da dizilerin satıldığı birçok ülkede hayran kitlesi oluşturduğu haber bültenlerine yansımaktadır.

2.2.4. Günümüz Televizyon Dizilerinin Özellikleri

Günümüzde yayınlanan televizyon dizilerinin çoğunluğunun yerli yapımlar olduğu ya da dışarıdan ithal edilen senaryonun Türkçeleştirilerek sunulduğu pek çok dizi yayınlanmaktadır.

Dizilerin bir kısmı güneydoğudaki ağalık sisteminin günümüze uyarlanmış modern versiyonları, okul ve öğrenci dizileri, ev, aile ve mahalle dizileri olarak sınıflandırılabilir. Ama, bu dizilerin ortak noktası, modern hayat tarzlarının, modern kadın kıyafetlerinin dizilerin değişmez unsurları haline gelmiş olmasıdır. Bu diziler büyük çoğunlukla Türkiye’de sadece modern seküler hayat tarzının egemen olduğu, dinden ve dini değerlerden arındırılmış bir toplum biçimi kurgulamaktadır. Söz konusu dizilerden kent ortamında geçen dizilerde, kadınlar moda başkentlerindeki podyumlarda sergilenen son moda giysileri giyerler. Mini etekler, kot pantolonlar, streç

pantolon, tişört kadınların dişiliğini sergilediği son derece dekolte kıyafetler bu dizilerde sergilenen karakterlerin günlük kıyafetleridir (Özdemir, 2003).

Bu diziler incelendiğinde birkaç temel özellik dikkat çekmektedir. Yayınlanan hemen hemen her dizi bir yeni bölüm bir tekrar yayın olarak haftada iki kez ekrana gelmektedir. Ayrıca her iki yayında da bir hafta önceki bölüm özet diyerek tekrar yayınlanmaktadır. Bu tür bir yayın politikası izlemenin amacı; diziyi herhangi bir nedenle kaçıran izleyici varsa izleme şansı yakalasin, diğer yandan da oldukça maliyetli olan televizyon yayınlarının maliyetini düşürmek için elde olan malzeme ile yayın saatini doldurmaktır.

5-10 yıl kadar önce yoğun olarak Anadolu'nun bazı yörelerini ve yöresel özelliklerini ön plana çıkaran ortak özellikleri başrol oyuncusunun bir ağa ve sevdiği kadından oluşması olan genellikle töreleri işleyen Asmalı Konak, Zerda, Sıla, gibi diziler; yerlerini bugün başroldeki ağaların İstanbul'a gelerek yaşamlarını sürdürdüğü, "Lale Devri", "Aşk ve Ceza" gibi dizilere bıraktığı gözlenmektedir. Bu dizilerin de ortak özelliği erkek başına iki kadın düşmesi, büyük bölümünün bir köşk ve büyük ofislerde geçmesi ve eskiden olduğu gibi erkeklerin kadınlardan üstün ve egemen olarak yer alması olduğu söylenebilir.

2.2.5. Televizyon Dizilerinin İzleyiciler Üzerindeki Etkileri

Hemen her gün bütün kanallarda birbirine benzeyen yerli diziler eğitimlisinden eğitimsizine bütün insanları ekran başına bağlamaktadır. Bilinçli ya da bilinçsiz olarak seyredilen diziler insanlar üzerinde farkında olmadan derin etkiler bırakmaktadır. Televizyon, eğer izleyiciler arasında bütün farklılıkların üstesinden gelerek ortak bir takım görüşlerin ortaya çıkmasına yol açıyorsa o zaman televizyonun ana görüşü oluşturmadaki rolü çok büyüktür. Televizyon, Gerbner'a göre, sosyo-ekonomik, yerleşim, kültürel, cinsiyet farklılıkları dinlemeksizin izleyiciler arasında ortak bir perspektifin ortaya çıkışına temel bir rol oynamaktadır. Son yıllara kadar yabancı, özellikle "Brezilya dizileri" diye tabir edilen pembe diziler, izleyicileri televizyon başına çekmekteydi. Yıllarca süren dizilerin her kesimden, her yaştan izleyicisi mevcuttu. İnsanlar dizilerin başlama saatlerinde işlerini bırakarak televizyon karşısına geçtiklerinde işlerini unutmaktaydılar. İş yerlerine dizileri izlemek için televizyon alanlar dahi bulunmaktaydı. Hırsızların soygunculukta zaman olarak dizilerin başlama saatini seçtikleri espri konusu olmuştu. Bugün ise hanımlar yerli dizilerin olduğu gün

misafir kabul etmediklerini söylemektedirler. Son yıllarda yerli dizilerin fazlalığı dikkatlerden kaçmamaktadır. Öyle ki bir senaryo yazarı televizyon programında son günlerde yetmiş yakın yerli dizi çekilmekte olduğunu söylemekteydi (Özkan, 2004).

Çocuklar ve gençler üzerinde oldukça olumsuz etkileri olan şiddet ve porno içerikli yayınlardır. Bu tür yayınlar çocukları henüz erken dönemde yetişkin problemleriyle karşı karşıya bırakma, kendi dönemiyle arada çatışma yaşamaya itmenin yanı sıra, özellikle ergenlik dönemi gençlerini aşırı uyarmakta, gelişim çağlarına uygun davranışlar yerine, sadist davranışları özendirilmektedir (Karacoşkun, 2002: 230).

Cesur ve Paker (2007)'in yaptığı "Televizyon ve Çocuk: Çocukların TV Programlarına İlişkin Tercihleri" isimli çalışmasında çocukların TV program tercihlerini, kitap ve bilgisayar kullanımındaki ilgileri betimlenmiştir. Araştırma sonuçları çocukların çoğunlukla büyüklerin izlediği programları izlediğine işaret etmektedir. Çizgi film izlemede yaşla birlikte düşüş olurken, dizi izlemede yaşla birlikte bir artış meydana gelmektedir. Çocukların en sevdikleri programlar sıralamasında %30 gibi bir oranda, diziler birinci sırada gelmektedir. Ayrıca, yarışma ve eğlence programlarının, her yaşta beklenenden daha fazla oranda seyredildiği tespit edilmiştir. En sevdiği film sorusunda yazdıkları üç seçenek birlikte değerlendirildiğinde, film olmamalarına rağmen dizi, reality ve yarışma programlarının sevilme oranları ilk sıralarda olmaktadır. En sevdikleri kahraman sorulduğunda, çocuklar ilk tercih olarak bir çizgi film kahramanını yazmışlardır fakat yetişkin dizi ve film kahramanlarının toplam frekansı, çocuk programı karakterlerinin toplam frekansından fazladır. Buna ilaveten çizgi film kahramanlarının tercihi yaşla birlikte azalırken, 9 yaşından itibaren de yetişkin dizi karakterleri daha fazla tercih edilmeye başlanmaktadır.

TV dizileri üniversite seçiminde gençlerin tercihini de etkilemektedir. Ülkemizdeki siyasi, ekonomik ve toplumsal olaylarla son dönemlerde sayısı hızla artan meslekler üzerine kurulu televizyon dizileri gençlerin mesleki tercihlerine yön vermektedir. Son dönemde ülkemizde sayısı çok fazla artan meslekler üzerine kurulu diziler, gençleri yönlendirmektedir. Özellikle bazı dizilerdeki karakterler ve olay örgüsü gençlerin mesleki tercihlerini etkilemektedir. Tıp, hukuk gibi gençlerin en çok talep ettiği meslekleri bu kadar popüler olmasının bir nedeni de televizyon dizileridir. Özellikle bu meslekleri tercih eden gençlere en çok izledikleri televizyon programları sorulduğunda bu mesleklerle ilgili olan House, Grey's Anatomy, Ally McBeal gibi dizileri takip ettikleri görülmektedir. Gençlere bu dizilerin meslek seçimlerini etkileyip

etkilemediği sorulduğunda % 85'i evet cevabını vermektedir (Vatan Gazetesi, 30.07.2010).

Dizilerin başarıya ulaşmasında en etkili unsurlardan birisi dizilerdeki karakterlerdir. Birey, kendini karşısındaki aktörün yerine koyarak onun canlandığı karakteri kendi hayatında oynamaya başlar ve yansıtılan yaşamın özlemim bile duyabilir. İzlediği karakterle o kadar özdeşleşir ki artık hayatının bir parçası konumuna getirir. Küçük bir odada, küçük bir kutu aracılığıyla yakından izlediği karakter, izleyicinin diziyeye bağlanmasında önemli etkenlerden biri olur ve diziyi izlemesinde önemli bir etken teşkil eder. Oyuncular günlük hayatta kendi adlarıyla değil Aliye, Polat Alemdar gibi dizideki adlarıyla, seyircinin onları tanıdığı, benimsediği adlarıyla çağırılırlar (Şenyurt, 2008: 67).

Televizyon dizilerinin izleyicileri üzerindeki etkileri aşağıda örneklerle açıklanmıştır;

İlk olarak fenomen dizilerden biri olan Kurtlar Vadisi ele alınabilir. Bu dizi içerdiği şiddet sahneleri yüzünden ne kadar eleştiri olsa da; toplumun büyük bir kesimi tarafından beğenildiği, izlenme oranlarının dışında, dizide yaşanan olaylara gösterilen toplumsal tepkiyle de gündem bulmaktadır. Dizide, rol gereği öldürülen bir 'Çakır' tiplemesinin kamuoyunda oluşturduğu etki, belki dünyada sayısına az rastlanır bir olayın yaşanmasına neden olmuştur. Dizinin ana karakterleri arasında bulunan Çakır'ın, halk arasında bir dizi karakterinin rol gereği ölmesine bile gıyabi cenaze namazlarının kılınması, mevlit okutulması, vefat ilanları verilmesi gibi trajik komik olaylar yaşanmıştır. Kendilerine, "Polat Alemdar", "Memati" gibi isimler takan ve suç isleyen çeteler, kendisini bu dizilerdeki karakterlerle özdeşleştirip cinayete karışan gençlerde kamuoyunda çokça tartışılmıştır (Konukman, 2006: 88). Diğer taraftan hayal mahsulü "Sihirli Annem", "Selena" gibi dizilerde de çocukların ruhsal ve fiziksel gelişimlerini olumsuz etkileyecek sahneler yer almakta, büyüler, zamanı durdurmalar gibi pek çok olumsuzluklar örnek olarak verilebilir.

RTÜK tarafından 2009'da gerçekleştirilen "Televizyon İzleme Eğilimleri" araştırması 20 ilde 15 yaş üzerinde 2570 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre hafta içi günlük ortalama televizyon izleme kadınlarda 4.5 saat, erkeklerde ise 4.1 saattir. Eğitim ve gelir seviyesi düştükçe televizyon izleme oranı artmaktadır. Ayrıca; katılımcıların televizyon kanallarını tercih etme nedenlerinin başında yayınlanan dizi filmleri beğenmeleri gelmektedir.

Erjem ve Çağlayandereli (2006)'nin yaptığı “Televizyon ve Gençlik: Yerli Dizilerin Gençlerin Model Alma Davranışı Üzerindeki Etkisi” isimli çalışmasında yerli dizilerin gençlerin model alma davranışı üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda gençlerin televizyondaki yerli dizilerden etkilendikleri ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan her üç gençten ikisi yerli dizilerdeki dizi kahramanları ya da temel karakterleri modelledikleri bulunmuştur. Gençlerde modelleme davranışı dizi kahramanlarının fiziki ve kişilik özellikleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Gençlerde modelleme davranışı onların sosyo-demografik özelliklerine göre farklılaşmaktadır.

2.2.6. Televizyon ve Kültür İlişkisi

TV, kültürü, bilgi birikimini, bir toplumun norm ve değer yargılarını da etkilemektedir. Çünkü izleyicilerin kendi davranış biçimlerini belirlerken kullanabilecekleri bir dizi imaj, düşünce ve değerlendirmeler sunar. TV izlenirken sarf edilen zaman düşünüldüğünde, böyle bir sorgulamanın nedeni yeterince anlaşılabilir. Ülkemizde, hemen hemen televizyonun olmadığı aile yok gibidir. İnsanımızın tamamı, ortalama günde 5-6 saat televizyon seyretmektedir. Genç bir insanın, 18 yaşına kadar yaklaşık 20 bin saat televizyon seyrettiği hesaplanmaktadır (MEB, 2008: 12).

Günümüz en etkili kitle iletişim aracı olan televizyon, gündelik yaşam kadar kültürle de iç içedir. Bulunduğu toplumun kültürel normlarının kullandığı, bireylerin sosyalleşmesine hizmet ettiği gibi kültürel yapıyı alışkanlıkları da, değiştirip, şekil verebilecek güce de sahiptir (Konukman, 2006: 75).

Televizyon günümüzde insanların yaşayış şekli üzerinde güçlü bir belirleyiciliğe sahiptir. Televizyon, insanların gündelik hayatta neyi sorun edinmeleri gerektiğini, olaylara bakış açılarını, hatta neyi konuşmaları gerektiğini bile belirlemektedir. Tüm yaşam alanlarımıza sızmış olan televizyon kültürü, toplumsal hayatın içinde neredeyse hiç ‘dışarı’ bırakmamıştır. İzleyen biz miyiz, yoksa ‘o’ mu? Televizyon bu anlamda, izlemeyi ve izlenmeyi arzu nesnesi haline getirmiştir (Karaboğa, 2007: 33).

Televizyonun kültürle ilişkisi, daha doğrusu kültür üzerindeki etkisi, çok değişik tartışma ve değerlendirmelere konu olmuştur. Televizyonun değer ve normları dolaylı olarak kültürleri aktarıcı, değiştirici, çarpıtıcı ya da pekiştirici işlevi üzerine pek çok araştırma yapılmıştır. Kültürleme veya biçimcilik kuramı, süreç olarak işlevin işleyiş içinde (biçim içinde) saklı olduğunu, mesajın özü kapsadığı ve belirlediğini ifade eder. Biçim, temel felsefeyi belirler. Biçimi esas alan yaklaşım tümüyle kapitalist

ilerleme anlayışına uyar. Televizyonun, gazetenin, radyonun biçimsel formatları vardır. Televizyonun görsel – işitsel büyüğü ortamları anlamın belli biçimlere girmesine neden olur. Kitle iletişim araçlarında içeriğin hazırlanmasında biçim önemli belirleyicidir. Bu biçimler piyasa kurallarına uygundur. Bu görüşe göre biçim genel olarak anlamın önüne geçmiş, anlamın önemsizleşmesine yol açmıştır (Tekinalp, 2003: 296).

Kitle iletişim araçları ve bunlar arasında geniş yığınlara ulaşabilme açısından ön planda olan televizyon ise, bazen kaynağını oluşturdukları, bazen de hızlandırıp destekledikleri gönüllü ve planlı kültürleşme süreçlerinin bu tek yönlülük eğilimini pekiştirirler. Bu bağlamda televizyonun alıcı kültür konumundaki ülkelerde kültürleşme sürecindeki etkinliği, aracın izleyiciler üzerindeki etkilerinin işleyiş biçimiyle birlikte düşünülmelidir (Zıllıoğlu, 1991: 155).

Televizyon ve kültür ilişkisine yönelik olarak iletişim filozofları birçok araştırma yapmışlardır. Bu araştırmaların nedeni televizyon ortaya çıktığı günden itibaren her yaşta insanı hiçbir koşul öne sürmeden, onları üzmemek, yormak, sıkmak yerine onları eğlendirerek kolaylıkla kendine bağlamıştır. Bunu yaparken; gerek televizyonu eline geçirenlerin ideolojik eğilimi, gerekse çıkar ilişkilerini sürdürdükleri sistemin yapısını ve ideolojik tercihlerini elektronik teknolojinin tüm olanak ve kolaylıklarını kullanarak program çıktılarını kendine tutkuyla bağlı izleyicilerine aralıksız aktarırlar (Tekinalp, 2003: 302).

Televizyonun kültür üzerine etkileri konusunda yapılan araştırmalar sonucunda; televizyon fertleri, kitleleri, toplumları, milletleri birbirine yaklaştırmakta, kültür ürünlerini yeryüzünün en uzak noktalarına anında ulaştırabilmekte, yazılı kültürün sınırlarını aşarak toplumlara başak dünyaların kapılarının açabilmektedir. Eğer bu araçlar olmasaydı bazı insanlar her gün binlercesi sunulan kültürel mesajlardan mahrum kalacaklardı. Kültürün tanıtımı ve geliştirilmesi kültür mirasının korunması bu yolla daha kolay sağlanmaktadır. Hayatın çeşitli sıkıntıları içinde bulunan insanlara hoş vakit geçirme, onlara rahatlama ve dinlenme görevini üstlenmektedir.

Televizyonun kültür üzerine etkileri konusunda ileri sürülen olumsuz görüşe göre; televizyon gerçek kültürü tehdit etmekte ve yeni bir kültüre yol açmaktadır. Özellikle televizyonun belli bir kültür seviyesinde faaliyetlerin sürdürülmesinin şifahi kültürü dışladığı ve etkisini azalttığı ileri sürülmektedir. Yine, bu aracın kitlelerin zevk seviyelerini bayağılaştırdığı çocuk ve gençlerde şiddet eğilimi artırdığı, birçok kültürel

değerlerin ticari maksatlarla yok edildiği, okuma alışkanlığının kaybolduğu savunulmaktadır (Yılmaz, 2001: 75).

Televizyon her şeyden önce başlı başına bir kültür taşıyıcısıdır. Fakat bu kültürün toplumun gerçek kültürü değil, televizyonun kendisine özgü kültür olduğu söylenebilir. Televizyon bu kültürü yalnızca taşımakla kalmamakta, aynı zamanda uygulanması için de ortam yaratmaktadır. Lâkin bir mesaj bombardımanını andıran popüler kültür içerikli yoğun televizyon programları, toplumsal değişikliklere, kültürel erozyona ve insanların homojen bir hale gelmesine sebep olmaktadır. Tüm bunlar toplumsal açıdan tehlikeli bir eğilimin varlığına işaret etmektedir. Bu tehlike, sağlıklı bir toplumsal yapının devamlılığı açısından acil ve radikal tedbirler gerektirmektedir (Cereci, 1996: 98-108).

Televizyon kültüründe insan, hem bir ürün, hem de ürünü tüketendir. İlerleme ve gelişme yanılsamasıyla tüketimi devamlılığını sağlar. Teknolojik gelişim, toplumun ilerlemesinin bir ölçütü ve göstergesi olamaz. Televizyon insanları kendisine uyuşturucu madde gibi bağımlı kılar. Sonuçta tüm programlar tüketim amacına hizmet eder. Arada ortaya çıkan, birbirleriyle yarışan, birbirini ezen, ezdikçe beğeni kazanan, insan tipleridir. Bu yarış kazanmanın tek yolu, üretim ve tüketimin sorgusuz içinde olmak, yaşadığımız dünyayı daha fazla kirletmektir. Televizyon kültüründe bireye empoze edilen değerler tüketimle ilgili değerlerdir. Telekültürde, hedef kitlenin niteliği önemli değildir. Kim olursan ol, önemli olan iyi bir tüketici olmandır. Televizyonda, özellikle güç ve haz peşinde koşan insana ‘ne kadar sahipse o kadar güçlüsü ve hükmedici olabileceği’ mesajı verilir. Ancak gerçekte güç ve haz peşinde olan insan, asla bu gücü ve mutluluğu yakalayamaz (Karaboğa, 2007: 34).

2.2.7. Televizyonun Kültürel Yozlaşmaya Etkisi

Televizyonda yayınlanan programlar toplumun kültürel özelliklerini ve değerlerini göz önünde bulundurularak hazırlanırsa kültürel anlamda olumlu etkiler yapabilir, ancak kültürel özellikler ve değerler önemsenmeden yayınlanırsa, televizyon karşısındaki izleyiciler üzerinde olumsuz kültürel sonuçlar doğurarak, kültürel yozlaşmaya neden olabilir.

Televizyondan etkilenen en önemli kesimin çocuklar ve gençler olduğu düşünülmektedir. Bugün her çocuğun zevkle izlediği çizgi filmlerin tamamına yakını dış kaynaklı olup, bizim öz kültürümüzle bağdaşmamaktadır. “Çocuklar kendi öz kültür

ürünleri ile değil, başka ülkelerde üretilen kahramanlar ve farklı değerlerin işlendiği programlarla büyümektedirler” (Milli Eğitim Bakanlığı, 2008: 13).

Durum diğer programlar açısından da farklı değildir. Televizyon ekranlarında sergilenen yerli yapım programların, hem niteliksel ve hem de niceliksel olarak azınlıkta kaldığı gerçeği ortadadır. Türk ulusuna her gün, saatler boyunca, yapım ya da köken bakımından yabancı programlar izletilmektedir. Bu programların pek çoğu da milli kültürle çatışan, ulusal değerlere ters düşen yabancı unsurlar ve mesajlar içermektedir. Bu durum bireyler, özellikle de çocuklar ve gençler üzerinde kültür şokuna, değerler yitimine ya da yozlaşmasına neden olmaktadır. Daha ileriki aşamalarda bu süreç kültür çatışması, ulusal kimlik yitimi ve bireysel ve toplumsal anomi boyutlarına kadar ulaşabilmektedir (Arslan, b.t.:14).

Türklerin kültüründe insan hayatı kutsaldır, ancak televizyonlara bakıldığında insan canının ne kadar değersizleştirildiği görülmektedir.

“Örneğin, Dizi film ve sinema filmlerinde öylesine çok ölüm sahneleri var ki; ölüm, dizilerde filmlerde ve haberlerde gerçek olmayan eğlenceli bir oyun gibi sunulmaktadır. Fantastik bir eğlence olarak sunulan ölüm oyunu, bir süre sonra gerçekliğin yerini almaya başladığında, ‘televizyon insanı’ gerçek hayattaki ölümleri, gerçek olmayan filmlerdeki bir oyun gibi görür ve hayata duyarsızlaşır. Böylelikle, ortaya çıkan bu yaratığın şiddet eğilimleri belirli bir yöne kanalize edilebilir ve tarihin tekerrüründe vahşet çağı yeniden yaşanır. Böylece, üretimin yapısından bağımsız olmayan kültürel yeniden üretim, gittikçe insanı kendi özüne yabancılaştırır” (Karaboğa, 2007: 33).

Diğer taraftan, programlardaki karakterlerin demografik, sosyo-kültürel ve sosyoekonomik özellikleri ile toplumumuzun karakteristik çizgileri arasında benzerlik azdır. Bu durum son zamanlarda yaygınlaşan yerli dizilerdeki karakterlerle toplumun özdeşleşme eğiliminin menfi sonuçlar vermesine yol açmakta; kültürel değerlerin yozlaşmasına neden olmaktadır (MEB, 2008: 12).

Birkaç yıl önce televizyonlarda yer alan Binbir Gece dizisinde çocuğu hasta olan kadının çocuğunu ameliyat ettirebilmesi için 150 bin dolara ihtiyacı vardır. Bu parayı karşılayamazsa çocuğu ölecektir. Bu parayı istediği patronu onunla bir gece geçirmesi halinde kendisine bu parayı verebileceğini söylemiş ve dizinin ana karakteri Şehrazat, bir gece patronuyla birlikte olarak bu parayı almış ve aldığı parayla çocuğunu ameliyat

ettirmiştir. Dizide yaşanan olay medyada ve toplumda çok ilgi görmüş, gençler arasında konuşulan konular arasında yer almıştır.

Türk aile yapısıyla ve kültürel değerlerle asla özdeşleşmeyen bu ve bunun gibi örnekleri çoğaltmak mümkündür. Türk kültüründe bir kadın asla bu teklifi kabul etmez, iffeti her şeyden değerlidir. İffetini kaybederse yaşamasının bile anlamı yoktur. Allah'a sığınır, yalvarır ve bir mucize gerçekleşerek çocuğu ya iyi olur, ya da bir hayırsever çıkar çocuğunu ameliyat ettirir. Ama bu ve bunun gibi dizilerde mecbur kalınırsa, insan çocuğu uğruna bazı değerlerinden vazgeçebilir mesajı verilmekte ve öz kültürümüze aykırı davranış kalıpları sanki meziyet gibi sunulmaktadır.

“Bir biri ardına çekilen dizi filmlerde insanlara şiddet, kanunsuzluk, ahlaksızlık telkin edilmekte, vahşi kabile yaşantıları kültür olarak yansıtılmaktadır. Argo sözler, küfürler havada uçuşmakta ve ne ilginçtir ki buna arsız kahkahalar atılmaktadır. Latife sanılarak bel altı şakaları yapılmakta, insan onuru hiçe sayılmaktadır. İlgili olsun veya olmasın reklamlarda bile cinsellik kullanılıp nesillerin yetiştiricisi olan kadın bir eşya gibi sunulmaktadır. Niçin ön sıradakilerin değil de “arka sıradakiler”in, niçin büyük kadınların değil “küçük kadınlar”ın, niçin meşru ve yürekten olan aşkların değil “yasak aşk”ların filmi çekilir? Bu filmlerle gönüllerin ışığı aşk, deyim yerindeyse ayağa düşürülmekte, bu kutsal duygu şehvetle eş değer hâle getirilmektedir” (Ayata, 2010: 22).

Tüm bunlar kültürün bir ürünü gibi çocuklara ve gençlere sunulmakta ve kültürel değerlerin hiçe sayılmasına zemin hazırlamaktadır.

Kültür ve toplum, yapıları gereği, değişen ihtiyaçlar ve beklentiler doğrultusunda sürekli değişmek arzusu içindedir. Bu değişim sürecini meşru kılma araçlarından birisi de medya, özellikle televizyondur. Dolaylı yollardan da olsa reklamlar, dizi ve filmler aracılığıyla toplumun değer yargıları ve normları etkilenilmeye ve kısmen de olsa değiştirilmeye çalışılmaktadır. Gelişen teknolojilerle birlikte bir merkezden kitlesel olarak kültürel üretim yapılmakta ve bu ürünler geniş kitleler tarafından pasif olarak tüketilmektedir. Belirli bir standartlaşmayı talep eden popüler ürünler çok ucuza yaygın olarak tüketilebilmektedir. Toplumun ve reklamların belirlediği tüketim alışkanlıkları ve ürünler sayesinde prestij sağlama ve eğilimi özellikle gençlerde daha çok gözlenmekte ve marka, iletişim yoğunluklu bir toplumda özellikle belirleyici olmaktadır. Anlamli yaşamak daha çok tüketimle özdeşleştirilmekte ve kitlelerin kimlikleri tüketilen mallarla, markalarla belirlenmektedir.

Toplumsal değerlerin, insan ilişkilerinin, yaşam biçimlerinin, nesnelerin, ikonların gündemde olması ya da gündem dışı kalmasının tek belirleyicisi kitle iletişim araçları/medyadır. Reklamlarda, televizyon dizi ve filmlerde iletilen mesajların ana vurgusunu aşk, kin, rekabet, ihtiras, vb. temalar oluştururken; haksızlıkların zm var olan düzen içinde getirilmekte ve kitlelerin mutsuzlukları, acıları sistem içinde hafifletilmeye çalışılmaktadır. Reklamlar, moda, dizi ve filmler yoluyla hedef kitlelerin nasıl yaşamaları, neyi, nerede, nasıl tkietmeleri gerektiği bildirilmektedir. rn ve hizmetler reklamlar, diziler vb. yollarla tkieticilere satılırken, medya aracılığıyla kitleler de reklamcılara ve firmalara gerekli olan izleyici ve müşteri potansiyelini oluşurmaktadır (Düzgün, 2004).

2.2.8. Televizyon Dizileri ve Gençlik

Gençler televizyon için önemli bir izleyici kitesidir. Gençler televizyon izleme oranlarıyla önemli bir kesimdir. Yeni teknolojilere, televizyondaki tanıtım faaliyetlerine ve reklam kampanyalarına kolay adapte olmakta ve takip etmektedirler. Gençler için de televizyon tercih edilirlilik açısından diğer iletişim araçlarına göre önemli bir pay sahibidir (Calvert 2008: 206).

Televizyonun gençlik üzerinde etkili olmasında artan ekonomik ihtiyaçlarla birlikte hem annenin hem de babanın çalışıyor olması, buna bağlı olarak da çocukların başiboş kalması neden olmaktadır. Dolayısıyla aile fertlerinin bir arada olabildiği saatlerde de televizyon izlendiğinden aile içi etkileşim giderek zayıflamaktadır. Bu durum gençlerin toplumsallaşmasına olumsuz etki etmekte ve onların kendilerini güvensiz ve değersiz hissetmelerine neden olmaktadır (Koçak, 2009: 74).

Son yıllarda Türkiye’de gençliğin televizyon programlarından -özellikle televizyon dizilerinden- oldukça etkilendiğine yönelik dikkate değer gözlemler bulunmaktadır. Uberos ve diğerleri (1998) ile Gidwani ve diğerlerinin, (2002) yaptıkları araştırmalara göre televizyon gençlerin sigara içme davranışını edinmelerinde, cinsellik konusunda olumlu ve olumsuz bilgilenmelerinde, suç ve şiddete yönelmelerinde etkilidir (Akt: Erjem ve ağlayandereli, 2006: 17). Diğer taraftan Karacoşkun (2002:229) televizyonun ocuk ve gençler üzerindeki etkisinin toplumun diğer kesimlerine oranla daha fazla olduğuna dikkat çekmektedir.

Televizyonun gençler üzerindeki etkisi, sadece bilgi aktarma yoluyla olmayıp, daha ziyade belli davranış ve modelleri sunmasıyla cereyan etmektedir. Bu tipler

özellikle çocuklar için büyük bir taklit kaynağı olan modellerdir Televizyondaki taklit kaynağı tipler ve yaşam tarzları, çocuk ve gençlerin toplumun kültürel değerlerini yaşatabilmeleri açısından ayrı bir önem arz etmektedir. Buradaki model kelimesi kişinin kendini özdeş tuttuğu ve duyuş, düşünüş ve davranışlarını taklit etmeye çalıştığı kimseleri ifade etmektedir (Yavuzer, 2001:116). Bu konuda Türk televizyonlarında oldukça popüler olan bazı dizilerin (Deli Yürek, Yılan Hikâyesi, Kurtlar Vadisi, ...) özellikle gençler tarafından izlenme oranlarının yüksek olması çok anlamlıdır. 1980'li yıllardan itibaren televizyonun toplumumuzda gittikçe yaygınlaşması, özel televizyonların artan egemenliği, nüfusumuzun önemli bir kısmını oluşturan gençliği de bu bağlamda daha çok etkilemektedir. Ülkemizde gençler televizyona yoğun ilgi göstermektedir (Erjem ve Çağlayandereli, 2006: 17).

Ünlüler geçidinin en yoğun olduğu programların başında, televizyon dizileri gelmektedir. Bu noktada televizyon dizileri, toplumun her kesimi tarafından günlük hayatın vazgeçilmez unsurları arasında yer almaya başlamış, her televizyon kanalında, hemen hemen her akşam boy göstermektedir. Reytinglerin önemli bir bölümünün dizilerden sağlandığı günümüzde, halkın dizilere gösterdiği ilgi her geçen gün artmaktadır (Konukman, 2006: 86).

Bandura (1977), çocukların ve yetişkinlerin televizyon filmlerinden ve bu filmlerdeki modellerden tutumlar, duygusal tepkiler ve yeni davranış biçimleri elde ettiklerine dikkat çekmiştir. Bu bağlamda özellikle sosyal öğrenme kuramının en temel kavramlarından birisi olan model alma veya modelleme oldukça açıklayıcıdır. Medya ve özellikle televizyon bağlamında modelleme, televizyon programlarında, özellikle dizi ve filmlerde başrol oyuncusu gibi önemli rolleri oynayan kişilik ve karakterlerin izleyiciler tarafından örnek alınması, o modele uygun davranış ve tutumların sergilenmesi ve modele benzeme çabası olarak tanımlanabilir (Akt: Erjem ve Çağlayandereli, 2006: 17).

Tipler genel olarak değerlendirildiğinde, 'iyi' ve 'kötü' karakterler olarak sınıflandırılabilir. 'İyiler', yaş ve konumlarına göre farklılaşır. Genç yaşta 'iyiler' kadın olsun erkek olsun, yakışıklı, güzel ve çekicidirler. İyi özellikler bu tiplere özgüdür. Yaşça ileri olan 'iyi' karakterler ise erdemli, yardımsever, dürüst olma gibi özellikleriyle karşımıza çıkar. 'Kötü' tiplerde ise yakışıklı ve güzel olma özelliği bütün genç tipler için söz konusu değildir. Yaşça ileri olan 'kötü' tipleri izleyiciye görünüm ve davranış olarak oldukça olumsuz bir şekilde sunulmaktadır. Dizilerde 'iyi'

karakterleri oynayan oyuncuların çoğunlukla fiziki görünüm olarak beğenildiği ortaya çıkmaktadır. Gençler, fiziki olarak beğendiklerini kişilik olarak da beğenmektedirler. Bunun tersi de geçerli olabilir. Ancak, dizilerdeki tipler ve özellikleri göz önüne alındığında, bazı dizilerde yer alan fiziki görünüm olarak beğenilebileceği düşünülen tiplerin, kişilik olarak beğenilmemesi gençlerde kişiliğe göre algılamının ön planda olduğu şeklinde değerlendirilebilir (Erjem ve Çağlayandereli, 2006: 23-24).

Türk televizyonlarında olumlu toplumsal değerlerin mafya dizilerinde işlenmesi gençleri ve çocukları olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum “İyi mafya” anlamını çağrıştırarak insanların olumsuz yönde yönlenmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda, şu sıralarda televizyon kanallarında ilgiyle izlenen bazı dizilerin kendilerini açıkça ‘bir mafya dizisi’ olarak sunması düşündürücüdür. Toplumsal tarihimiz açısından ‘Koroğlu’, ‘Dadaloğlu’ gibi tipler bu olgunun sosyolojik ve tarihsel altyapısını oluşturabilir. İyi değerlerin, neden form olarak mafya türü dizilerde işlendiği sorgulanabilir (MEB, 2008: 11).

Dizi sahiplerinin kazançları ise daha büyüktür. Hem maddi hem de manevidir. Rating gelirlerini, reklam gelirlerini bir kenara bırakın, amaçlarına ulaşmışlardır.. Amaçları; Türk insanın pek de hoş karşılamadığı bazı kavramların ve çoğu zehirleyici duygunun yaşanabilirliğini, bazı davranış biçimlerinin olabilirliğini insanımızın bilinçaltında kanıksar hale getirmektir. Bu insanların tek çalışma hedefi, beyinsel ve kültürel dönüşümü hızla sağlayıp toplumu belli bir ekseninde tutmaktır. Hedef aldıkları kitle, liseli ve üniversiteli gençlik başta olmak üzere, maddi yaşantılarından memnun olmayan, ekonomik bunalımlardan dolayı eğlence imkânı sadece televizyon olan, Türk İslam kültürüyle sağlam zemine oturmamış dönüşüme açık kesimlerdir (Kuşcan, 2010: 25- 26).

Örneğin “Adını Feriha Koydum” dizisi, Apartman görevlisi bir ailenin bursla özel bir üniversite okuyan zeki bir kızı olan Feriha’nın hikayesi, ailesinden, konumundan, sınıfından utanarak kimliğini saklayan ve okuldaki zengin çocuklara öykünerek onlar gibi yaşamak istemesini anlatmaktadır. Başka bir dizi “Küçük Sırlar” dizisi yaşları 17-20 aralığındaki zengin gençlerin, entrikama-gece kulübü arasında geçen lüks araba, lüks villalar, güzel elbiseleri anlatan dizidir. Dizi de dikkat edilen önemli bir nokta ise gençlerin hiç birisinin okula gitmemesidir.

Yukarıda örnek verilen iki TV dizisinin ortak noktası, “Lüks araba, eğlence, para harcamada sınır tanımayan” gençlerdir. Kısaca gençlerin salt tüketime odaklanmasıdır.

Yukarıdaki dizileri seyreden gençliği neler beklemekte veya beyinlerine şırınga edilen düşünce nedir? Aşağıda bunlara yer verilmektedir (Ozan, 2011);

- Lüks yaşa,
- Güzel kızlarla-erkeklerle gez,
- Güzel giyin,
- Lüks arabalara bin,
- Villada otur,

Böyle yaşamak güzel gösterilerek, itibar edilmektedir. Gerçekte ise bu tür bir yaşam için emek ve para gereklidir. Para içinse üretmek gerekmektedir. Ama bu tür dizler üretmeyi göstermiyorlardır. Sadece tüketmeyi göstermektedirler. Üretmeyen insan, sevgiyi, aşkı tüketmekte, üretmeyen insan duyarsız ve depolitik olmakta, çevresinde, dünyada, ülkesinde olanlara kayıtsız kalmaktadır. Üretmeyen insan ilk önce kendini tüketmeye başlar, sonra yakınlarını, çevresini ve ülkesini, kaynaklarını tüketir. Üretmeyen insan, geleceği tüketir. O nedenle gençler arasında “İntihar” etme sıklığı çoğalmıştır. O nedenle gençler “Mısır piramitlerinin” Türkiye’de olduğunu bilir (Ozan, 2011).

Popüler kültürün ana belirleyicisi televizyon, dilin gündelik kullanımında da ana belirleyici durumundadır. Bir gece önceki eğlence programında, dizi filmde, değişiklik olsun diye yapılan herhangi bir yanlış, ertesi gün çarşıda pazarda, okul koridorlarında defalarca yinelenerek yaygınlaşıyor. “Herıld yani, kal gelmek, oha olmak” gibi söyleyişler hep televizyon tarafından yayılmıştır. Çıkış yeri televizyon olan bu tür söyleyişler, kendisini yineleyerek çoğalmakta, TV’deki o programı izlemeyenlerin de diline düşebilmekte; bir anlamda kendini çoğaltmaktadır. Çeviri yanlışları da aynı yollardan geçerek standart dilin içine sızmaktadır. Dün, gidenin de kalanın da “Hoşça kal” demesi, “Kendine iyi bak”lar bu yolla yayılmıştır; bugün, “Kırmak istediğim en son kişi sensin.” gibi, “Sen benim başıma gelebilecek en güzel şeysin.” gibi, Türkçenin mantığına aykırı söyleyişler bu yolla yaygınlaşmaktadır (Devrim, 2004).

Kısaca ifade edilebilir ki; televizyon dizileri gençler tarafından yoğun ilgi görmektedir ve dizilerde Türk kültürüyle ters düşen olgular olağanlaştırılarak yayınlanmaktadır. Bir süre sonra sürekli aynı mesajlara maruz kalan gençler, aykırı olan şeyleri normal görerek, sindirmeye ve davranış kalıbı olarak kullanmaya başlamaktadırlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TELEVİZYON DİZİLERİNİN GENÇLERİN KÜLTÜREL YOZLAŞMASI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: FIRAT ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR UYGULAMA

3.1. Araştırmanın Metodolojisi

3.1.1. Problem Durumu

Ortaya çıkışından günümüze değin televizyonun toplum üzerindeki etkilerini ve rolünü belirlemeye yönelik birçok bilimsel araştırma yapılmıştır. Çalışmalar, özellikle özel televizyonların yayına geçmesinden itibaren artış kaydetmeye başlamıştır.

Bu durumun temel nedeni; yapılan araştırmalarda televizyonun toplum üzerinde olumlu ve olumsuz pek çok etkisinin ve rolünün olduğunun belirlenmesi ve gün geçtikçe çeşitlenen televizyon programlarının izleyici üzerinde daha fazla etki yaptığının ortaya konulmasıdır.

Ancak son yıllarda televizyonlarda artış gösteren dizi filmlerinin kültürel yozlaşmaya olan etkileri ve rolü üzerinde yapılan bilimsel çalışma sayısının az olduğu görülmektedir. Yapılan literatür taramasında mevcut çalışmaların güncelliğini yitirdiği ve dizi filmlerin kültürel yozlaşmaya olan etkilerini ele alan çalışmaların sınırlı olduğu tespit edilmiştir.

Literatürdeki bu eksiklikten dolayı; dizi filmlerin özellikle gençlerin kültürel açıdan yozlaşmaları üzerindeki rolünün hangi durumda olduğunun ve gençler tarafından sorunun nasıl algılandığının bilimsel verilere dayalı olarak ortaya konulması zorunlu görülmektedir.

3.1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; televizyon dizilerinin gençlerin kültürel yozlaşmaları üzerindeki rolünü, Fırat Üniversitesi'nde eğitim gören gençlerin görüşleri doğrultusunda belirlemektir. Ayrıca bu görüşlerinin tanımlayıcı özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının analiz edilmesi de araştırmanın diğer bir hedefini oluşturmaktadır.

3.1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde sosyal hayatın vazgeçilmezleri arasında yer alan televizyonda yer alan başlıca programlarından olan tv dizileri başta gençler olmak üzere 7'den 77'ye tüm kesimin yoğun ilgisini çekmektedir. Ancak dizi yapımcılarının Türk kültürüne karşı gerekli özeni göstermediği, Türk kültürüyle özdeşleşmeyen pek çok unsurun dizilerde yer aldığı da gözlenmektedir. Diğer taraftan toplumumuzda gençlerin giyim tarzları, sosyal ilişkileri, konuşma biçimleri ve yaşam tarzlarında öz kültürümüzle bağdaşmayan pek çok unsurun yer aldığı, diğer bir ifade ile kültürel bir yozlaşma dikkat çekici düzeydedir. Bu araştırma ile televizyon dizilerinin gençlerin kültürel yozlaşması üzerindeki etkileri incelenerek, bir bağıntı kurulmak istenmiştir.

Daha önce yapılan araştırmalar incelendiğinde televizyon dizilerini bu açıdan ele alınan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Araştırmanın bu yönüyle ilgili literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

3.1.4. Hipotezler

Özellikle üniversite gençliğinin (Fırat Üniversitesi örneğinde) televizyon dizilerinin gençlerin yozlaşma süreçlerindeki rolünü kendi görüşleri doğrultusunda tespit etmeye yönelik olan bu araştırmada;

- 1) Televizyon dizilerinin deneklerin ebeveynleri ile olan ilişkilerini olumsuz etkilediği,
- 2) Televizyon dizilerinin deneklerin kardeşleri ile olan ilişkilerini olumsuz etkilediği,
- 3) Televizyon dizilerinin deneklerin ikili özel ilişkilerini olumsuz etkilediği,
- 4) Televizyon dizilerinin deneklerin arkadaşları ile olan ilişkilerini olumsuz etkilediği,
- 5) Televizyon dizilerinin deneklerin yemek alışkanlıklarını olumsuz etkilediği,
- 6) Televizyon dizilerinin deneklerin yaşam tarzını olumsuz etkilediği,
- 7) Televizyon dizilerinin deneklerin alışveriş davranışlarını etkilediği,
- 8) Televizyon dizilerinin deneklerin günlük konuşma dillerini olumsuz etkilediği,
- 9) Televizyon dizilerinin deneklerin evliliğe olan bakış açılarını olumsuz etkilediği,

- 10) Televizyon dizilerinin deneklerin cinselliğe bakış açılarını olumsuz etkilediği,
- 11) Televizyon dizilerinin deneklerin ahlaki/etik değerlere bakış açılarını olumsuz etkilediği,
- 12) Televizyon dizilerinin deneklerin aile kurumuna olan bakış açılarını olumsuz etkilediği,
- 13) Televizyon dizilerinin deneklerin şiddete karşı olan bakış açılarını olumsuz etkilediği,
- 14) Televizyon dizilerinin deneklerin boş zamanı değerlendirme alışkanlıklarını olumsuz etkilediği,
- 15) Deneklerin televizyon dizilerinin toplumdaki kültürel değerlerin yok olmasına neden olduğunu düşündükleri hipotezlerinden hareket edilmiştir.

Bu bağlamda;

- H_0 - Deneklerin televizyon dizilerinin kültürel yozlaşma üzerinde rolünün bulunduğu veya bulunmadığı
- H_1 - Televizyon dizilerinin gençlerin kültürel yozlaşmaları üzerindeki rolünün denek görüşleri doğrultusunda tanımlayıcı özelliklerine göre farklılaştığı veya farklılaşmadığı sonuçlarına ulaşılmak istenmektedir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi ve Bulguların Değerlendirilmesi

3.2.1. Araştırma Modeli

Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilemez. Bilmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir (Karasar: 2009, 77).

3.2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Fırat üniversitesinde 2011 yılında öğrenim gören 675 öğrenci oluşturmaktadır. Söz konusu ana kitleyi temsil edecek örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde;

$$n = N t^2 p q / d^2 (N-1) + t^2 p q \text{ (Salant ve Dillman, 1994: 55)}$$

N: Hedef kitledeki birey sayısı

n : Örnekleme alınacak birey sayısı

p : İncelenen olayın görülüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q : İncelenen olayın görülmemiş sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

t : Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer

d : Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen $\pm$ örnekleme hatasıdır.

formülü kullanılarak homojen bir yapıda olmayan bu evren için % 95 güven aralığında, $\pm$ % 5 örnekleme hatası ile gerekli örneklem büyüklüğü $n = 354$ olarak hesaplanmıştır. Yapılan anketler sonucunda örneklem değerinin üzerinde 675 kullanılabilir anket toplanmıştır.

3.2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan anket 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm tanımlayıcı soruları, ikinci bölüm ise televizyon dizilerinin izleyiciler üzerindeki yozlaşma etkisini ölçen likert ölçekten oluşmaktadır. Ölçeğin güvenirlik ve geçerlilik çalışmasının sonuçları aşağıda verilmektedir. Araştırmanın bulgularını daha ayrıntılı incelemek için ölçek maddeleri ayrı ayrı incelenmiştir. Ölçeğin faktör yapısı araştırma kısmında kullanılmamıştır.

Araştırmacı tarafından hazırlanan 15 maddelik ölçeğin genel güvenirliği $\alpha=0,925$ olarak bulunmuştur. Yapılan Kmo ve Barlett analizi sonucunda KMO değerinin 0,928 olarak Barlett değerinin ise 0,05 den küçük olduğu ve faktör analizinin yapılabilir olduğu görülmüştür. Faktör analizi sonucunda toplam varyansı % 60,43 olan 2 faktör oluşmuştur.

Tablo 1. Televizyon Dizilerinin Gençler Üzerindeki Etkisini İncelemek Amacıyla Yapılan Araştırmanın Faktör Yapısı

Boyut	Madde	Faktör Yüğü	Varyans	Cronbach's Alpha
Faktör 1	Televizyon dizileri ahlaki / etik değerlere bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	0,798	30,246	0,894
	Televizyon dizileri aile kurumuna olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	0,745		
	Televizyon dizileri boş zamanı değerlendirme alışkanlıklarımı olumsuz etkiler.	0,720		
	Televizyon dizileri şiddete bakış olan davranışımı olumsuz etkilemektedir.	0,715		
	Televizyon dizileri evliliğe olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	0,694		
	Televizyon dizileri cinselliğe karşı olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	0,667		
	Televizyon dizileri toplumdaki kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır.	0,646		
	Televizyon dizileri günlük konuşma dilimi olumsuz etkilemektedir.	0,606		
Faktör 2	Televizyon dizileri arkadaşlarımla olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	0,864	30,183	0,893
	Televizyon dizileri ikili özel ilişkilerimi olumsuz etkiler.	0,850		
	Televizyon dizileri ebeveynlerim ile olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	0,765		
	Televizyon dizileri kardeşlerimle olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	0,764		
	Televizyon dizileri yemek alışkanlıklarımı olumsuz etkilemektedir.	0,696		
	Televizyon dizileri yaşam tarzımı olumsuz etkilemektedir.	0,651		
	Televizyon dizileri alışveriş davranışlarımı etkilemektedir.	0,506		
Toplam Varyans % 60,43				

Faktör1'i oluşturan 8 maddenin güvenilirliği $\alpha=0,894$ olarak bulunmuştur. Faktör analizi yapıldığında % 30,2 varyans oranı elde edilmiştir.

Faktör2'yi oluşturan 7 maddenin güvenilirliği $\alpha=0,893$ olarak bulunmuştur. Faktör analizi yapıldığında % 30,2 varyans oranı elde edilmiştir.

3.2.4. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 17.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Sayı, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) kullanılmıştır. Hipotez testleri olarak Parametrik testlerden T-Testi, One-WAY Anova

testi ve korelasyon analizleri yapılmıştır. Elde edilen bulgular % 95 güven aralığında 0,05 anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır.

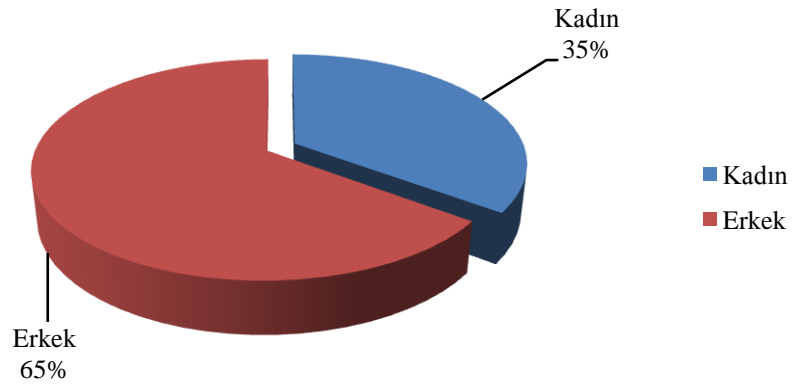
3.3. Araştırmanın Bulguları

3.3.1. Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 2. Örneklem Grubunun Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Kız	237	35,1
Erkek	438	64,9
Toplam	675	100,0

Örneklem grubunun cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 2'de incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin 237'si (% 35,1) kız, 438'i (% 64,9) erkektir. Diğer bir ifade ile araştırmaya katılan erkek öğrencilerin sayıları kız öğrencilerden fazladır. Bunun nedeni; öğrencilerin tesadüfî olarak seçilmiş olmasıdır.

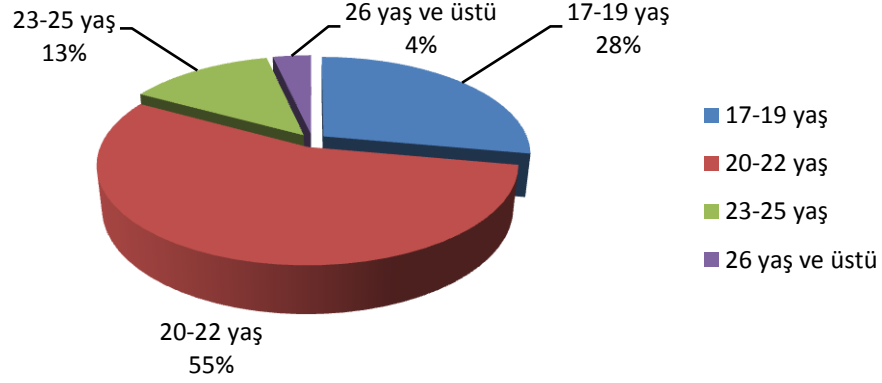
Şekil 2. Örneklem Grubunun Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Tablo 3. Örneklem Grubunun Yaşlarına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
17-19 yaş	188	27,9
20-22 yaş	372	55,1
23-25 yaş	91	13,5
26 yaş ve üstü	24	3,6
Toplam	675	100,0

Örneklem grubunun yaşlarına göre dağılımı Şekil 2. Örneklem Grubunun Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Tablo 3'de incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin 188'i (% 27,9) 17-19 yaş, 372'si (% 55,1) 20-22 yaş, 91'i (% 13,5) 23-25 yaş, 24'ü (% 3,6) 26 ve üstü yaş aralığındadır.

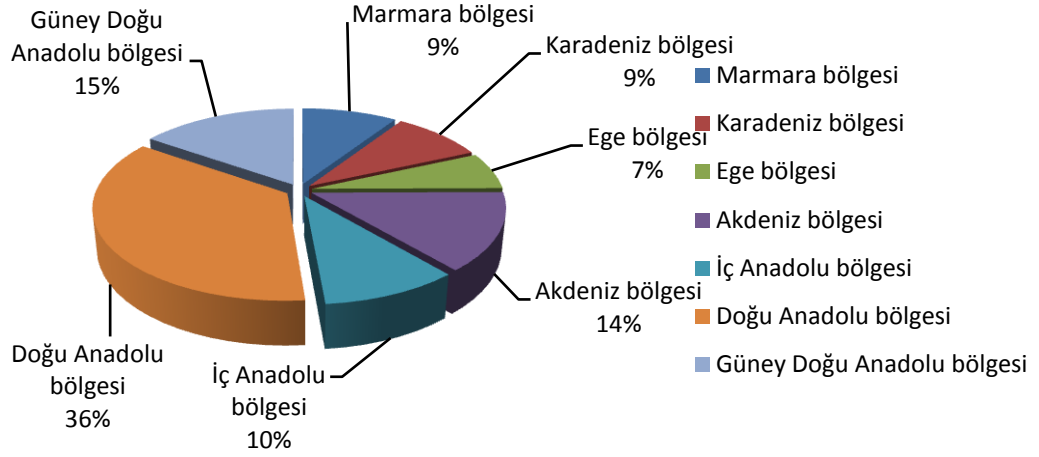
Şekil 3. Örneklem Grubunun Yaşlarına Göre Dağılımı

Tablo 4. Örneklem Grubunun Doğum Yerlerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Marmara bölgesi	63	9,3
Karadeniz bölgesi	61	9,0
Ege bölgesi	44	6,5
Akdeniz bölgesi	93	13,8
İç Anadolu bölgesi	67	9,9
Doğu Anadolu bölgesi	243	36,0
Güney Doğu Anadolu bölgesi	104	15,4
Toplam	675	100,0

Örneklem grubunun doğum yerlerine göre dağılımı Tablo 4'ünde incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin 63'ü (% 9,3) Marmara bölgesi, 61'i (% 9,0) Karadeniz bölgesi, 44'ü (% 6,5) Ege bölgesi, 93'ü (% 13,8) Akdeniz bölgesi, 67'si (% 9,9) İç Anadolu bölgesi, 243'ü (% 36,0) Doğu Anadolu bölgesi, 104'ü (% 15,4) Güney Doğu Anadolu bölgesi doğumludur.

Ankete katılan deneklerin çoğunun Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki illerden olmasının nedenini, anketin uygulandığı Fırat Üniversitesinin bu bölgede olması olarak yorumlamak mümkündür.

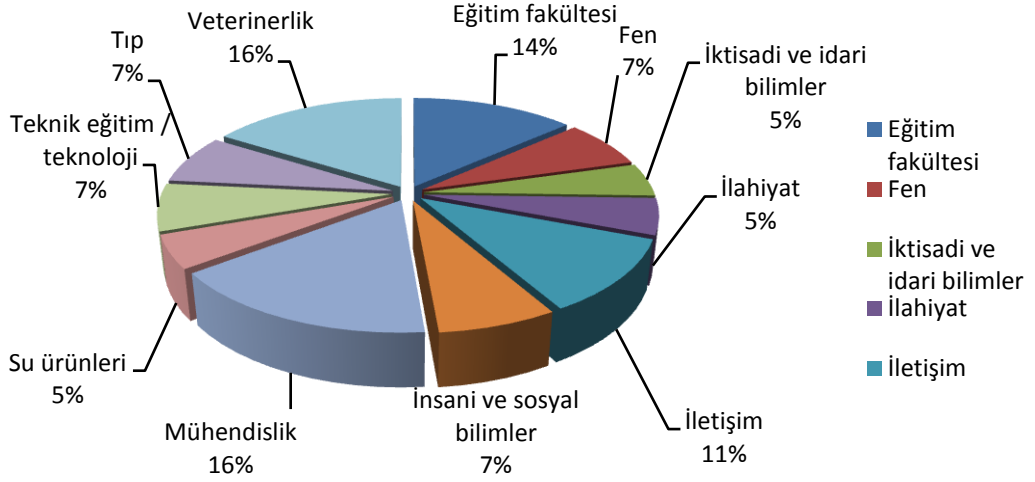

Şekil 4. Örneklem Grubunun Doğum Yerlerine Göre Dağılımı

Tablo 5. Örneklem Grubunun Öğrenim Gördüğü Fakülterlere Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Eğitim fakültesi	91	13,5
Fen	48	7,1
İktisadi ve idari bilimler	33	4,9
İlahiyat	36	5,3
İletişim	73	10,8
İnsani ve sosyal bilimler	47	7,0
Mühendislik	109	16,1
Su ürünleri	33	4,9
Teknik eğitim / teknoloji	47	7,0
Tıp	49	7,3
Veterinerlik	109	16,1
Toplam	675	100,0

Örneklem grubunun öğrenim gördüğü fakülterlere göre dağılımı Tablo 5’de incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin 91’inin (% 13,5) Eğitim fakültesi, 48’inin (% 7,1) fen, 33’ünün (% 4,9) iktisadi ve idari bilimler, 36’sının (% 5,3) ilahiyat, 73’ünün (% 10,8) iletişim, 47’sinin (% 7,0) insani ve sosyal bilimler, 109’unun (% 16,1) mühendislik, 33’ünün (% 4,9) su ürünleri, 47’sinin (% 7,0) teknik eğitim / teknoloji, 49’unun (% 7,3) tıp, 109’unun (% 16,1) veterinerlik fakültesinde öğrenim gördüğü görülmektedir.

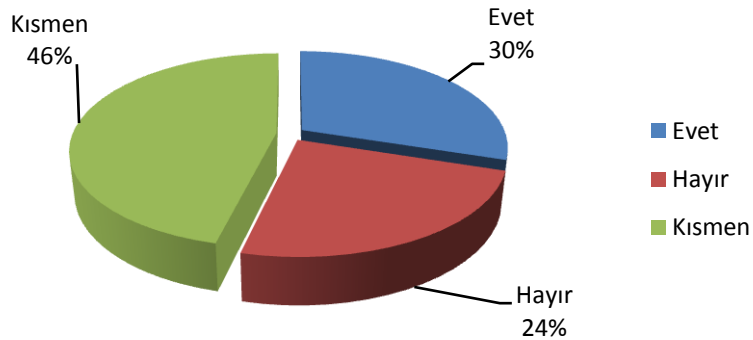

Şekil 5. Örneklem Grubunun Öğrenim Gördüğü Fakültelere Göre Dağılımı

Tablo 6. Örneklem Grubunun Televizyon Dizilerini Takip Etme Durumuna Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Evet	202	29,9
Hayır	161	23,9
Kısmen	312	46,2
Toplam	675	100,0

Örneklem grubunun televizyon dizilerini takip etme durumuna göre dağılımı Tablo 6'da incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin 202'sinin (% 29,9) televizyon dizilerini takip ettiği, 312'sinin (% 46,2) televizyon dizilerini kısmen takip ettiği, 161'inin (% 23,9) televizyon dizilerini takip etmediği görülmektedir. Bu verilerden yola çıkılarak, genç izleyicilerin büyük oranda dizileri seyrettiği sonucuna ulaşmak mümkündür.

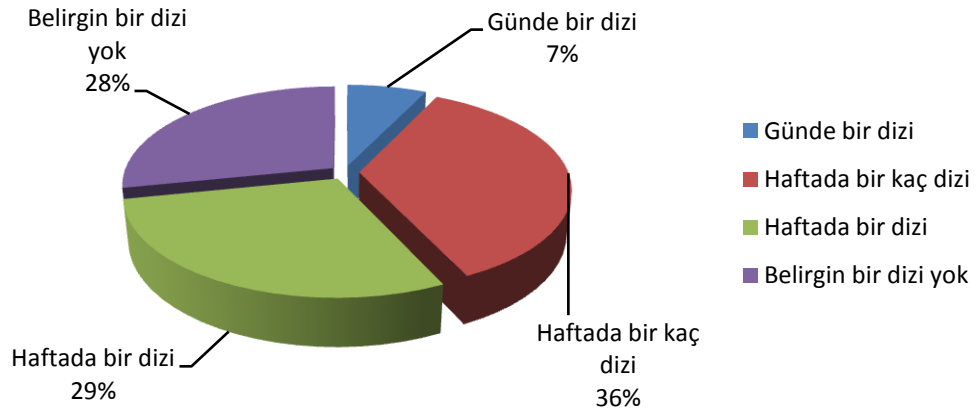
Şekil 6. Örneklem Grubunun Televizyon Dizilerini Takip Etme Durumuna Göre Dağılımı

Tablo 7. Örneklem Grubunun Dizileri Takip Etme Sıklıklarına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Günde bir dizi	37	7,2
Haftada bir kaç dizi	184	35,8
Haftada bir dizi	148	28,8
Belirgin bir dizi yok	145	28,2
Toplam	514	100,0

Örneklem grubunun dizileri takip etme sıklıklarına göre dağılımı

Tablo 7'de incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin 37'sinin (% 7,2) günde bir dizi, 184'ünün (% 35,8) haftada bir kaç dizi, 148'inin (% 28,8) haftada bir dizi, 145'inin (% 28,2) izlediği belirgin bir dizinin olmadığı görülmektedir. Bu verilerden hareketle gençlerin çoğunluğunun haftada en az bir dizi izledikleri sonucuna ulaşılmaktadır.

Şekil 7. Örneklem Grubunun Dizileri Takip Etme Sıklıklarına Göre Dağılımı

3.3.2. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Televizyon Dizilerinin Gençler Üzerindeki Kültürel Değişime Etkisini İncelemek Amacıyla Yapılan Sorulara Verdikleri Cevapların Ortalamaları

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Televizyon Dizilerinin Gençler Üzerindeki Kültürel Değişime Etkisini İncelemek Amacıyla Yapılan Sorulara Verdiği Cevapların Ortalamaları

	N	Min.	Max.	Ort.	S.s
Televizyon dizileri ebeveynlerim ile olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	516	1,000	5,000	2,492	1,394
Televizyon dizileri kardeşlerimle olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	513	1,000	5,000	2,380	1,356
Televizyon dizileri ikili özel ilişkilerimi olumsuz etkiler.	510	1,000	5,000	2,420	1,356
Televizyon dizileri arkadaşlarımla olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	512	1,000	5,000	2,254	1,286
Televizyon dizileri yemek alışkanlıklarımı olumsuz etkilemektedir.	507	1,000	5,000	2,288	1,287
Televizyon dizileri yaşam tarzımı olumsuz etkilemektedir.	508	1,000	5,000	2,547	1,370
Televizyon dizileri alışveriş davranışlarımı etkilemektedir.	507	1,000	5,000	2,582	1,376
Televizyon dizileri günlük konuşma dilimi olumsuz etkilemektedir.	508	1,000	5,000	2,638	1,425
Televizyon dizileri evliliğe olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir	506	1,000	5,000	2,704	1,446
Televizyon dizileri cinselliğe karşı olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	502	1,000	5,000	2,653	1,478
Televizyon dizileri ahlaki / etik değerlere bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	511	1,000	5,000	3,039	1,527
Televizyon dizileri aile kurumuna olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	512	1,000	5,000	2,824	1,462
Televizyon dizileri şiddete bakış olan davranışımı olumsuz etkilemektedir.	502	1,000	5,000	2,849	1,448
Televizyon dizileri boş zamanı değerlendirme alışkanlıklarımı olumsuz etkiler.	510	1,000	5,000	3,275	1,521
Televizyon dizileri toplumdaki kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır	507	1,000	5,000	3,521	1,445

Tablo 8’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin televizyon dizilerinin gençler üzerindeki kültürel değişime etkisini incelemek amacıyla yapılan sorulara verdiği cevapların ortalamaları incelendiğinde, “*Televizyon dizileri toplumdaki kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamasının en yüksek, “*Televizyon dizileri arkadaşlarımla olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamasının en düşük olduğu görülmektedir.

Elde edilen veriler değerlendirildiğinde, gençlerin televizyonu kültürel değişim üzerinde önemli etkileri olduğu görüşünde oldukları sonucuna ulaşılmaktadır. Deneklerin en fazla rolü “kültürel değerlerin yok olması” şeklindeki görüşe atfetmeleri ise gençlerin televizyonun kültürel yozlaşma üzerindeki etkilerinin bilincinde oldukları görüşüyle açıklanabilir.

3.3.3. Ankete Katılan Öğrencilerinin Televizyon Dizilerinin Gençler Üzerindeki Kültürel Değişime Etkisini İncelemek Amacıyla Yapılan Sorulara Verdiği Cevapların Ortalamalarının Demografik Özelliklere Göre Farklılaşması

Tablo 9. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Televizyon Dizilerinin Gençler Üzerindeki Kültürel Değişime Etkisini İncelemek Amacıyla Yapılan Sorulara Verdiği Cevapların Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşması

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Televizyon dizileri ebeveynlerim ile olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	Kadın	182	2,462	1,324	-	0,712
	Erkek	334	2,509	1,433	0,369	
Televizyon dizileri kardeşlerimle olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	Kadın	181	2,331	1,265	-	0,537
	Erkek	332	2,407	1,404	0,618	
Televizyon dizileri ikili özel ilişkilerimi olumsuz etkiler.	Kadın	181	2,387	1,302	-	0,685
	Erkek	329	2,438	1,387	0,406	
Televizyon dizileri arkadaşlarımla olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	Kadın	181	2,215	1,194	-	0,606
	Erkek	331	2,275	1,335	0,516	
Televizyon dizileri yemek alışkanlıklarımı olumsuz etkilemektedir.	Kadın	183	2,322	1,181	-	0,469 0,639
	Erkek	324	2,269	1,344	0,469	
Televizyon dizileri yaşam tarzımı olumsuz etkilemektedir.	Kadın	177	2,565	1,326	-	0,213 0,831
	Erkek	331	2,538	1,395	0,213	
Televizyon dizileri alışveriş davranışlarımı olumsuz etkilemektedir.	Kadın	181	2,691	1,347	-	1,328 0,185
	Erkek	326	2,521	1,389	1,328	
Televizyon dizileri günlük konuşma dilimi olumsuz etkilemektedir.	Kadın	179	2,737	1,408	-	1,163 0,245
	Erkek	329	2,584	1,433	1,163	
Televizyon dizileri evliliğe olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	Kadın	180	2,794	1,433	-	1,051 0,294
	Erkek	326	2,653	1,453	1,051	
Televizyon dizileri cinselliğe karşı olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	Kadın	177	2,621	1,413	-	0,357 0,721
	Erkek	325	2,671	1,513	0,357	
Televizyon dizileri ahlaki / etik değerlere bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	Kadın	181	3,149	1,439	-	1,238 0,216
	Erkek	330	2,979	1,572	1,238	
Televizyon dizileri aile kurumuna olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	Kadın	179	2,894	1,396	-	0,790 0,430
	Erkek	333	2,787	1,497	0,790	
Televizyon dizileri şiddete bakış olan davranışımı olumsuz etkilemektedir.	Kadın	175	2,994	1,420	-	1,652 0,099
	Erkek	327	2,771	1,459	1,652	
Televizyon dizileri boş zamanı değerlendirme alışkanlıklarımı olumsuz etkiler.	Kadın	179	3,492	1,428	-	2,445 0,015
	Erkek	331	3,157	1,559	2,445	
Televizyon dizileri toplumdaki kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır	Kadın	176	3,585	1,383	-	0,733 0,464
	Erkek	331	3,486	1,478	0,733	

Televizyon dizilerinin gençler üzerindeki kültürel değişim rolüne yönelik görüşlerin, gençlerin cinsiyet değişkenine ilişkin farklılaşma durumunu belirlemek için oluşturulmuş bu karşılaştırmada, çözümlemenin 0.05'den büyük olması iki farklı değişken arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri ebeveynlerim ile olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının cins değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=-0,369$; $p=0,712>0,05$).

Anekete katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri kardeşlerimle olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının cins değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=-0,618$; $p=0,537>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri ikili özel ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının cins değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=-0,406$; $p=0,685>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri arkadaşlarımla olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının cins değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=-0,516$; $p=0,606>0,05$).

Anekete katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri yemek alışkanlıklarımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının cins değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=0,469$; $p=0,639>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri yaşam tarzımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının cins değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi

sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=0,213$; $p=0,831>0,05$).

Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri alışveriş davranışlarımı etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının cins değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=1,328$; $p=0,185>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri günlük konuşma dilimi olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının cins değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=1,163$; $p=0,245>0,05$).

Ankata katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri evliliğe olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının cins değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=1,051$; $p=0,294>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri cinselliğe karşı olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının cins değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=-0,357$; $p=0,721>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri ahlaki / etik değerlere bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının cins değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=1,238$; $p=0,216>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri aile kurumuna olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının cins değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=0,790$; $p=0,430>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Tv dizileri şiddete bakış olan davranışımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılığı belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=1,652$; $p=0,099>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri boş zamanı değerlendirme alışkanlıklarımı olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=2,44$; $p=0,015<0,05$). Kadınların “Tv dizileri boş zamanı değerlendirme alışkanlıklarımı olumsuz etkiler” ile Erkeklerin “Tv dizileri boş zamanı değerlendirme alışkanlıklarımı olumsuz etkiler” verilerinden yüksektir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri toplumdaki kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının cins değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=0,733$; $p=0,464>0,05$).

Elde edilen veriler değerlendirildiğinde; üniversite öğrencileri kız veya erkek olsun, televizyonun kültürel yozlaşma üzerindeki rolüne ilişkin aynı görüşte oldukları, cinsiyet etkisinin olmadığı şeklinde açıklanabilir.

Tablo 10. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Televizyon Dizilerinin Gençler Üzerindeki Kültürel Değişime Etkisini İncelemek Amacıyla Yapılan Sorulara Verdiği Cevapların Ortalamalarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşması

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Televizyon dizileri ebeveynlerim ile olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	17-19 yaş	149	2,396	1,456	1,984	0,115
	20-22 yaş	282	2,571	1,383		
	23-25 yaş	68	2,250	1,226		
	26 yaş ve üstü	17	3,000	1,541		
Televizyon dizileri kardeşlerimle olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	17-19 yaş	149	2,342	1,394	0,872	0,455
	20-22 yaş	279	2,416	1,367		
	23-25 yaş	68	2,221	1,208		
	26 yaş ve üstü	17	2,765	1,393		
Televizyon dizileri ikili özel ilişkilerimi olumsuz etkiler.	17-19 yaş	148	2,473	1,435	2,406	0,067
	20-22 yaş	278	2,442	1,360		
	23-25 yaş	67	2,075	1,132		
	26 yaş ve üstü	17	2,941	1,197		
Televizyon dizileri arkadaşlarımla olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	17-19 yaş	148	2,284	1,360	1,381	0,248
	20-22 yaş	279	2,294	1,317		
	23-25 yaş	68	1,971	0,992		
	26 yaş ve üstü	17	2,471	1,068		
Televizyon dizileri yemek alışkanlıklarımı olumsuz etkilemektedir.	17-19 yaş	146	2,342	1,357	0,462	0,709
	20-22 yaş	277	2,282	1,283		
	23-25 yaş	67	2,149	1,184		
	26 yaş ve üstü	17	2,471	1,179		
Televizyon dizileri yaşam tarzımı olumsuz etkilemektedir.	17-19 yaş	147	2,646	1,461	1,569	0,196
	20-22 yaş	275	2,564	1,366		
	23-25 yaş	69	2,232	1,178		
	26 yaş ve üstü	17	2,706	1,263		
Televizyon dizileri alışveriş davranışlarımı etkilemektedir.	17-19 yaş	147	2,605	1,492	0,172	0,915
	20-22 yaş	277	2,596	1,360		
	23-25 yaş	68	2,471	1,203		
	26 yaş ve üstü	15	2,600	1,298		

Televizyon dizileri günlük konuşma dilimi olumsuz etkilemektedir.	17-19 yaş	146	2,568	1,531	2,113	0,098
	20-22 yaş	282	2,727	1,407		
	23-25 yaş	65	2,308	1,158		
	26 yaş ve üstü	15	3,067	1,580		
Televizyon dizileri evliliğe olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	17-19 yaş	144	2,854	1,537	0,966	0,409
	20-22 yaş	278	2,669	1,434		
	23-25 yaş	68	2,515	1,310		
	26 yaş ve üstü	16	2,750	1,342		
Televizyon dizileri cinselliğe karşı olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	17-19 yaş	142	2,732	1,525	0,660	0,577
	20-22 yaş	276	2,605	1,450		
	23-25 yaş	69	2,594	1,518		
	26 yaş ve üstü	15	3,067	1,387		
Televizyon dizileri ahlaki / etik değerlere bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	17-19 yaş	147	3,088	1,566	0,350	0,789
	20-22 yaş	279	3,057	1,516		
	23-25 yaş	69	2,870	1,543		
	26 yaş ve üstü	16	3,000	1,366		
Televizyon dizileri aile kurumuna olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	17-19 yaş	147	2,803	1,533	0,705	0,550
	20-22 yaş	280	2,857	1,467		
	23-25 yaş	69	2,652	1,338		
	26 yaş ve üstü	16	3,188	1,223		
Televizyon dizileri şiddete bakış olan davranışımı olumsuz etkilemektedir.	17-19 yaş	141	2,851	1,563	0,643	0,588
	20-22 yaş	278	2,892	1,420		
	23-25 yaş	68	2,632	1,315		
	26 yaş ve üstü	15	3,000	1,464		
Televizyon dizileri boş zamanı değerlendirme alışkanlıklarını olumsuz etkiler.	17-19 yaş	145	3,345	1,516	0,160	0,923
	20-22 yaş	282	3,255	1,546		
	23-25 yaş	67	3,209	1,483		
	26 yaş ve üstü	16	3,250	1,390		
Televizyon dizileri toplumdaki kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır.	17-19 yaş	144	3,674	1,448	1,389	0,245
	20-22 yaş	278	3,514	1,411		
	23-25 yaş	69	3,246	1,557		
	26 yaş ve üstü	16	3,438	1,459		

Televizyon dizilerinin gençler üzerindeki kültürel değişim rolüne ilişkin görüşlerin, yaş değişkenine ilişkin farklılaşma durumunu belirlemek için oluşturulan bu karşılaştırmada, çözümlenimin 0.05'den büyük olması iki farklı değişken arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri ebeveynlerim ile olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (F=1,984; p=0,115>0,05).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri kardeşlerimle olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (F=0,872; p=0,455>0,05).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri ikili özel ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (F=2,406; p=0,067>0,05).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri arkadaşlarımla olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (F=1,381; p=0,248>0,05).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri yemek alışkanlıklarımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (F=0,462; p=0,709>0,05).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri yaşam tarzımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü

varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=1,569$; $p=0,196 > 0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri alışveriş davranışlarımı etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,172$; $p=0,915 > 0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri günlük konuşma dilimi olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=2,113$; $p=0,098 > 0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri evliliğe olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,966$; $p=0,409 > 0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri cinselliğe karşı olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,660$; $p=0,577 > 0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri ahlaki / etik değerlere bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,350$; $p=0,789 > 0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri aile kurumuna olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,705$; $p=0,550 > 0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri şiddete bakış olan davranışımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,643$; $p=0,588>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri boş zamanı değerlendirme alışkanlıklarımı olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,160$; $p=0,923>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri toplumdaki kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=1,389$; $p=0,245>0,05$).

Elde edilen veriler değerlendirildiğinde; farklı yaş gruplarında yer alan üniversite öğrencilerinin televizyonun kültürel yozlaşma üzerindeki rolüne ilişkin görüş birliği içerisinde oldukları, yaşın bu görüşte etkin olmadığı şeklinde açıklanabilir. Diğer taraftan üniversite öğrencilerinin yaşlarının birbirlerine yakın seviyede olmasının da bu sonuçlarda etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 11. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Televizyon Dizilerinin Gençler Üzerindeki Kültürel Değişime Etkisini İncelemek Amacıyla Yapılan Sorulara Verdiği Cevapların Ortalamalarının Doğum Yeri Değişkenine Göre Farklılaşması

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Televizyon dizileri ebeveynlerim ile olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	Marmara bölgesi	41	2,146	1,131	2,367	0,029
	Karadeniz bölgesi	50	2,400	1,309		
	Ege bölgesi	34	2,676	1,532		
	Akdeniz bölgesi	76	2,197	1,233		
	İç Anadolu bölgesi	51	2,196	1,357		
	Doğu Anadolu bölgesi	190	2,695	1,470		
	Güney Doğu Anadolu bölgesi	74	2,649	1,418		
Televizyon dizileri kardeşlerimle olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	Marmara bölgesi	40	2,150	1,252	0,720	0,634
	Karadeniz bölgesi	50	2,380	1,323		
	Ege bölgesi	34	2,412	1,459		
	Akdeniz bölgesi	75	2,280	1,157		
	İç Anadolu bölgesi	51	2,216	1,361		
	Doğu Anadolu bölgesi	189	2,519	1,461		
	Güney Doğu Anadolu bölgesi	74	2,351	1,297		
Televizyon dizileri ikili özel ilişkilerimi olumsuz etkiler.	Marmara bölgesi	40	2,125	1,244	0,521	0,792
	Karadeniz bölgesi	50	2,340	1,255		
	Ege bölgesi	34	2,382	1,436		
	Akdeniz bölgesi	75	2,467	1,339		
	İç Anadolu bölgesi	51	2,353	1,369		
	Doğu Anadolu bölgesi	188	2,511	1,435		
	Güney Doğu Anadolu bölgesi	72	2,417	1,264		
Televizyon dizileri arkadaşlarımla olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	Marmara bölgesi	40	2,100	1,128	0,477	0,826
	Karadeniz bölgesi	51	2,196	1,312		
	Ege bölgesi	34	2,412	1,459		
	Akdeniz bölgesi	76	2,105	1,138		
	İç Anadolu bölgesi	50	2,300	1,282		
	Doğu Anadolu bölgesi	190	2,326	1,368		
	Güney Doğu Anadolu bölgesi	71	2,239	1,213		
Televizyon dizileri yemek alışkanlıklarımı olumsuz etkilemektedir.	Marmara bölgesi	39	2,179	1,144	0,466	0,834
	Karadeniz bölgesi	51	2,412	1,314		
	Ege bölgesi	34	2,529	1,522		
	Akdeniz bölgesi	72	2,194	1,158		
	İç Anadolu bölgesi	51	2,353	1,309		
	Doğu Anadolu bölgesi	186	2,237	1,335		
	Güney Doğu Anadolu bölgesi	74	2,324	1,229		

Televizyon dizileri yaşam tarzımı olumsuz etkilemektedir.	Marmara bölgesi	41	2,634	1,513	0,535	0,781
	Karadeniz bölgesi	51	2,549	1,316		
	Ege bölgesi	34	2,559	1,501		
	Akdeniz bölgesi	75	2,387	1,229		
	İç Anadolu bölgesi	48	2,333	1,342		
	Doğu Anadolu bölgesi	188	2,596	1,386		
	Güney Doğu Anadolu bölgesi	71	2,676	1,402		
Televizyon dizileri alışveriş davranışlarımı etkilemektedir.	Marmara bölgesi	39	2,513	1,412	0,627	0,709
	Karadeniz bölgesi	49	2,367	1,253		
	Ege bölgesi	34	2,588	1,672		
	Akdeniz bölgesi	74	2,446	1,240		
	İç Anadolu bölgesi	49	2,490	1,356		
	Doğu Anadolu bölgesi	189	2,693	1,376		
	Güney Doğu Anadolu bölgesi	73	2,671	1,444		
Televizyon dizileri günlük konuşma dilimi olumsuz etkilemektedir.	Marmara bölgesi	39	2,923	1,579	1,050	0,392
	Karadeniz bölgesi	50	2,860	1,429		
	Ege bölgesi	34	2,882	1,552		
	Akdeniz bölgesi	75	2,453	1,359		
	İç Anadolu bölgesi	51	2,471	1,362		
	Doğu Anadolu bölgesi	186	2,570	1,410		
	Güney Doğu Anadolu bölgesi	73	2,699	1,421		
Televizyon dizileri evliliğe olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	Marmara bölgesi	39	2,769	1,495	0,853	0,529
	Karadeniz bölgesi	48	2,813	1,331		
	Ege bölgesi	34	2,794	1,473		
	Akdeniz bölgesi	76	2,461	1,351		
	İç Anadolu bölgesi	51	2,725	1,387		
	Doğu Anadolu bölgesi	188	2,814	1,510		
	Güney Doğu Anadolu bölgesi	70	2,500	1,452		
Televizyon dizileri cinselliğe karşı olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	Marmara bölgesi	38	2,553	1,501	0,690	0,658
	Karadeniz bölgesi	49	2,673	1,463		
	Ege bölgesi	34	2,912	1,658		
	Akdeniz bölgesi	73	2,466	1,365		
	İç Anadolu bölgesi	51	2,706	1,418		
	Doğu Anadolu bölgesi	188	2,745	1,523		
	Güney Doğu Anadolu bölgesi	69	2,478	1,431		
Televizyon dizileri ahlaki / etik değerlere bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	Marmara bölgesi	39	3,026	1,597	0,853	0,529
	Karadeniz bölgesi	51	3,373	1,356		
	Ege bölgesi	34	3,088	1,658		
	Akdeniz bölgesi	76	2,763	1,432		
	İç Anadolu bölgesi	50	2,980	1,450		
	Doğu Anadolu bölgesi	190	3,074	1,558		
	Güney Doğu Anadolu bölgesi	71	3,028	1,612		

Televizyon dizileri aile kurumuna olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	Marmara bölgesi	39	2,923	1,628	0,689	0,658
	Karadeniz bölgesi	51	3,059	1,392		
	Ege bölgesi	34	2,912	1,621		
	Akdeniz bölgesi	75	2,587	1,253		
	İç Anadolu bölgesi	51	2,824	1,452		
	Doğu Anadolu bölgesi	189	2,862	1,506		
	Güney Doğu Anadolu bölgesi	73	2,712	1,448		
Televizyon dizileri şiddete bakış olan davranışımı olumsuz etkilemektedir.	Marmara bölgesi	39	2,949	1,521	0,373	0,896
	Karadeniz bölgesi	49	2,694	1,372		
	Ege bölgesi	34	2,824	1,623		
	Akdeniz bölgesi	72	2,694	1,339		
	İç Anadolu bölgesi	50	3,000	1,355		
	Doğu Anadolu bölgesi	186	2,887	1,497		
	Güney Doğu Anadolu bölgesi	72	2,861	1,447		
Televizyon dizileri boş zamanı değerlendirme alışkanlıklarımı olumsuz etkiler.	Marmara bölgesi	40	3,450	1,518	0,728	0,627
	Karadeniz bölgesi	50	3,440	1,527		
	Ege bölgesi	34	3,235	1,519		
	Akdeniz bölgesi	76	3,013	1,474		
	İç Anadolu bölgesi	51	3,451	1,501		
	Doğu Anadolu bölgesi	187	3,294	1,497		
	Güney Doğu Anadolu bölgesi	72	3,181	1,656		
Televizyon dizileri toplumdaki kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır	Marmara bölgesi	39	3,462	1,587	0,499	0,809
	Karadeniz bölgesi	49	3,592	1,428		
	Ege bölgesi	33	3,455	1,543		
	Akdeniz bölgesi	76	3,513	1,390		
	İç Anadolu bölgesi	51	3,784	1,361		
	Doğu Anadolu bölgesi	188	3,426	1,448		
	Güney Doğu Anadolu bölgesi	71	3,606	1,469		

Televizyon dizilerinin gençler üzerindeki kültürel değişimlerdeki rolüne ilişkin görüşlerin, doğum yeri değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemeye yönelik oluşturulmuş bu karşılaştırmada; çözümlenimin 0.05’den küçük çıkması sonucundan hareketle iki farklı değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri ebeveynlerim ile olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,367$; $p=0,029<0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri kardeşlerimle olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,720$; $p=0,634>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri ikili özel ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,521$; $p=0,792>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri arkadaşlarımla olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,477$; $p=0,826>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri yemek alışkanlıklarımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,466$; $p=0,834>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri yaşam tarzımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,535$; $p=0,781>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri alışveriş davranışlarımı etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,627$; $p=0,709>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri günlük konuşma dilimi olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının

doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($F=1,050$; $p=0,392>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri evliliğe olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($F=0,853$; $p=0,529>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri cinselliğe karşı olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($F=0,690$; $p=0,658>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri ahlaki / etik değerlere bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($F=0,853$; $p=0,529>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri aile kurumuna olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($F=0,689$; $p=0,658>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri şiddete bakış olan davranışımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($F=0,373$; $p=0,896>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri boş zamanı değerlendirme alışkanlıklarımı olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova)

sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($F=0,728$; $p=0,627>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri toplumdaki kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($F=0,499$; $p=0,809>0,05$).

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; Türkiye’nin bütün bölgelerinde genç izleyicilerin televizyon dizilerinin ebeveynleri ile olan ilişkilerini olumsuz etkilediği görüşüne benzer olarak, televizyonun kültürel yozlaşma üzerindeki rolünde olduğu gibi paralellik arz ettiği söylenebilir.

Tablo 12. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Televizyon Dizilerinin Gençler Üzerindeki Kültürel Değişime Etkisini İncelemek Amacıyla Yapılan Sorulara Verdiği Cevapların Ortalamalarının Televizyon Dizilerini Takip Etme Durumu Değişkenine Göre Farklılaşması

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Televizyon dizileri ebeveynlerim ile olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	Evet	202	2,292	1,389	5,547	0,004
	Hayır	7	1,571	0,535		
	Kısmen	307	2,645	1,389		
Televizyon dizileri kardeşlerimle olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	Evet	202	2,208	1,341	3,507	0,031
	Hayır	7	1,857	0,690		
	Kısmen	304	2,507	1,364		
Televizyon dizileri ikili özel ilişkilerimi olumsuz etkiler.	Evet	199	2,271	1,328	3,224	0,041
	Hayır	7	1,714	0,756		
	Kısmen	304	2,533	1,374		
Televizyon dizileri arkadaşlarımla olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	Evet	200	2,105	1,278	3,099	0,046
	Hayır	7	1,714	0,756		
	Kısmen	305	2,364	1,291		
Televizyon dizileri yemek alışkanlıklarımı olumsuz etkilemektedir.	Evet	198	2,263	1,334	0,119	0,888
	Hayır	7	2,143	1,069		
	Kısmen	302	2,308	1,263		
Televizyon dizileri yaşam tarzımı olumsuz etkilemektedir.	Evet	197	2,503	1,402	0,171	0,843
	Hayır	7	2,571	1,134		
	Kısmen	304	2,576	1,357		
Televizyon dizileri alışveriş davranışlarımı etkilemektedir.	Evet	196	2,520	1,390	0,941	0,391
	Hayır	6	2,000	0,632		
	Kısmen	305	2,633	1,375		
Televizyon dizileri günlük konuşma dilimi olumsuz etkilemektedir.	Evet	199	2,638	1,411	0,028	0,972
	Hayır	6	2,500	1,643		
	Kısmen	303	2,640	1,435		
Televizyon dizileri evliliğe olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	Evet	200	2,645	1,456	0,356	0,701
	Hayır	6	2,500	1,378		
	Kısmen	300	2,747	1,443		
Televizyon dizileri cinselliğe karşı olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	Evet	194	2,577	1,453	0,430	0,651
	Hayır	5	2,600	1,817		
	Kısmen	303	2,703	1,491		

Televizyon dizileri ahlaki / etik değerlere bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	Evet	201	2,886	1,520	1,730	0,178
	Hayır	6	3,333	1,633		
	Kısmen	304	3,135	1,526		
Televizyon dizileri aile kurumuna olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	Evet	199	2,744	1,467	0,914	0,402
	Hayır	6	2,333	1,211		
	Kısmen	307	2,886	1,463		
Televizyon dizileri şiddete bakış olan davranışımı olumsuz etkilemektedir.	Evet	195	2,749	1,483	0,767	0,465
	Hayır	6	2,833	1,722		
	Kısmen	301	2,914	1,421		
Televizyon dizileri boş zamanı değerlendirme alışkanlıklarımı olumsuz etkiler.	Evet	198	3,207	1,591	0,347	0,707
	Hayır	6	3,167	1,472		
	Kısmen	306	3,320	1,478		
Televizyon dizileri toplumdaki kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır	Evet	196	3,321	1,514	3,116	0,045
	Hayır	6	3,833	1,835		
	Kısmen	305	3,643	1,381		

Televizyon dizilerinin gençler üzerindeki kültürel değişim rolüne ilişkin görüşlerin, gençlerin dizileri takip etme değişkenindeki farklılaşma durumunu belirlemek için oluşturulan bu karşılaştırmada, çözümlemenin 0.05'den küçük olması iki farklı değişken arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri ebeveynlerim ile olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=5,547$; $p=0,004<0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri kardeşlerimle olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,507$; $p=0,031<0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri ikili özel ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip

göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,224$; $p=0,041<0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri arkadaşlarımla olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,099$; $p=0,046<0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri yemek alışkanlıklarımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($F=0,119$; $p=0,888>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri yaşam tarzımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($F=0,171$; $p=0,843>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri alışveriş davranışlarımı etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($F=0,941$; $p=0,391>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri günlük konuşma dilimi olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($F=0,028$; $p=0,972>0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri evliliğe olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır (F=0,356; p=0,701>0,05).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri cinselliğe karşı olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır (F=0,430; p=0,651>0,05).

Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri ahlaki / etik değerlere bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır (F=1,730; p=0,178>0,05).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri aile kurumuna olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır (F=0,914; p=0,402>0,05).

Ankete katılan üniversite öğrencilerinin “*Tv dizileri şiddete bakış olan davranışımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır (F=0,767; p=0,465>0,05).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri boş zamanı değerlendirme alışkanlıklarımı olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme durumu değişkenine göre anlamlı bir

farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,347$; $p=0,707>0,05$).

Çalışmaya dahil olan üniversite öğrencilerinin “*Tv dizileri toplumdaki kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,116$; $p=0,045<0,05$).

Araştırma verileri doğrultusunda televizyon dizilerinin kısmen izlediğini ifade eden gençlere göre; televizyonun kültürel anlamda en fazla bireylerarası ilişkileri etkilediği görüşünde oldukları, bu nedenle de çok fazla dizi takip etmemeye çalıştıkları yönünde bir eğilim sergiledikleri söylenebilir.

Tablo 13. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Televizyon Dizilerinin Gençler Üzerindeki Kültürel Değişime Etkisini İncelemek Amacıyla Yapılan Sorulara Verdiği Cevapların Ortalamalarının Televizyon Dizilerini Takip Etme Sıklığı Değişkenine Göre Farklılaşması

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Televizyon dizileri ebeveynlerim ile olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	Günde bir dizi	36	2,417	1,500	3,499	0,015
	Haftada bir kaç dizi	182	2,423	1,331		
	Haftada bir dizi	146	2,322	1,364		
	Belirgin bir dizi yok	145	2,814	1,453		
Televizyon dizileri kardeşlerimle olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	Günde bir dizi	36	2,583	1,538	3,532	0,015
	Haftada bir kaç dizi	181	2,287	1,293		
	Haftada bir dizi	145	2,193	1,265		
	Belirgin bir dizi yok	144	2,660	1,454		
Televizyon dizileri ikili özel ilişkilerimi olumsuz etkiler.	Günde bir dizi	35	2,829	1,465	2,213	0,086
	Haftada bir kaç dizi	180	2,422	1,337		
	Haftada bir dizi	145	2,241	1,298		
	Belirgin bir dizi yok	143	2,531	1,408		
Televizyon dizileri arkadaşlarımla olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.	Günde bir dizi	36	2,639	1,570	1,991	0,114
	Haftada bir kaç dizi	181	2,177	1,252		
	Haftada bir dizi	145	2,159	1,229		
	Belirgin bir dizi yok	143	2,378	1,310		
Televizyon dizileri yemek alışkanlıklarımı olumsuz etkilemektedir.	Günde bir dizi	36	2,639	1,533	1,288	0,278
	Haftada bir kaç dizi	180	2,222	1,222		
	Haftada bir dizi	143	2,224	1,308		
	Belirgin bir dizi yok	141	2,355	1,288		
Televizyon dizileri yaşam tarzımı olumsuz etkilemektedir.	Günde bir dizi	36	2,972	1,464	3,208	0,023
	Haftada bir kaç dizi	178	2,539	1,328		
	Haftada bir dizi	144	2,306	1,302		
	Belirgin bir dizi yok	143	2,692	1,445		
Televizyon dizileri alışveriş davranışlarımı etkilemektedir.	Günde bir dizi	35	2,971	1,524	1,016	0,385
	Haftada bir kaç dizi	180	2,550	1,363		
	Haftada bir dizi	142	2,535	1,392		
	Belirgin bir dizi yok	144	2,597	1,355		

Televizyon dizileri günlük konuşma dilimi olumsuz etkilemektedir.	Günde bir dizi	36	3,111	1,369	4,506	0,004
	Haftada bir kaç dizi	179	2,464	1,295		
	Haftada bir dizi	145	2,483	1,458		
	Belirgin bir dizi yok	142	2,901	1,503		
Televizyon dizileri evliliğe olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir	Günde bir dizi	35	3,114	1,549	3,807	0,010
	Haftada bir kaç dizi	181	2,530	1,331		
	Haftada bir dizi	142	2,570	1,465		
	Belirgin bir dizi yok	142	2,965	1,504		
Televizyon dizileri cinselliğe karşı olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	Günde bir dizi	34	2,471	1,440	1,455	0,226
	Haftada bir kaç dizi	181	2,641	1,437		
	Haftada bir dizi	140	2,514	1,486		
	Belirgin bir dizi yok	142	2,852	1,516		
Televizyon dizileri ahlaki / etik değerlere bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	Günde bir dizi	36	2,917	1,481	4,159	0,006
	Haftada bir kaç dizi	183	2,891	1,486		
	Haftada bir dizi	144	2,875	1,541		
	Belirgin bir dizi yok	142	3,415	1,526		
Televizyon dizileri aile kurumuna olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.	Günde bir dizi	35	3,086	1,579	5,255	0,001
	Haftada bir kaç dizi	182	2,698	1,407		
	Haftada bir dizi	145	2,579	1,447		
	Belirgin bir dizi yok	144	3,188	1,463		
Televizyon dizileri şiddete bakış olan davranışını olumsuz etkilemektedir.	Günde bir dizi	35	2,886	1,549	4,386	0,005
	Haftada bir kaç dizi	178	2,725	1,421		
	Haftada bir dizi	141	2,638	1,348		
	Belirgin bir dizi yok	142	3,204	1,495		
Televizyon dizileri boş zamanı değerlendirme alışkanlıklarını olumsuz etkiler.	Günde bir dizi	35	3,143	1,574	4,727	0,003
	Haftada bir kaç dizi	181	3,210	1,509		
	Haftada bir dizi	145	3,014	1,523		
	Belirgin bir dizi yok	143	3,657	1,468		
Televizyon dizileri toplumdaki kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır	Günde bir dizi	34	3,147	1,560	3,005	0,030
	Haftada bir kaç dizi	180	3,356	1,444		
	Haftada bir dizi	145	3,559	1,404		
	Belirgin bir dizi yok	142	3,768	1,418		

Televizyon dizilerinin gençler üzerindeki kültürel değişimlerindeki rolüne yönelik görüşlerin, dizileri takip etme sıklığı değişkenindeki farklılaşma durumunu belirlemek için oluşturulan bu karşılaştırmada, çözümlemenin 0.05'den küçük olması iki farklı değişken arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir.

Ankete dahil olan üniversite öğrencilerinin “*Tv dizileri ebeveynlerim ile olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (F=3,499; p=0,015<0,05).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri kardeşlerimle olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (F=3,532; p=0,015<0,05).

Ankete katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri ikili özel ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (F=2,213; p=0,086>0,05).

Araştırmaya katılan deneklerin “*Tv dizileri arkadaşlarımla olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (F=1,991; p=0,114>0,05).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri yemek alışkanlıklarımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (F=1,288; p=0,278>0,05).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri yaşam tarzımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (F=3,208; p=0,023<0,05).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri alışveriş davranışlarımı etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır (F=1,016; p=0,385>0,05).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri günlük konuşma dilimi olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (F=4,506; p=0,004<0,05).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri evliliğe olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (F=3,807; p=0,010<0,05).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri cinselliğe karşı olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır (F=1,455; p=0,226>0,05).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri ahlaki / etik değerlere bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme sıklığı değişkenine göre anlamlı bir

farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyansanalizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,159$; $p=0,006<0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri aile kurumuna olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=5,255$; $p=0,001<0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri şiddete bakış olan davranışımı olumsuz etkilemektedir.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,386$; $p=0,005<0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri boş zamanı değerlendirme alışkanlıklarımı olumsuz etkiler.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,727$; $p=0,003<0,05$).

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin “*Televizyon dizileri toplumdaki kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır.*” sorusuna verdiği cevapların ortalamalarının televizyon dizilerini takip etme sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,005$; $p=0,030<0,05$).

Araştırma verileri değerlendirildiğinde, televizyon dizilerini takip etmeyen gençlerin, televizyonun gençlerin kültürel yozlaşmaları üzerindeki rolüne dair daha bilinçli oldukları, bu nedenle de daha az dizi takip etme eğiliminde oldukları söylenebilir.

SONUÇ

Televizyon aynı anda birçok kitleye ulaşabilen önemli bir kitle iletişim aracıdır. Bu kitle iletişim aracında başta haberler olmak üzere, magazin, sinema, dizi gibi pek çok yayın türü yer almaktadır. Bu yayınların içerisinde sürükleyici olması nedeniyle diziler önemli yer tutmaktadır. Televizyonda yayınlanan diziler incelendiğinde; 10 yıl kadar öncesine kadar yabancı diziler yoğun olarak ilgi görmekte iken, günümüzde bu ilgi yerli dizilere kaymıştır. Her gün her kanalda birçok yerli dizi yayınlanmakta ve oldukça yüksek reyting almaktadırlar. Bu yoğun ilgi dizi sektöründe rekabeti artırmış, tutan bir dizinin benzeri farklı formatlarda diğer kanallarda da yer alır olmuştur.

Yayınlanan diziler kültür açısından ele alındığında; dizi sektörü bakımından olumlu gelişmeler birden olumsuzla dönmektedir. Çünkü hemen hemen her dizide kültürel yozlaşmaya sebebiyet verecek unsurlar güzel bir tasarım halinde sunulmaktadır.

Ancak 10 yıl öncesine kadar yayın sıklığında daha ön planda bulunan yabancı dizilerin, kültürü yozlaştırdığını ifade edebilmek mümkün görünürken, son yıllarda daha ziyade yerli dizi profiline dönüşen yayınların da gençlerin kültürel dönüşümlerinde olumsuzluklara sebebiyet verdiği söylenebilir.

Televizyon dizilerinin gençlerin kültürel yozlaşmaları üzerindeki etkilerini gençlerin görüşleri doğrultusunda belirlemek amacıyla bu çalışmada Fırat Üniversitesi öğrencileri üzerinde uygulanan anket çalışması sonucunda; televizyonda yayınlanan TV dizilerinin kültürel yozlaşmaya sebebiyet verdiğini gençlerinin kendi görüşleri doğrultusunda ortaya konulduğu görülmüştür.

Sonuç olarak uygulanan anket çalışması doğrultusunda televizyon dizilerinin kültürel değişimdeki rolünün orta düzeyde olduğu kabul edilmiştir. Söz konusu işlevin; cinsiyet, yaş ve doğum yerlerine göre anlamlı farklılık göstermediği, televizyon dizilerini takip etme durumları ve dizilerini takip etme sıklığına göre anlamlı farklılık gösterdiği ortaya konulmuştur.

Araştırmada öne sürülen önermelerden;

- “Televizyon dizilerinin gençlerin ebeveynleri ile olan ilişkilerini olumsuz etkilediği”,
- “Televizyon dizilerinin gençlerin kardeşleri ile olan ilişkilerini olumsuz etkilediği”,
- “Televizyon dizilerinin gençlerin ikili özel ilişkilerini olumsuz etkilediği”,
- “Televizyon dizilerinin gençlerin arkadaşları ile olan ilişkilerini olumsuz etkilediği”,
- “Televizyon dizilerinin gençlerin yemek alışkanlıklarını olumsuz etkilediği”,
- “Televizyon dizilerinin gençlerin yaşam tarzlarını olumsuz etkilediği”,
- “Televizyon dizilerinin gençlerin alışveriş ve tüketim davranışlarını etkilediği”,
- “Televizyon dizilerinin gençlerin günlük konuşma dillerini olumsuz etkilediği”,
- “Televizyon dizilerinin gençlerin evliliğe olan bakış açılarını olumsuz etkilediği”,
- “Televizyon dizilerinin gençlerin cinselliğe karşı olan bakış açılarını olumsuz etkilediği” önermelerinin doğrulanmadığı tespit edilmiştir.

Diğer taraftan;

- “Televizyon dizilerinin gençlerin ahlaki değerlere bakış açılarını olumsuz etkilediği”,
- “Televizyon dizilerinin gençlerin aile kurumuna bakış açılarını olumsuz etkilediği”,
- “Televizyon dizilerinin gençlerin şiddete bakış davranışlarını olumsuz etkilediği”,
- “Televizyon dizilerinin gençlerin boş zaman değerlendirme alışkanlıklarını olumsuz etkilediği”,
- “Televizyon dizilerinin toplumdaki kültürel değerlerin yok olmasına neden olduğu” hipotezlerinin ise doğrulandığı ortaya konmuştur.

Araştırmada sınanan “Televizyon dizilerinin gençlerin kültürel yozlaşmaları üzerinde rolü bulunmaktadır ve bu etkilere ilişkin gençlerin görüşleri tanımlayıcı özelliklerine göre farklılaşmaktadır, temel hipotezleri kabul edilmiştir.

Anket uygulamasına katılan üniversite öğrencilerinin en çok katıldıkları görüşlerin; “Televizyon dizileri toplumdaki kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır”, “Televizyon dizileri ahlaki / etik değerlere bakış açımı olumsuz etkilemektedir” olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlardan gençlerin televizyonun kültürel yozlaşma üzerindeki rolünün bilincinde oldukları ve en çok televizyonun kültürel değerlerin yok olmasında ve ahlaki ve etik değerlere bakış açısında gençleri etkilediği ifade edilebilir.

Araştırmada gençlerin televizyon dizilerinin gençlerin kültürel yozlaşması üzerindeki rolüne ilişkin görüşlerinin; cinsiyetlerine ve yaş gruplarına göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Diğer bir ifade farklı yaşlarda ve farklı cinsiyette bulunan üniversite öğrencilerinin televizyon dizilerinin gençler üzerindeki kültürel etkilerine ilişkin görüşleri birbirlerine benzerlik göstermektedir.

Çalışmada; Marmara Bölgesi doğumlu öğrencilerin diğer bölgelerde doğan öğrencilerden daha az, televizyon dizilerinin ebeveynlerini ile olan ilişkilerini olumsuz etkilediği görüşünde oldukları, en fazla ise; Doğu Anadolu Bölgesi doğumlu öğrencilerin ebeveynleri ile ilişkilerini olumsuz yönde etkilediği görüşünde oldukları belirlenmiştir. Arada çıkan farklılığın Türkiye’deki doğu ve batıdaki kültürel farklılığın ve anlayışın sonuca yansıdığı düşünülmektedir.

Araştırmada öğrencilerin televizyon dizilerinin gençlerin kültürel yozlaşmaları üzerindeki rolüne ilişkin görüşlerinin, televizyon dizilerini takip etme durumuna göre farklılaştığı belirlenmiştir. Buna göre; televizyon dizilerini kısmen takip ettiğini ifade eden gençlerin ebeveynleriyle, kardeşleriyle, ikili ilişkileri ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerini olumsuz etkilediği görüşünde iken, düzenli takip edenlerin daha az ve takip etmeyenlerin televizyon dizilerinin gençlerin kültürel yozlaşmaları üzerinde etkilerinin daha az olduğu görüşünde oldukları, sonucuna varılmıştır. Düzenli izleyenlerin televizyonun kültürel yozlaşma üzerindeki etkilerinin bilincinde olmadıkları, bu nedenle de bu görüşe daha az katıldıkları söylenebilir. Benzer sonuç “Televizyon dizileri toplumdaki kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır” görüşüne de yansımıştır. Buradan dizi takip etmeyen gençlerin dizilerin bu olumsuz etkilerinin bilincinde oldukları ifade edilebilir.

Uygulanan anket sonuçlarına göre; öğrencilerin televizyon dizilerinin gençlerin kültürel yozlaşmaları üzerindeki rolüne yönelik görüşleri, televizyon dizilerini takip etme sıklıklarına göre farklılaştığı belirlenmiştir. Buna göre; televizyon dizilerinden

kültürel yozlaşmaya neden olacağı görüşünde olan öğrencilerin belirli bir diziyi takip etmedikleri, en az yozlaşmaya neden olduğunu düşünenler, haftada bir dizi takip eden öğrenciler, bunu sırasıyla haftada birkaç dizi takip edenler ve günde bir dizi takip edenler gelmektedir. Buradan belirli bir diziyi takip etmeyen öğrencilerin dizilerinin olumsuz etkilerinin bilinciyle, takip etmedikleri, en fazla (günde 1) dizi takip edenlerin ise dizilerin olumsuz etkileri olduğu görüşüne fazla katılmayan öğrenciler oldukları söylenebilir.

Bu yozlaşmanın önüne geçilebilmesi için; başta RTÜK tarafından yapılan denetlemeler düzenlemeler yoğunlaştırılmalı, Kültür Bakanlığı harekete geçmeli, toplumun ve kültürümüzün yapısına daha duyarlı dizilerin yapılması ve yayınlanması yönünde medyada kampanyalar başlatılmalı, toplumun sevdiği önde gelen sanatçılarla bu kampanyalar sürdürülmelidir. Gençler üzerinde bu kadar etkili olan televizyon dizilerinin kültürümüzü yozlaştırmasına izin verilmemelidir.

KAYNAKLAR

Adal K., (2011). Dinde Yozlaşma

http://www.ahmetakyol.net/index.php?option=com_content&task=view&id=8463&Itemid=86

Akgül A. E., *Popüler Kültür-Televizyon İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme*, (Adnan Menderes Üniversitesi Sos. Bil. Ens. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Aydın, 2006.

Anadol C., *Televizyon Yayınlarının Milli Kültüre Tesiri*, Bayrak Yayıncılık, İstanbul, 1992.

Aral N. ve Aktaş, Y., “Çocukların Televizyon ve Diğer Etkinliklere Harcadıkları Sürenin İncelenmesi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.13, (1997), s.99-105.

Arslan A., “Bir Sosyolojik Olgu Olarak Televizyon”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, (b.t.), s.1- 17.

Ayata B., “Televizyon Mu? Terörizyon Mu?”, *Bilgiyurdu Dergisi*, (2010).

Ay C., “İşletmelerde Etiksel Karar Almada Kültürün Rolü”, *Yönetim ve Ekonomi*, C.12, S.2, (2005), s.31-52.

Aydoğan F., “New York’tan Nevşehir’e: Asmalı Konak”, *Yeni Düşünceler*, S.1. (2005).

Azizi A., *Radyo ve Televizyona Giriş*, Genişletilmiş 2. Basım, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1981.

Aziz A., *Toplumsallaşma ve Kitle İletişim*, A.Ü. BYYO Yayınları, Ankara, 1982.

Balaban Ayha, “İskit, Hun ve Göktürklerde Sosyal ve Ekonomik Hayat” T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Çağ Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. 2006.

Bahadır A., “Çocukluk Dönemi Din ve Değer Yapılanmasında TV Yayınlarının Olumsuz Etkileri ve Çözüm Önerileri”, *S. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 20, (2005), s.39-40.

Balcı N., (b.t.). *Çocuk ve Televizyon*,

http://www.sgk.gov.tr/wps/wcm/connect/047544004dbd73d29f82bf553513ea05/10032008_makale_03.pdf?MOD=AJPERES

Batmaz V., *Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Televizyonun Siyasal ve Toplumsal Etkileri: Ampirik Bir Model Denemesi*, (Ankara Üniversitesi Sos. Bil. Ens. Basılmamış Doktora Tezi), Ankara, 1986.

Batmaz V. ve Aksoy, A., *Türkiye’de Televizyon ve Aile*, (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu desteği ile yapılmıştır), Bizim Büro Basımevi, Ankara, 1995.

Batuş G., (b.t.). Sözlü Kültürden Kitle Kültürüne Geçiş Sürecine Direnen Değerler, <http://cim.anadolu.edu.tr/pdf/2004/1130853303.pdf>

Beşevli Solmaz P., “Popüler Kültürün “Müzik Eğitime Etkisi Üzerine Bir Değerlendirme”, *Bildiriler – 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu*, (23–25 Eylül 2009), OMÜ.

Bilge M., “Nurettin Topçu’ nun Kültür ve Medeniyet Anlayışı”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S.1, (2009), s.91-102.

Bilgin İ., (2011). Kültür ve Toplumsal Kurumlar, <http://www.ismailbilgin.com/SSunumlari.asp>

Bilimsel-Teknolojik Gelişmelerin Toplumsal Değişmeye Etkisi Ve Bu Sürecin İlköğretim Sosyal Bilgiler Programına Yansıması, <http://oc.eab.org.tr/egtconf/pdfkitap/pdf/239.pdf>

Caiden G. E., “Toward a General Theory of Official Corruption”, *Asian Journal of Public Administration*, C.10, S.1, (1988), s.3-26.

Calvert S., “Children as Consumers: Advertising and Marketing”, *The Future of children*, C.18, S.1, (2008), s.205-215.

Cereci S., *Televizyonun Sosyolojik Boyutu*, Şule Yayınları, İstanbul, 1996.

Cesur S. ve Paker O., “Televizyon ve Çocuk: Çocukların TV Programlarına İlişkin Tercihleri”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C.6, S.19, (2007), s.106-125.

Çağlak E., “Kitle İletişim Araçlarında Türkçe’nin Yanlış Kullanımı”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi*, S.4, (Aralık 2003), s.129-136.

Çetinkaya Y. “Bir “Manipülasyon Aracı” Olarak Medya Medya ve Gençlik”, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, S.57, (2004).

Çimen A., *Kuruluşundan Günümüze Özel Televizyonlarda Dizi- Drama Senaryoları*, Marmara Üniversitesi Sos. Bil. Ens. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2000.

Deveci H., “Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürden Yararlanma: Öğretmen Adaylarının Kültür Portfolyolarının İncelenmesi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C.8, S.28, (2009), s. 1-19.

Devrim H., “Popüler Kültür ve Dil Soruşturması”, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, S. 57, (2004)

Dikici A., “Geleneklerin Toplumdaki Yeri ve Önemi”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 11, S. 2, (Elazığ-2001), s.251-258.

Doğan A., “Kitle Kültürü Karşısında Seçkin Kültür ve Türkiye’deki Durumu”, *Kurgu Dergisi*, S.7, (1990), s.100-120.

Düzgün M., “Popüler Kültür ve Ürünlerin Oluşumunda Medyanın Rolü”, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, S.57, (Kasım 2004).

Erdem O. ve Dikici, M., “Liderlik ve Kurum Kültürü Etkileşimi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C.8, S.29, (2009), s.198-213.

Erdoğan İ., “Televizyon Reklamlarında Gündelik Hayatın Temsili: Seks ve Çikolata”, *Bilim ve Ütopya*, S.179, (2009).

Erdoğan, İ., “Popüler Kültürde Gasp ve Popülerin Gayri Meşruluğu”, *Doğu Batı*, C.15, S.2, (2001), s. 65-106.

Erjem, Y. ve Çağlayandereli, M., “Televizyon ve Gençlik: Yerli Dizilerin Gençlerin Model Alma Davranışı Üzerindeki Etkisi”, *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, C.30, S.1, (Mayıs 2006), s.15-30.

Ersoy A., “Hayata Düşülen Notlar”, *Hayat Gazetesi*, S.19, (Mart 2007).

Gidwani, P. et all.“Television Viewing and Initiation of Smoking Among Youth”, in. *Pediatrics*, Vol. 110, No 3, (2002), p.505-508.

Gökçora İ. H., “Bilim dili Olarak Türkçe”, *Bilim, eğitim ve Düşünce Dergisi*, C.4, S.2, (Haziran 2004).

Güney S. ve Nurmakhamatuly A., “Kültürün Girişimciliğe Etkisi: Kazakistan ve Türkiye Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Kültürlerarası Araştırma”, *BAÜ SBED*, C.18, S.1, (2007), s.62- 86.

Güvenç B., *İnsan ve Kültür*, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, Ankara, 1972.

Işık A., “Kültür ve Kalkınma: Vergi Kültürü Örneği”, *Ege Akademik Bakış*, C.9, S.2, (2009), s. 851-86.

İmik N. ve Yağbasan M., “Televizyon Dizilerinde Kullanılan Müziklerin Genç İzleyicilerin Dizileri İzleme Oranına Etkisi”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, S.28, (2007).

İmik N., *2000–2005 Arası Türkiye’de Televizyon Dizilerinde Kullanılan Müziğin Genç İzleyicilere Etkileri*, (Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Elazığ, 2006.

Kaplan M., *Kültür ve Dil*, 13. Baskı, Dergah Yayınları, İstanbul, 2000.

Kaplan, Y., *Enformasyon Devrimi Efsanesi (Modernleşme Kuram ve Uygulamalarının Eleştirisi)*, Rey Yayıncılık, Kayseri, 1991.

Kara B., ve arkadaşları., “Kocaeli İlindeki Lise Öğrencilerinde Sağlık Açısından Riskli Davranışların Değerlendirilmesi”, *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, S.46, (2003), 30-37.

Karaboğa T., “Bir Kitle İletişimsizlik Aracı Olarak Televizyon, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi”, *Sosyoloji Notları Dergisi*, S.3, (2007).

Karacoşkun M. D., “Bireysel ve Toplumsal Çözümde Televizyon Faktörü Üzerine Düşünceler”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C.6, S.1, (2002), s.227-233.

Karasar N., *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayınları, Ankara, 2009.

Kaya E., *Popüler Kültür Ürünü Olarak Kırgız Magazin Basını İçeriği: Magazin Basını İçerik Çözümlemesine Yönelik Analitik Bir Çalışma*, (Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Master Tezi).

Kocadaş B., “Kültür ve Medya”, *Bilig*, S.34, (2005), s.1-13.

Koçak C., *Kültürel Değişim Sürecinde Kadın-Erkek İlişkileri ve Televizyon Dizilerindeki Değişim Göstergeleri: Değişim Sürecini Üniversite Gençlerinin Algılayış Şekilleri*, (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), 2009.

Konukman E. A., *Medya ve Kültür: Son Dönem Televizyon Dizilerinin Yaşam Tarzı Üzerindeki İmgeleri*, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2006.

Kuşcan Ö., “Katil Mantarların Elinde”, *Bilgiyurdu Dergisi*, (Temmuz 2010).

Kürkçüoğlu S., *Geleneksel Müzik ve Yozlaşma*, (2007).
<http://www.sanliurfasembol.com/ydetay.php?id=201>

MEB, *Açıköğretim Lisesi, Sosyoloji 2 Ders Notu*, MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2004.

MEB, *Öğrencilerin Televizyon İzleme Alışkanlıkları, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED)*, Ankara, 2008.

Mutlu E., *Televizyonu Anlamak*, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1991.

Oğuz G. Y., “TV Dizileri ve Kültürel İletilerin Yayılma Süreci Türk Televizyon Tarihinde Bir Fenomen: Bizimkiler Dizisi”, *Kurgu Dergisi*, S.21, (2005), s.169-182.

Oktay A., *Türkiye’de Popüler Kültür*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1993.

Ozan M., *Tv Dizileri: Tüketim Toplumu Yaratmak Adına Gençleri Tüketmek*, Muhalif Gazete, 23 Şubat 2011 Çarşamba, (2011)

Özdemir U. “Türkiye’de Kadın Kıyafetinde Modernleşme Süreci ve Medyanın Etkisi”, *Köprü Dergisi*, S.84, (2003).

Özen S., *Zor Geçitler (I) Bireysel ve Toplumsal Yozlaşma*, Ozan Yayıncılık, İstanbul, 2004.

Özgan H. ve Karadağ N., “Popüler Kültürün Yönetim Uygulamalarına Etkisi Bağlamında Yönetici Görüşleri”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C.8, S.28, (2009), s.187-199.

Özkan R., “Televizyonun Eğitimdeki Yeri ve Televizyon Dizilerinde Verilmek İstenen Mesaj”, *Milli Eğitim Dergisi*, S. 162, (2004).

Öztürk O., *Televizyonun Kültür Üzerindeki Etkileri*, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2009.

Pembecioğlu N., *İletişim ve Çocuk*, 2. Baskı, Ebabil Yayınları, Ankara, 2006.

Pişkin G., (2008), “Günümüzde Türkiye’de Sinema Filmleriyle Televizyon Dizilerinde Kadınlar ve Töre”, *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, (2008), s.39- 46.

Postman N., *Televizyon Öldüren Eğlence*, (Çeviren: Osman Akınhay), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2010.

RTÜK, *Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması*, Kamuoyu, Yayın Araştırmaları ve Ölçme Dairesi Başkanlığı, – 2 Şubat 2009, Ankara

Sakar M. H., “Popüler Müzik ve Müzik Eğitimi”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.2 , S.8, (2009), s.395-393.

Salant P. ve Dillman D. A., *How to Conduct Your Own Survey*, John Wiley & Sons, Inc. Newyork, 1994.

Saraçoğlu M., Diziler Hakkında Hükümsüz Bir Yaz, (2007), <http://kisahikaye.sosyomat.com/blog/824441>

Söğütü E. O., “Din, Toplum ve Kültür İlişkisi / Yağmur Dil”, *Kültür ve Edebiyat Dergisi*, (2003)

Sungur S., “Marksist Düşünce Sisteminde Kitle Kültürü ve Televizyonda Yayınlanan Çizgi Filmlerin İdeolojik İşlevlerine Bir Bakış”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, S.30, (2008), s. 125–140.

Storey J., *Popüler Kültür Çalışmaları*, (Çeviren: K. Karasahin), Babil Yayınları, İstanbul, 2000.

Şahbaz R. P. ve Kılıçlar A., “Filmlerin ve Televizyon Dizilerinin Destinasyon İmajına Etkileri”, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, C.1, S.1, (2009), s.31-52.

Şahin A., “Örgüt Kültürü-Yönetim İlişkisi ve Yönetimsel Etkinlik”, *Maliye Dergisi*, S.159, (2010), s.21- 35.

Şentürk Ü., Popüler Bir Kültür Örneği Olarak Futbol, C.Ü. Sosyal. Bilimler Dergisi C. 31, S.1 (2007), s. 25–41.

Şenyapılı Ö., *Toplum ve İletişim*, Turan Kitabevi, Ankara, 1981.

Şenyurt C., *Türk Televizyon Dizilerinde Kadın İmajı*, (Marmara Üniversitesi Sos.Bil. Ens. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2008.

Tatlılıoğlu D., Kültür ve Din İlişkisi, (2007).

Tekinalp Ş., *Radyo ve Televizyon*, Der Yayınları, İstanbul, 2003.

Tokgöz O., “Kentlerde Kitle Haberleşme Araçları ve Ailenin Tüketim Biçimleri”, *Türkiye’de Ailenin Değişimi*, TSBD Yayınları, Ankara, 1984.

Tosun C., “Dil Zenginliği, Yozlaşma ve Türkçe”, *Journal of Language and Linguistic Studies*, C.1, S.2, (October 2005), s.136-154.

Tuna M., *İlköğretim Çağındaki Çocukların Sosyalleşmesinde Popüler Kültürün Rolü (Isparta Örneği)*, (Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi Enstitüsü), Isparta, 2008.

Turan Ş., *Türk Kültür Tarihi*, 3.Baskı, Bilgi Yayınevi, 2000, Ankara.

Uberos, D. J. et all. "Television and Childhood Injuries: Is There a Connection?", in. *Arch Pediatr Adolesc Med*, Vol. 152, (1998), p.712-714.

Uygunkan, S. B., "Kültürleme Kavramı ve Televizyon", *Kurgu Dergisi*, S.21, (2005), s.201-213.

Vatan Gazetesi, 30.07.2010, Diziler tercihleri etkiliyor,
<http://haber.gazetevatan.com/diziler-tercihleri-etkiliyor/320213/1/Haber>

Wangermee R., "Televizyon ve Toplum", Eskişehir *İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi*, C.XIII, S.1, (1977), s.489-509.

Yapıcı Ş., "Bir Eğitim Aracı Olarak Televizyon ve Etkileri", *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, C.6, S. 2, (2006).

Yavuzer H., *Çocuk ve Suç*, 10. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2001.

Yılmaz Y., "Kültürel Etkileşim ve Toplumsal Değişimde Televizyonun Etkileri", İletişim Fakültesi Dergisi, MÜD Yay., İstanbul, 2001.

Yıldız, S., "Televizyonlarda Yayınlanan Magazin, Eğlence Ve Yarışma Türü Programların Toplumsal Kültür Üzerine Etkileri -Kırıkkale ve Ankara Örneği-", *Bilim Ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, Yıl 5, Özel Sayı 57, (2004), MEB Yayınları, Ankara,

Zıllıoğlu M., "Kültürleşme Süreci ve Televizyon", *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 4, S. 1-2, (1991), s. 147-163.

EKLER

ANKET FORMU

Elinizdeki bu Anket bir araştırmaya veri sağlamak üzere hazırlanmıştır. Araştırmanın amacı; televizyon dizilerinin gençler üzerindeki kültürel değişimin analizine yöneliktir. Sorulara vereceğiniz samimi cevaplar çalışmanın nesnelliği açısından önem arz etmektedir. Anket sonucunda elde edilecek olan veriler Yüksek Lisans tezi olan bu çalışma dışında başka bir amaçla kullanılmayacaktır.

Lütfen uygun gördüğünüz seçeneğin karşısındaki sütuna (X) işaretini koyunuz ve araştırmanın objektifliği açısından form üzerinde lütfen isim belirtmeyiniz!

Cinsiyetiniz: .....

Yaşınız: .....

Fakülte ve Bölümünüz: .....

Doğum Yeriniz: .....

1) Televizyon dizilerini takip eder misiniz? Evet Hayır Kısmen

* Bu soruyu "**Hayır**" seçeneği ile cevaplayanlar diğer sorulara devam etmeyeceklerdir!

2) Dizileri hangi sıklıkla takip ediyorsunuz?

Günde bir dizi Haftada birkaç dizi Haftada bir dizi Belirgin bir dizi yok

3) İzlemiş veya izlemekte olduğunuz 2 veya 3 dizi adını yazınız: .....

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
4)Televizyon dizileri ebeveynlerim ile olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.					
5)Televizyon dizileri kardeşlerimle olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.					
6)Televizyon dizileri ikili özel ilişkilerimi olumsuz etkiler.					
7)Televizyon dizileri arkadaşlarımla olan ilişkilerimi olumsuz etkiler.					
8)Televizyon dizileri yemek alışkanlıklarımı olumsuz etkilemektedir.					
9)Televizyon dizileri yaşam tarzımı olumsuz etkilemektedir.					
10)Televizyon dizileri alışveriş davranışlarımı etkilemektedir.					
11)Televizyon dizileri günlük konuşma dilimi olumsuz etkilemektedir.					
12)Televizyon dizileri evliliğe olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir					
13)Televizyon dizileri cinselliğe karşı olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.					
14)Televizyon dizileri ahlaki / etik değerlere bakış açımı olumsuz etkilemektedir.					
15)Televizyon dizileri aile kurumuna olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.					
16) Televizyon dizileri şiddete karşı olan bakış açımı olumsuz etkilemektedir.					
17) Televizyon dizileri boş zamanı değerlendirme alışkanlıklarımı olumsuz etkiler.					
18) Televizyon dizileri toplumdaki kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır					

Sabırımız için teşekkür ederim...

ÖZGEÇMİŞ

İdil Aladağ 1988 yılında İstanbul’ da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Özel Marmara Koleji’nde tamamladı. Liseyi Özel Marmara Radyo Televizyon ve Gazetecilik Meslek Lisesi’nde bitirdi. Lisans eğitimini T.C. Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Sinema Televizyon Bölümü’nde tamamladı. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı’nda yüksek lisans eğitimine devam ediyor.